

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

UUR

Politika architektury a stavební kultury České republiky

Rozvoj ve všech oblastech

www.mmr.cz

Politika architektury a stavební kultury České republiky

Aktualizace 2022

Rozvoj ve všech oblastech

www.mmr.cz

Tento materiál představuje změny Politiky architektury a stavební kultury ČR – Aktualizace 2022 oproti původní Politice architektury a stavební kultury. Základem je text schválený vládou v roce 2015, který je ponechán černou barvou.

Text **červeným písmem** je nový, doplněný do původního textu.

Text ~~modrým přeškrtnutým písmem~~ je v aktualizovaném materiálu odstraněn.

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Politika architektury a stavební kultury České republiky

Aktualizace 2022

Ministerstvo pro místní rozvoj
Ústav územního rozvoje

Praha a Brno, 2015 2023

~~ISBN 978-80-87147-83-2 Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha~~
~~ISBN 978-80-87318-34-8 Ústav územního rozvoje. Brno~~
ISBN 978-80-7538-448-5 Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha (tištěná verze)
ISBN 978-80-7538-447-8 Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha (online verze)
ISBN 978-80-7663-039-0 Ústav územního rozvoje. Brno (tištěná verze)
ISBN 978-80-7663-040-6 Ústav územního rozvoje. Brno (online verze)

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY
ze dne 14. ledna 2015 č. 22

k Politice architektury a stavební kultury České republiky

Vláda

I. **schvaluje** Politiku architektury a stavební kultury České republiky, obsaženou v části III materiálu č. j. 1587/14 (dále jen "Politika");

II. **ukládá**

1. členům vlády a vedoucím ostatních ústředních správních úřadů

a) zohledňovat Politiku při zpracovávání koncepčních dokumentů v působnosti jimi řízených ministerstev a úřadů,

b) plnit úkoly obsažené v Politice;

2. ministryni pro místní rozvoj

a) zajistit

aa) zveřejnění Politiky způsobem umožňujícím dálkový přístup,

ab) zveřejnění tohoto usnesení ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí,

b) zpracovat a vládě předložit do 31. prosince 2020 zprávu o vyhodnocení plnění Politiky včetně případného návrhu její aktualizace pro další období.

Provedou:

členové vlády,
vedoucí ostatních ústředních správních úřadů

Na vědomí:

hejtmani,
primátorka hlavního města Prahy

—Předseda vlády
—Mgr. Bohuslav Sobotka, v. r.

Obsah

OBSAH	3
ÚVODNÍ SLOVO	4
I. ZÁKLADNÍ INFORMACE	5
II. ÚČEL A UŽIVATELÉ	6
II.1 ÚČEL.....	6
II.2 UŽIVATELÉ.....	6
III. ZÁKLADNÍ POJMY	16
IV. SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY	17
IV.1 EVROPSKÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	17
IV.2 NÁRODNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	17
V. RELEVANTNÍ DOKUMENTY	19
V.1 EVROPSKÉ DOKUMENTY.....	19
V.2 NÁRODNÍ DOKUMENTY.....	20
VI. III. ANALÝZA	8
VI.1 EVROPSKÝ KONTEXT.....	8
VI.2 STÁVAJÍCÍ STAV V ČESKÉ REPUBLICE.....	9
VI.3 SOUHRN VÝSLEDKŮ DOSAVADNÍCH ANALÝZ.....	24
VII. IV. VIZE	12
VIII. TÉMATA A CÍLE	29
KRAJINA A SÍDLA	30
<i>Téma 1 – Uspořádání krajiny a sídel</i>	30
<i>Téma 2 – Veřejná prostranství</i>	31
<i>Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí</i>	32
STAVBY	33
<i>Téma 4 – Zadávání zakázek</i>	33
<i>Téma 5 – Projektování, realizace, životnost a udržitelnost staveb</i>	34
VZDĚLÁVÁNÍ, OSVĚTA A VÝZKUM	35
<i>Téma 6 – Vzdělávání</i>	35
<i>Téma 7 – Osvěta a média</i>	36
<i>Téma 8 – Výzkum a vývoj</i>	37
IX. IMPLEMENTACE V. NAPLŇOVÁNÍ VIZE	13
KRAJINA A SÍDLA	41
Téma 1 – Uspořádání krajiny a sídel.....	15
Téma 2 – Veřejná prostranství.....	19
Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí.....	23
STAVBY	56
Téma 4 – Zadávání zakázek a dotace.....	26
Téma 5 – Projektování, realizace, životnost a udržitelnost Kvalita staveb.....	29
VZDĚLÁVÁNÍ, OSVĚTA A VÝZKUM	64
Téma 6 – Vzdělávání.....	33
Téma 7 – Osvěta a média.....	37
Téma 8 – Výzkum a vývoj.....	40
Téma 9 – Vedení, koordinace a spolupráce ZÁVĚREČNÁ OPATŘENÍ.....	43
PŘÍLOHY	47
PŘÍLOHA 1: AUTOŘI A POSTUP TVORBY	47
PŘÍLOHA 2: ZÁKLADNÍ POJMY	51
PŘÍLOHA 3: SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY	54
IV.1 EVROPSKÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	54
IV.2 NÁRODNÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	54

Obsah

PŘÍLOHA 4: RELEVANTNÍ DOKUMENTY	56
V-1 EVROPSKÉ DOKUMENTY	56
V-2 NÁRODNÍ DOKUMENTY	58
PŘÍLOHA 5: SEZNAM ZKRATEK.....	62
PŘÍLOHA 6: SEZNAM OBRÁZKŮ	63

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou Politika architektury a stavební kultury České republiky, kterou schválila vláda dne 14. ledna 2015 usnesením číslo 22/2015. Připravilo ji Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ústavem územního rozvoje. Velký podíl na vzniku měla i Česká komora architektů, Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, které dodaly klíčové náměty a aktivně se do tvorby zapojily. K přípravě přispěly i vysoké školy, zejména Fakulta architektury Českého vysokého učení technického v Praze, nevládní a neziskové organizace, např. Nadace Proměny či Architekti ve škole, a také veřejnost. Zájem o spolupráci na zpracování Politiky architektury a stavební kultury České republiky mne velmi potěšil a zároveň utvrdil o užitečnosti jejího vzniku.

Potřeba iniciačního dokumentu v oblasti architektury a stavební kultury byla evidentní již delší dobu. Po roce 1990 byla velká pozornost věnována problematice životního prostředí a přípravě koncepčních materiálů v této oblasti. Naopak problematika prostředí vytvářeného výstavbou byla dlouhodobě opomíjena, přestože má na kvalitu našeho života přímý vliv. Přijetím Politiky architektury a stavební kultury České republiky jsme tak částečně splatili dluh, jenž k prostředí vytvářenému výstavbou máme. Současně jsme se zařadili po bok vyspělých evropských států, kde již obdobné dokumenty existují.

Účelem Politiky architektury a stavební kultury České republiky není povolovat stavby ani navrhovat konkrétní projekty. Jejím cílem je vytvořit předpoklady k tomu, aby vznikající stavby byly kvalitní. Dokument však neklade důraz pouze na kvalitu jednotlivých staveb, ale zdůrazňuje potřebu komplexního vnímání prostředí, tedy vzájemného působení staveb, jejich vztahu ke stávajícím architektonickým a urbanistickým hodnotám a též jejich vlivu na krajinu. Stanovená opatření směřují do oblasti uspořádání území, kladou si za cíl zlepšit dostupnost veřejné infrastruktury či stanovovat dlouhodobou urbanistickou koncepci. Kvalitu prostředí v sídlech významně ovlivňují veřejná prostranství, proto jsou ukládána i opatření k jejich lepšímu plánování, realizaci a údržbě. Dalším velkým tématem je kvalita architektonických a urbanistických projektů. Výsledné dílo ovlivňuje nejen zpracovatel projektu a realizační firma, ale i zadavatel – právnické a fyzické osoby. Proto se dokument zaměřuje i na pozvednutí povědomí široké veřejnosti o významu kvality staveb a jimi vytvářených prostorů.

Od Politiky architektury a stavební kultury České republiky očekávám, že přispěje ke zlepšení prostředí, v němž žijeme, a zároveň posílí zájem o tvorbu příjemných měst a obcí. Bude spolupůsobit s dalšími strategickými dokumenty v této oblasti, zejména s Politikou územního rozvoje České republiky, Zásadami urbánní politiky a Strategií regionálního rozvoje České republiky 2014-2020. Děkuji všem, kteří se na přípravě dokumentu podíleli.

Ing. Karla Šlechtová
Ministryně pro místní rozvoj

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou Politika architektury a stavební kultury České republiky – Aktualizace 2022. Připravilo ji Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ústavem územního rozvoje. Velký podíl na vzniku měla i Česká komora architektů, Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, které dodaly klíčové náměty a aktivně se do tvorby zapojily. K přípravě přispěly i vysoké školy, zejména Fakulta architektury Českého vysokého učení technického v Praze, nevládní a neziskové organizace, např. Nadace Proměny či Architekti ve škole, a také veřejnost.

První Politiku architektury a stavební kultury České republiky schválila vláda na počátku roku 2015. Po šesti letech byla politika vyhodnocena, a to včetně plnění stanovených opatření. Na základě tohoto vyhodnocení vláda uložila zpracovat do konce roku 2022 aktualizaci, která vznikla za součinnosti rozsáhlé pracovní skupiny. Části textů byly pozměněny, cíle upraveny a mnoho již splněných opatření bylo nahrazeno novými. Zařazena byla i nová témata, např. reakce na změnu klimatu či vazba na cestovní ruch.

Účelem Politiky architektury a stavební kultury České republiky není povolovat stavby ani navrhovat konkrétní projekty. Jejím cílem je vytvořit předpoklady k tomu, aby vznikající stavby byly kvalitní. Dokument však neklade důraz pouze na kvalitu jednotlivých staveb, ale zdůrazňuje potřebu komplexního vnímání prostředí, tedy vzájemného působení staveb, jejich vztahu ke stávajícím architektonickým a urbanistickým hodnotám a též jejich vlivu na krajinu. Stanovená opatření směřují do oblasti uspořádání území, kladou si za cíl zlepšit dostupnost veřejné infrastruktury či stanovovat dlouhodobou urbanistickou koncepci. Kvalitu prostředí v sídlech významně ovlivňují veřejná prostranství, proto jsou ukládána i opatření k jejich lepšímu plánování, realizaci a údržbě. Dalším velkým tématem je kvalita architektonických a urbanistických projektů. Výsledné dílo ovlivňuje nejen zpracovatel návrhu a realizační firma, ale i zadavatel – právnické a fyzické osoby. Proto se dokument zaměřuje i na pozvednutí povědomí široké veřejnosti o významu kvality staveb a jimi vytvářených prostorů. V aktualizaci je kladen větší důraz na zapojení veřejné správy na úrovni krajů i obcí, dokument by tedy měl být více nápomocný rovněž samosprávám.

Od Politiky architektury a stavební kultury České republiky očekávám, že přispěje ke zlepšení prostředí, v němž žijeme, a zároveň posílí zájem o tvorbu příjemných měst a obcí.

PhDr. Ivan Bartoš, Ph.D.
místopředseda vlády pro digitalizaci a ministr pro místní rozvoj

I. ZÁKLADNÍ INFORMACE

Politika architektury a stavební kultury České republiky (dále také „PASK ČR“) je strategický dokument s celostátní působností schvalovaný vládou České republiky. Její zpracování uložila vláda v roce 2011 usnesením, kterým schválila Konceptci bydlení České republiky do roku 2020. Dne 14. 1. 2015 byla usnesením vlády č. 22 Politika architektury a stavební kultury České republiky schválena. Podnětem k jejímu vzniku byla též výzva definovaná v „Závěrech Rady Evropské unie o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05)“. V roce 2021 uložila vláda na základě vyhodnocení první verze dokumentu zpracovat do konce roku 2022 jeho aktualizaci.

Politika architektury a stavební kultury České republiky stanovuje vizi a základní cíle ve střednědobém až dlouhodobém horizontu, rozčleněné dle témat. Pro dosažení stanovených cílů navrhuje opatření, včetně určení zodpovědných a spolupracujících institucí a termínů splnění opatření. Struktura dokumentu vychází z „Metodiky přípravy veřejných strategií“.

Základní informace v tabulkové formě:

Název:	Politika architektury a stavební kultury České republiky – Aktualizace 2022
Kategorie:	Politika – strategický dokument stanovující vizi a základní cíle ve střednědobém až dlouhodobém horizontu
Zadavatel:	Vláda České republiky
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Koordinátor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Spolupráce:	Ústav územního rozvoje
Uživatelé:	Veřejná správa, subjekty účastnící se procesu výstavby, veřejnost
Rok zpracování:	2014 2022
Datum schválení:	14. ledna 2015 4. ledna 2023
Forma schválení:	Usnesení vlády České republiky č. 22 6
Doba realizace:	2015–2020 2023–2028 a dále
Řešený problém:	Podpora rozvoje architektury a stavební kultury jako principu zvyšování kvality vystavěného prostředí vytvářeného výstavbou

II. ÚČEL A UŽIVATELÉ

II.1 Účel

Politika architektury a stavební kultury České republiky řeší podporu rozvoje architektury a stavební kultury jako principu zvyšování kvality **vystavěného** prostředí **vytvářeného výstavbou**. Účelem je přinést zlepšení kvality života lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí. Stavby a jejich okolí, veřejná prostranství i krajina tvoří základní součást tohoto prostředí.

II.2 Uživatelé

Zásadní podíl na formování kvalitního **vystavěného** prostředí **vytvářeného výstavbou** mají lidé. Politika architektury a stavební kultury České republiky je proto určena všem, kdo se nějakým způsobem výstavby účastní nebo jsou jí ovlivněni, tedy prakticky všem obyvatelům České republiky. **Proto je formulována tak, aby byla alespoň v části témat a cílů srozumitelná pro širokou veřejnost.**

Za většinu navrhovaných opatření nesou odpovědnost ústřední orgány státní správy. **Konkrétně se** Politika architektury a stavební kultury ČR **se** týká **zejména** ministerstev pro místní rozvoj, dopravy, financí, kultury, průmyslu a obchodu, školství, mládeže a tělovýchovy, vnitra, **práce a sociálních věcí, spravedlnosti, obrany, zdravotnictví, zemědělství a životního prostředí**. Spolupráci na některých opatřeních by měly zajistit ministerstva řízené organizace, konkrétně **Národní ústav pro vzdělávání, Národní pedagogický institut pro další vzdělávání** a **Národní památkový ústav**. Spolupráce je požadována i po ústředních orgánech státní správy, konkrétně po Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a Českém statistickém úřadu. Zapojeny by měly být i organizační složky státu **Ústav územního rozvoje, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Akademie věd České republiky, Technologická agentura České republiky a Grantová agentura České republiky.**

Velký podíl na realizaci některých opatření a tím i na úspěchu implementace opatření definovaných Politikou architektury a stavební kultury bude mít veřejná správa, a to na úrovni krajů i na úrovni obcí.

Dosažení definovaných cílů není myslitelné bez přímé spolupráce s oběma profesními komorami, tedy Českou komorou architektů a Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě.

Spolupracovat na naplňování vybraných opatření by měly odborné a profesní svazy a spolky, zejména **Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR** a dále **Svaz měst a obcí České republiky, Sdružení místních samospráv České republiky, Asociace krajů České republiky, Hospodářská komora České republiky, SIA ČR – Rada výstavby, Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR** či **Svaz zakládání a údržby zeleně, ale např. i galerie a ideálně také občané.**

Jedním z klíčových předpokladů pro pozdvižení stavební kultury je výuka a vzdělávání v této problematice na školách. Pro obecné povědomí o významu architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury a stavební kultury je nutné posílit výchovu a vzdělávání na základních a středních školách a zvýšit prestiž odborných učilišť. Zásadní roli ve vzdělávání odborníků zastávají vysoké školy, které by měly úzce spolupracovat s výzkumnými institucemi. Ve spolupracujících organizacích se pod vysokými školami myslí např. **České vysoké učení technické v Praze – Fakulta architektury včetně účelových pracovišť (Výzkumné centrum průmyslového dědictví a Výzkumné centrum Fakulty architektury Českého vysokého učení technického v Praze) a Fakulta stavební včetně UCEEB – Univerzitního centra energeticky efektivních budov, Vysoké učení technické v Brně – Fakulta architektury a Fakulta stavební včetně výzkumného centra AdMaS (Advanced Materials, Structures and Technologies), Technická univerzita v Liberci – Fakulta umění a architektury, Vysoká škola báňská technické univerzity v Ostravě – Fakulta stavební, Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, Akademie výtvarných umění v Praze, ARCHIP (Architectural Institute in Prague), Mendelova univerzita v Brně – Zahradnická fakulta, Česká zemědělská univerzita v Praze – ~~Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů~~, Fakulta životního prostředí, a další fakulty a vysoké školy.**

Při spolupráci na plnění některých opatření, propagaci architektury a stavební kultury a zejména při práci s veřejností je nezastupitelná úloha nevládních a neziskových organizací, a obecně

prospěšných společností a zapsaných spolků. Pod dále používaným pojmem neziskové organizace se myslí např. Společnost Petra Parléře, Nadace ABF, Nadace české architektury, Centrum pro středoevropskou architekturu CCEA, Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Občanské sdružení Kruh, Nadace Partnerství, Nadace Proměny, Architekti ve škole, Agora CE, Auto*Mat, platforma ReSITE, ~~nadační fond Arcus při České komoře architektů~~, CB Architektura, Platforma městských architektů, spolky Pěstuj prostor a Člověk a prostor a mnoho dalších.

Obr. 1 – Dům na Kozině. Hlavní cena České ceny za architekturu 2022. Trhové Sviny.
Autor: Atelier 111 architekti. Ing. arch. Jiří Weinzettl, Ing. arch. Barbora Weinzettlová. Fotografie: Alex Shoots Buildings.
Pozornost si zaslouží vytvoření atmosféry pramenící ze spojení několika původních historických domů a zapojení dvorků do jednoho funkčního celku. Promyšlený interiér podtrhuje symbióza původních a soudobých materiálů.

III. ZÁKLADNÍ POJMY

Architektura je v obecném pojetí stavebním uměním. Její rozsah sahá od urbanismu a krajiny přes stavby až po design a interiérovou architekturu. V užším významu se architektura zabývá řešením staveb a jejich okolí, výsledkem architektonické tvorby je pak stavba nesoucí umělecké pojetí či názor. Architektura musí plnit sociální, kulturní, hospodářské a environmentální podmínky a požadavky a hraje zásadní roli v úsilí o zlepšení kvality prostředí vytvářeného výstavbou. Dobrá architektura přispívá k vysoké kvalitě života a poskytuje atraktivní, funkční a harmonicky projektované stavby a okolní prostředí; vyjadřuje společnou kulturu a identitu a zároveň specifikum lokality; podněcuje uchování společenských hodnot a jejich rozvoj.

Urbanismus je obor lidské činnosti, jehož posláním a cílem je vytvářet harmonické, pestré a přitažlivé prostředí v lidských sídlech a krajině. Vychází přitom z komplexní analýzy a ekologicky pojaté syntézy přírodních, historických a kulturních hodnot, poznání sociálních procesů, místních potřeb, tradic a zvyklostí i ekonomických a technických možností společnosti. Jedná se o vyváženou syntézu hledisek humanitních, přírodních a technických, posílovanou kulturními hledisky a uměleckými přístupy.

Územní plánování je soustava pravidel, metod a nástrojů, které zajišťují postupné, často dlouhodobé naplňování dohodnutých cílů urbanistické, krajinářské a architektonické tvorby. Územní plánování vytváří předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území.

Regionální plánování je strategické plánování. Stanovuje koncepcce, směry a případně i projekty pro vyvážený rozvoj území. Zahrnuje úroveň státní, regionální i obecní. Je důležité, aby dokumenty regionálního a územního plánování byly v souladu.

Stavební kultura je proces a výsledek vývoje prostředí vytvářeného lidskou činností v oblasti architektury a stavebnictví. Zahrnuje plánování, navrhování a přípravu staveb, jejich zasazení do urbanistického kontextu, jejich realizaci, případnou rekonstrukci i jejich užívání včetně údržby. Je součástí obecné kultury, tedy hodnot, které jednotlivci i celá společnost zastávají, sdílejí, respektují, rozvíjejí, chrání a prosazují.

Stavební kultura zahrnuje architekturu, stavební inženýrství, urbanismus, územní a regionální plánování, krajinnou architekturu, zahradní architekturu, památkovou péči a v neposlední řadě tvorbu veřejného prostoru zastavěného území od jeho celkové koncepce až po výtvorný detail. Kromě užitekových, uměleckých a pocitových, má stavební kultura řadu atributů sociálních.

Kvalita stavební kultury je přímo úměrná odpovědnosti, se kterou přistupujeme k ochraně hodnot, jako jsou kulturní památky, urbanisticky hodnotné soubory a architektonicky cenné stavby, veřejná prostranství nebo nezastavěné území – volná krajina. Její hodnota je většinou nejvíce ovlivněná nikoliv tím nejkvalitnějším (výjimečnými díly architektonickými, technickými, krajinářskými apod.), ale spíše opomíjenou nebo zanedbávanou částí celku, která však může ve výsledku tvořit velkou část prostředí vytvářeného výstavbou.

Prostředí vytvářené výstavbou je chápáno jako prostředí vně i uvnitř staveb, bezprostředně a pravidelně využívané v souvislosti s těmito stavbami. Je to prostředí vytvořené člověkem, člověkem udržované a užívané. K tomuto prostředí náleží stavby i soubory staveb s jejich pozemky, nezastavěné proluky mezi stavbami, volná prostranství včetně zeleně jako součásti těchto prostranství, chodníky, silnice a ostatní dopravní stavby, veškeré zpevněné plochy, zahrady, stavby v krajině i krajina sama, je-li upravena podle architektonických zásad.

Prostředí vytvářené výstavbou je odrazem vývoje společnosti, její materiální a duchovní úrovně. Základní hodnotou prostředí vytvářeného výstavbou je jeho trvání, umění odpovědně reagovat na potřeby dneška a zároveň se ušlechtilě proměňovat v čase podle měnících se potřeb společnosti. Prostředí vytvářené výstavbou má dávat pocit kontinuity a stability, nabízet prožitky krásy a pohody a poskytovat hodnotný rámec pro život každého člověka.

Krajina je dle „Evropské úmluvy o krajině“ definována jako část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů.

IV. SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY

IV.1 Evropské právní předpisy

V nedávné době se stala oblast architektury a stavební kultury předmětem mnohých mezinárodních úmluv a dohod. Mezi nejvýznamnější patří:

- **Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy** (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 73/2000 Sb.m.s.), přijatá dne 3. října 1985 v Granadě. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. srpna 2000. Hlavním cílem úmluvy je ochrana památek, architektonických souborů a míst jako kombinovaných děl člověka a přírody, včetně okolí chráněných statků.
- **Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy** (revidovaná) (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 99/2000 Sb.m.s.), přijatá dne 16. ledna 1992 ve Vallettě. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 23. září 2000. Cílem této úmluvy je ochraňovat archeologické dědictví jako zdroj evropské kolektivní paměti a jako nástroj historického a vědeckého studia.
- **Evropská úmluva o krajině**, podepsaná dne 20. října 2000 ve Florencii, vstoupila v mezinárodní platnost dne 1. března 2004. Hlavním cílem Úmluvy je zajistit ochranu jednotlivých typů evropské krajiny. Její význam spočívá v tom, že ukládá povinnost vytvářet a realizovat ohleduplné a z hlediska charakteru krajiny udržitelné krajinné politiky, a to za účasti veřejnosti a místních a regionálních úřadů, a dále pak zohledňovat charakter krajiny při formování politik územního rozvoje, urbánního plánování a jiných sektorálních či intersektorálních politik.
- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES** ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací. Tato směrnice byla změněna směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/55/EU ze dne 20. listopadu 2013.

IV.2 Národní právní předpisy

Základním národním rámcem pro Politiku architektury a stavební kultury ČR je **Listina základních práv a svobod**, která v článku 35 odstavci 1 stanoví, že „každý má právo na příznivé životní prostředí“. Tamtéž v odstavci 3 se stanovuje, že „při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem“.

Politika architektury a stavební kultury ČR vychází zejména z následujících právních předpisů, ve znění platném k datu jejího zpracování:

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
- Vyhláška č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb
- Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti
- Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území
- Vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření
- Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby
- Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb
- Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách
- Vyhláška č. 230/2012 Sb., kterou se stanoví podrobnosti vymezení předmětu veřejné zakázky na stavební práce a rozsah soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr
- Vyhláška č. 231/2012 Sb., kterou se stanoví obchodní podmínky pro veřejné zakázky na stavební práce
- Vyhláška č. 232/2012 Sb., o podrobnostech rozsahu odůvodnění účelnosti veřejné zakázky a odůvodnění veřejné zakázky

- ~~Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči~~
- ~~Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny~~
- ~~Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření s energií~~
- ~~Vyhláška č. 78/2013 Sb., o energetické náročnosti budov~~

Politiky architektury a stavební kultury České republiky se týkají i profesní předpisy, např. Soutěžní řád České komory architektů.

V. RELEVANTNÍ DOKUMENTY

V.1 Evropské dokumenty

Základními evropskými dokumenty, které podnítily vznik Politiky architektury a stavební kultury České republiky, jsou:

- **Usnesení Rady Evropské unie o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí (2001/C 73/04)** ze dne 12. 2. 2001. Klade důraz na vnímání městského a venkovského prostředí, na krajinu a kulturní dědictví. Definuje architekturu a vyslovuje podporu úloze architektury a územního plánování. Požaduje zlepšování kvality staveb, a to zejména ve veřejné výstavbě, která by se měla stát příkladem pro soukromé investory. Usnesení dále pokládá za důležité prohlubování povědomí o hodnotě architektury, urbanismu a krajině kultury.
- **Závěry Rady Evropské unie o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05)** ze dne 13. 12. 2008. Pro udržitelný rozvoj měst dokument požaduje integrovaný a kreativní přístup, v jehož rámci je stejně významná úloha přisuzována kultuře, hospodářství, sociálním aspektům a životnímu prostředí. Požaduje věnovat zvláštní pozornost kvalitě a rozmanitosti architektury a podporovat kvalitní architektonickou tvorbu jako jeden z faktorů hospodářské dynamiky měst a jejich přitažlivosti pro cestovní ruch. Vyzývá k tomu, aby architektura měla integrující a inovační úlohu již ve fázi návrhu projektu, územního plánování, tvorby krajiny nebo obnovy krajiny. Zdůrazňuje potřebu využívání existujících zastavěných pozemků a budov. Připomíná nutnost zvyšování povědomí veřejnosti o úloze architektury, urbanismu a tvorby krajiny a podpory vzdělávání v těchto oborech. Podporovány mají být inovace a experimentování v oblasti architektury, urbanismu a tvorby krajiny. Členské státy jsou vyzvány, aby zajistily opatření navazující na tyto závěry a podaly zprávu o jejich provádění. Česká republika tuto výzvu plní mj. vznikem Politiky architektury a stavební kultury.

Politika architektury a stavební kultury České republiky dále vychází zejména z následujících evropských dokumentů:

- **Evropské perspektivy územního rozvoje (ESDP – European Spatial Development Perspective)**, přijaté v Postupimi ministry zemí Evropské unie v roce 1999. Určují společné cíle a koncepce budoucího rozvoje území Evropské unie. Vzhledem k Politice architektury a stavební kultury ČR obsahují požadavek na zachování a spravování přírodních zdrojů a kulturního dědictví či upozornění na problémy spojené s pokračujícím rozšiřováním měst.
- **Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu** (Rada Evropy, Evropská konference ministrů zodpovědných za územní plánování – CEMAT), přijaté v Hannoveru v roce 2000. Poukazují na význam ochrany a zlepšování stavu a zachování rozmanitosti kulturního dědictví.
- **Lipská charta o udržitelných evropských městech**, dohodnutá u příležitosti neformální schůze ministrů na téma městský rozvoj a územní soudržnost v Lipsku ve dnech 24. a 25. 5. 2007, ze které vycházejí závěry uvedené v následujícím bodě.
- **Marseilleská deklarace „Udržitelné a otevřené město“** – závěrečné prohlášení ministrů členských států Evropské unie odpovědných za rozvoj měst, učiněné v Marseille dne 25. 11. 2008. Prohlášení se zaměřuje na udržitelný a soudržný integrovaný rozvoj měst a na řešení otázky klimatické změny v souvislosti s rozvojem měst.
- **Stockholmská deklarace** a výzva z 2. 4. prosince 2009 požaduje, aby vlády evropských a světových zemí v oblasti stavebnictví přispěly k neutralizaci vlivu uhlíku v nových stavbách do roku 2020, podpořily kompaktní lidská obydlí, města a metropole s vysokou kvalitou života a povzbudily investice, které směřují do kvality života lidí a jejich potomků prostřednictvím kvalitního prostředí vytvářeného výstavbou a infrastrukturou, a to vždy se zřetelom na planetární omezené zdroje a na snižování dopadu stavebnictví na životní prostředí lidí.
- **Charta evropského urbanismu** ECTP-CEU (Evropská rada urbanistů – European Council of Spatial Planners – Conseil européen des urbanistes), schválená 22. 4. 2013 v Barceloně, klade kromě potřeby spolupráce měst a regionů důraz např. na posilování identity místa, na dostupnost služeb pro všechny obyvatele či na účast veřejnosti v procesu plánování.

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Zelená infrastruktura – zlepšování přírodního kapitálu Evropy (COM(2013) 249 final)** ze dne 6. 5. 2013, které definuje zelenou infrastrukturu, její úlohu v politikách EU a úlohu při ochraně, zachování a zlepšení stavu přírodního kapitálu v EU. Určuje i další kroky pro rozvoj zelené infrastruktury.

V.2 Národní dokumenty

Východiskem pro zpracování Politiky architektury a stavební kultury na národní úrovni je **Koncepce bydlení České republiky do roku 2020**, kterou schválila vláda usnesením č. 524 ze dne 13. července 2011. V kapitole 3.3.3. Kvalita, prioritě „Kvalita vystavěného prostředí, specificky s ohledem na bydlení“, vláda uložila úkol připravit návrh politiky rozvoje stavební kultury (architektury) a předložit vládě ke schválení.

Politika architektury a stavební kultury České republiky zohledňuje „**Metodiku přípravy veřejných strategií**“, kterou schválila vláda dne 2. května 2013. Metodika upravuje postup přípravy dokumentu a určuje i jeho rámcový obsah a strukturu.

Politika architektury a stavební kultury ČR je v souladu s již přijatými politikami v České republice a je chápána v souvislostech, které se vzájemně podporují a umocňují, zejména s:

- **Politikou územního rozvoje České republiky 2008** (schválena usnesením vlády ČR č. 929 ze dne 20. 7. 2009). Politika architektury a stavební kultury České republiky přispívá k naplnění republikových priorit Politiky územního rozvoje České republiky 2008, především se jedná o následující priority:

Článek 14: Ve veřejném zájmu chránit a rozvíjet přírodní, civilizační a kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Zachovat ráz jedinečné urbanistické struktury území, struktury osídlení a jedinečné kulturní krajiny, které jsou výrazem identity území, jeho historie a tradice. Tato území mají značnou hodnotu, např. i jako turistické atraktivity. Jejich ochrana by měla být provázána s potřebami ekonomického a sociálního rozvoje v souladu s principy udržitelného rozvoje. V některých případech je nutná cílená ochrana míst zvláštního zájmu, v jiných případech je třeba chránit, respektive obnovit celé krajinné celky. Krajina je živým v čase proměnným celkem, který vyžaduje tvůrčí, avšak citlivý přístup k vyváženému všestrannému rozvoji tak, aby byly zachovány její stěžejní kulturní, přírodní a užité hodnoty. Bránit upadání venkovské krajiny jako důsledku nedostatku lidských zásahů.

Článek 28: Pro zajištění kvality života obyvatel zohledňovat nároky dalšího vývoje území, požadovat jeho řešení ve všech potřebných dlouhodobých souvislostech, včetně nároků na veřejnou infrastrukturu. Návrh a ochranu kvalitních městských prostorů a veřejné infrastruktury je nutné řešit ve spolupráci veřejného i soukromého sektoru s veřejností.

Politika architektury a stavební kultury ČR má vazbu také na další republikové priority, uvedené například v člancích 16, 18 až 21, 23 až 27, 29 a 32.

- **Zásadami urbánní politiky** (schváleny usnesením vlády ČR č. 342 ze dne 10. 5. 2010). Politika architektury a stavební kultury ČR je v souladu s následujícími zásadami urbánní politiky:
 - * Zásada 1 Regionální charakter urbánní politiky,
 - * Zásada 2 Polycentrický rozvoj sídelní soustavy,
 - * Zásada 3 Strategický a integrovaný přístup k rozvoji měst,
 - * Zásada 4 Podpora rozvoje měst jako pólů rozvoje v území,
 - * Zásada 5 Péče o městské životní prostředí,
 - * Zásada 6 Prohlubování spolupráce, vytváření partnerství a výměna zkušeností při udržitelném rozvoji měst.

- ~~Strategií regionálního rozvoje České republiky 2014–2020 (schválena usnesením vlády ČR č. 344 ze dne 15. 5. 2013). Politika architektury a stavební kultury ČR má vazbu především na následující priority a opatření Strategie regionálního rozvoje České republiky 2014–2020:~~
 - * ~~Priorita 1 Využití potenciálu rozvojových území: opatření 1.2, 1.4,~~
 - * ~~Priorita 3 Zkvalitnění sociálního prostředí rozvojových území: opatření 3.1, 3.2,~~
 - * ~~Priorita 4 Vyvážený rozvoj stabilizovaných území: opatření 4.1, 4.2,~~
 - * ~~Priorita 5 Oživení periferních území: opatření 5.3,~~
 - * ~~Priorita 6 Ochrana a udržitelné využívání přírodních zdrojů v regionech: opatření 6.1, 6.5,~~
 - * ~~Priorita 7 Ochrana přírody a krajiny, prevence vzniku živelních pohrom a řešení jejich dopadů: opatření 7.1, 7.2,~~
 - * ~~Priorita 9 Podpora spolupráce na místní a regionální úrovni: opatření 9.2.~~
- ~~V dalším textu Politika architektury a stavební kultury České republiky tyto priority a zásady respektuje a vychází z nich.~~

~~Vize a cíle obsažené v Politice architektury a stavební kultury ČR podporuje celá řada dalších dokumentů, např.:~~

- ~~Memorandum o vzdělávání a architektuře, podepsané představiteli České komory architektů a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR na konferenci Evropského fóra pro politiky architektury (EFAP) v Praze, pořádané v roce 2009 v rámci českého předsednictví EU.~~
- ~~Memorandum Architektura ve vzdělávání, které vzniklo na základě mezioborového setkání „Otevřený think tank architektů - OTTA“, konaného dne 1. 4. 2014 v Plzni na téma „Vzdělávání aneb Architektura součástí základního vzdělání“.~~
- ~~Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 (schválen Usnesením vlády ČR ze dne 13. února 2013 č. 108), který mj. klade důraz na význam celoživotního učení. Jednou z jeho vizí je kvalitní prostředí s odpovídající infrastrukturou, dostatečnou nabídkou bydlení a občanské vybavenosti umožňující aktivní zapojení seniorů do komunitního života.~~

VI. III. ANALÝZA

VI.1 Evropský kontext

Debata o významu kvalitního **vystavěného** prostředí ~~vytvářeného výstavbou~~ se začala v evropských institucích rozvíjet cíleně v roce 1999 za finského předsednictví Evropské unie, kdy se na evropském setkání o architekturu poprvé sešli zástupci všech členských států tehdejší patnáctky a Norska, aby formulovali základní cíle v oblasti architektury, zejména nutnost zabezpečovat právo občanů na kvalitní architekturu a životní prostředí, podporovat šíření architektonické kultury, vytvořit evropský poradní orgán pro spolupráci členských států v oblasti architektury a zajistit, aby byla kvalita architektury zohledněna také v evropských politikách z jiných oblastí.

Evropským poradním orgánem v oblasti architektury se stalo v roce 2000 Evropské fórum pro politiky architektury (European Forum for Architectural Policies – EFAP). EFAP ~~je byla~~ mezinárodní evropská síť expertů, která prostřednictvím národních politik architektury ~~povzbuzuje~~ ~~povzbuzovala~~ diskusi, výměnu zkušeností a propagaci politiky architektury a kultury **vystavěného** prostředí ~~vytvářeného výstavbou~~. ~~Mezi jeho hlavní úkoly patří udržovat trvalou spolupráci~~. V roce 2016 však fakticky zanikla. Na EFAP navázaly konference o politikách architektury organizované předsednickým státem Rady EU, označované jako European Conference on Architectural Policies – ECAP. Konferenci k politikám architektury a stavební kultury uspořádala v rámci svého předsednictví v Radě EU v říjnu 2022 rovněž Česká republika.

Pravidelně se uskutečňuje také neformální setkání evropských ředitelů politik architektury (European Directors for Architectural Policies) pořádané státem, který předsedá Radě Evropy a organizuje navazující evropskou konferenci k politikám architektury.

Důležitost tématu má odezvu i na úrovni Evropské unie. Ta ustanovila expertní pracovní skupinu OMC (Open Method of Coordination), složenou z odborníků z členských států ~~Evropské unie v oblasti architektury a rozvíjet iniciativy vedoucí k~~ EU, fungující v letech 2020 a 2021. Skupina se při své činnosti zabývala jednou z priorit, a to otázkou vysoce kvalitní architektury a **vystavěného** prostředí pro každého. Na základě činnosti této skupiny byla představena hodnotící zpráva – Towards a shared culture of architecture. Investing in a high-quality living environment for everyone: report of the OMC (Open Method of Coordination) group of EU Member State experts, 2021, která pracuje i s Davoským systémem kvality stavební kultury.

Zejména podpoře ~~architektury, krajinářské architektury a územního plánování v rámci všech evropských institucí~~. Česká komora profesí architektů ~~a od roku 2010 i Ministerstvo pro místní rozvoj jsou členy~~ ~~Evropského fóra pro~~ se věnuje Rada evropských architektů (Architects' Council of Europe – ACE), což je nezisková organizace založená v Trevisu v Itálii dne 11. května 1990 sloučením bývalého styčného výboru architektů sjednocené Evropy (CLAEU) a bývalé Rady evropských architektů (CEA). Pracovní struktura ACE je navržena tak, aby udržela a zajistila vysokou úroveň efektivity evropské architektonické a profesní politiky ~~architektury~~. ~~Přijetí dokumentu Politika~~. Skládá se ze 43 členských organizací, které jsou národními regulačními a odbornými zastupitelskými orgány v členských státech EU, přistupujících zemích, Švýcarsku a Norsku. ACE prostřednictvím svých členů zastupuje zájmy více než 600 000 architektů ze 30 zemí Evropy. Cíli ACE jsou zejména propagace architektury v Evropě, pokrok v architektonické kvalitě ve **vystavěném** prostředí, podpora udržitelného rozvoje **vystavěného** prostředí, zajištění vysokých standardů kvalifikace pro architekty, prosazování kvality v architektonické praxi, podpora přeshraniční spolupráce a usnadnění evropské praxe. ACE působí jako jednotný hlas architektů v Evropě.

Během posledních 20 let vznikla v zemích Evropské unie řada politik architektury či podobných materiálů, přičemž některé politiky jsou pravidelně aktualizovány. V některých zemích nejsou vydávány politiky jako strategický materiál, ale jsou vytvářeny zprávy o stavu stavební kultury. Málo častá je cesta podpory kvalitní architektury formou zákona. Absence politik architektury je častější v jižních evropských zemích. Inspirativní jsou i některé politiky států mimo Evropskou unii. Švýcarsko vydalo na počátku roku 2020 Strategii stavební kultury, která se svojí strukturou podobá Politice architektury a stavební kultury České republiky ~~je završením členství~~. Norsko má obdobný materiál Architecture.now z roku 2009, na Islandu je vydána Icelandic Government Policy on Architecture z roku 2007.

Stát	Má obdobný dokument	Název	Rok
Belgie	Částečně	Multiannual Programme 2017–2020 (Flandry), Note d'orientation (Brusel), Guide de l'Architect (Valonsko)	2017, 2015, 2016
Bulharsko	Ne		
Česká republika	Ano	Politika architektury a stavební kultury	2022
Dánsko	Ano	Danish Architectural Policy. Putting People First	2014
Estonsko	Ano	The Architectural Policy of Estonia	2002
Finsko	Ano	Suomen Arkkitehtuuripoliitikka	2022
Francie	Ano	Strategie Nationale pour l'Architecture	2015
Chorvatsko	Ano*	Apolitika. Architectural Policies of the Republic of Croatia	2012
Irsko	Ano	Places for People: National Policy on Architecture	2022
Itálie	Zákon, ne politika	Legge-Quadro Sulla Qualità Architettonica	2009
Kypr	Ne	Pouze sektorový dokument Development Control Design Policy, Guidance and Standards	2015
Litva	Částečně	Governmental Resolution on the Inventory of Guidelines for Lithuanian Architecture	2005
Lotyšsko	Ano	Architecture Policy Guidelines 2009–2015	2009
Lucembursko	Ano	Pour une Politique architecturale	2004
Maďarsko	Ano	Nemzeti Építészeti politika. National Architecture Policy	2015
Malta	Ne		
Německo	Částečně**	Pravidelně vydávané Baukultur Report	2014–2017
Nizozemsko	Ano	Building on the strength of design	2016
Polsko	Ano	Polska Polityka Architektoniczna	2018
Portugalsko	Ano	Política Nacional de Arquitectura e Paisagem	2015
Rakousko	Ano	Austrian Federal Guidelines for Building Culture + pravidelně vydávané Austrian building culture report	2017
Rumunsko	Připravuje		
Řecko	Ne		
Slovensko	Ano	Architektonická politika Slovenska	2018
Slovinsko	Ano	Architecture for the People. The Architectural Policy of Slovenia	2017
Španělsko	Zákon, ne politika	Ley de Calidad de la Arquitectura	2022
Švédsko	Ano	Policy for Designed Living Environment	2018

* Chorvatsko připravuje aktualizaci politiky.

** Německo připravuje Guidelines for Baukultur.

Tabulka 1 – Přehled aktuálně platných politik architektury a stavební kultury a obdobných materiálů v zemích Evropské unie. Zdroj: MMR.

Evropským poradním orgánem v oblasti architektury se stalo v roce 2000 Evropské fórum pro politiky architektury (European Forum for Architectural Policies – EFAP). EFAP je mezinárodní evropská síť expertů, která prostřednictvím národních politik architektury povzbuzuje diskusi, výměnu zkušeností a propagaci politiky architektury a kultury prostředí vytvářeného výstavbou. Mezi jeho hlavní úkoly patří udržovat trvalou spolupráci členských států Evropské unie v oblasti architektury a rozvíjet iniciativy vedoucí k podpoře architektury, krajinářské architektury a územního plánování v rámci všech evropských institucí. Česká komora architektů a od roku 2010 i Ministerstvo pro místní rozvoj jsou členy Evropského fóra pro politiky architektury. Přijetí dokumentu Politika architektury a stavební kultury České republiky je završením členství České republiky v této instituci. Zpracováním a přijetím dokumentu se Česká republika zařazuje mezi země, jejichž vlády se výslovně přihlásily k vědomé odpovědnosti za urbánní prostředí a deklaruje, že přikládá odpovídající význam tvorbě kvalitního městského a venkovského prostředí s respektem k národním a místním specifikům jednotlivých oblastí.

VI.2 Stávající stav Stav v České republice

Vnímání stavební kultury se projevuje stále intenzivněji v klíčových dokumentech na evropské, národní i regionální úrovni. Předpokládá se, že Politika architektury a stavební kultury České republiky plnohodnotně propojuje priority, cíle a úkoly ve vztahu k vystavěnému prostředí vytvářenému výstavbou, které jsou již nyní zapracovány ve strategiích a koncepcích jednotlivých resortů.

Kromě toho ~~by měl~~ dokument ~~zohlednit~~ **zohledňuje** i světové trendy, ideje a priority, které se týkají problematiky staveb, sídel a krajiny.

~~Dostatečná pozornost nebyla doposud věnována prostředí vytvářenému výstavbou jako celku. Převážně byly podporovány aktivity vedoucí ke zlepšení jednotlivých částí prostředí vytvářeného výstavbou, např. zlepšení prostředí sídlišť, panelových domů, vesnických církevních památek, vybraného památkového fondu, realizace některých dopravních staveb nebo staveb navržených v rámci komplexních pozemkových úprav apod. Politika architektury a stavební kultury České republiky si klade za cíl přistupovat k problematice **vystavěného prostředí** komplexně, ze širokého spektra pohledů.~~

~~V rámci **Během** přípravných prací na Politice architektury a stavební kultury České republiky byly v dokumentu „Zvyšování kultury výstavby – Evropské fórum politik architektury“ z března 2011 vyhodnoceny politiky architektury a obdobné dokumenty vybraných evropských států (Finsko, Irsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Švédsko) a požadavky vyplývající z dokumentů Evropské unie.~~

VI.3 Souhrn výsledků dosavadních analýz

~~Dalším přípravným krokem bylo zpracování „Analýzy stavební kultury“ v České republice. Analýza vycházela z rozboru prostředí vytvářeného výstavbou a zohlednila evropské dokumenty a zkušenosti. Předmětem Analýzy bylo hledání nejvýznamnějších problémů této oblasti a míry jejich naléhavosti. Byly vytipovány základní tematické okruhy, členěné do částí věnovaných pojmenování a charakteristice tematického okruhu a rozboru identifikovaného problému. Významnou součástí Analýzy bylo vyhodnocení dosavadních koncepcí rezortů a jejich opatření a dotačních titulů (viz kapitola 4 dokumentu Analýzy stavební kultury a Příloha 3 – Analýza koncepcí rezortů a dotačních titulů).~~

~~Analýza stavební kultury poukázala např. na následující problémy.~~

- ~~• Nedostatečně se sleduje dostupnost zařízení základního občanského vybavení, chybí „standarty“, jejichž dosažení by bylo průkazem, že je dostupnost vyhovující.~~
- ~~• Při vymezování nových pozemků jsou někdy opomíjeny vazby na sídlo či nejsou vymezovány veřejné prostory. Parcelace přitom přesahuje životnost jednotlivých staveb.~~
- ~~• Veřejná prostranství často nejsou vnímána jako jeden propojený celek a systém.~~
- ~~• Dochází k fyzické fragmentaci systému veřejných prostranství dopravou.~~
- ~~• Při výstavbě není dostatečně respektován kontext prostředí.~~
- ~~• Chybí identifikace a hodnocení významu urbanistických a architektonických hodnot.~~
- ~~• Estetické kvality není možné dosáhnout z vnějšku regulativními nástroji (na rozdíl od problematiky začleňování staveb do prostředí).~~
- ~~• Praxe zadávání veřejných zakázek na projektování a zhotovení staveb i zadávání územně plánovacích prací zaměřená pouze na nejnižší cenu nedává dostatečnou záruku, že bude skutečně dosaženo vysoké kvality plánovací i stavební přípravy a realizace staveb.~~
- ~~• Pokračující expanze do krajiny má negativní vliv na energetickou náročnost sídel a na úbytek nejkvalitnějších půd 1. a 2. třídy ochrany zemědělského půdního fondu, které mají hlavní vliv na zajištění a udržení konkurenceschopnosti českého zemědělství ve srovnání s vyspělými státy EU.~~
- ~~• Vysoké náklady na provoz staveb jsou důsledkem nevhodného technického řešení staveb a řešení jejich provozu, dále nekvalitního provedení stavby a nedostatečné údržby.~~
- ~~• Uvažování o energetické náročnosti staveb se zpravidla redukuje na fázi provozu a údržby, je opomíjena energetická náročnost jak výstavby, tak komplexní rekonstrukce či likvidace stavby.~~
- ~~• Celoživotní vzdělávání v oborech souvisejících se stavební kulturou a prostředím vytvářeným výstavbou se zaměřuje pouze na profesionály.~~
- ~~• Na základních a středních školách je třeba rozvíjet výuku na téma estetiky užité tvorby, architektury, fungování sídel či téma stavební kultury.~~
- ~~• V České republice neexistuje specializované výzkumné pracoviště zaměřené na architekturu a územní plánování.~~

~~V rámci Analýzy stavební kultury byla identifikována např. následující opatření, kterými je vhodné se v Politice architektury a stavební kultury České republiky zabývat.~~

- ~~• Podporovat ochranu půdy a vod, realizaci pozemkových úprav a souvisejících investic v krajině, které budou mít i významný protipovodňový a protierozní efekt.~~
- ~~• Podporovat využití opuštěných budov a areálů, motivovat investory a realizační firmy cílenými pobídkami (nižším zdaněním, dotačními tituly) zejména u rekonstrukcí a přestaveb.~~

Analýza

- Pořizovat územní studie pro formulování pozitivní cílové vize území a prověření variant řešení u transformačních území.
-
- K zajištění dostupnosti veřejných prostranství, vymezení nových veřejných prostranství, k vytvoření podmínek pro funkční vztah mezi veřejným prostranstvím a využitím okolních objektů, zajištění dostatečné obytné hustoty i ke koordinaci funkčnosti systému veřejných prostranství jako celku využívat územní plány.
- Ke shromáždění a zejména vyhodnocování relevantních dat o veřejných prostranstvích využívat územně analytické podklady obcí.
- Zabývat se měřítkem veřejných prostranství.
- Pomocí kvalitních veřejných staveb nastavit standard kvality architektury, stavebního provedení a urbanistického začlenění.
- Zvážit obnovu či zavedení nezávislé odborné instituce (útvary) hlavního architekta pro metropolitní a městské regiony, popřípadě pro některá správní území obcí s rozšířenou působností.
- Ve větší míře využívat architektonických a urbanistických soutěží.
- Profesionalizovat zadávání veřejných soutěží po formální, právní i obsahové a odborné stránce.
- Podporovat vzdělávání veřejnosti, spolu se základním a středním školstvím a ovlivňováním veřejného mínění v mediích, jelikož je zásadní pro vytvoření kvalifikované poptávky.
- Kromě cíleného vzdělávání využívat k osvětě i dobré příklady.
- Oceňovat kvalitní a úsporné stavební projekty a realizace s výjimečnou energetickou, konstrukční a architektonickou hodnotou.
- Podpořit výzkumnou činnost zaměřenou na uvědomění si hodnot architektury a urbánního prostředí.

V rámci Analýzy stavební kultury proběhlo paralelní kvalitativní šetření formou strukturovaných rozhovorů s vybranými experty reprezentujícími hlavní profese zabývající se stavební kulturou a prostředím vytvářeným výstavbou. Tyto rozhovory byly vedeny s architekty, urbanisty, teoretiky architektury a kunsthistoriky, krajináři, dopravními inženýry, pracovníky medií, zastupiteli a představiteli obcí a zástupci občanské společnosti (viz Analýza stavební kultury – Příloha 2 Hodnocení důležitosti a problémovosti témat respondenty sociologického šetření). Respondenti sociologického šetření považovali za nejdůležitější téma začlenění staveb do území a kontextu prostředí spolu s tématem utváření veřejného prostoru. Téma prostorového uspořádání sídel bylo celkově hodnoceno co do významnosti jako klíčové, téma vzdělávání a popularizace oboru jako velmi důležité. Estetickou kvalitu staveb vnímali oslovení respondenti sociologického šetření jako významnou, nicméně ji řadili mezi méně naléhavé problémy. Téma energetické náročnosti bylo označováno za důležitou součást stavební kultury, ale nebylo chápáno jako téma prioritního významu.

Analýza stavební kultury je ke stažení na internetových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj.

Součástí podkladů pro Politiku architektury a stavební kultury ČR byly i materiály vypracované Českou komorou architektů, Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Asociací pro urbanismus a územní plánování ČR. Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR zpracovala podklad na téma struktura a prostorové uspořádání sídel. Podklad na téma kvalita staveb zpracovala Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Česká komora architektů. Součástí těchto podkladů byl i odůvodněný návrh možných opatření k řešení zjištěných problémů, zejména v činnosti veřejné správy. Tyto dokumenty byly použity jako základ pro formulování dále uvedených textů, cílů i opatření.

Pro přípravu témat věnujících se vzdělávání byly též využity podklady z mezioborového setkání OTTA uskutečněného 1. 4. 2014 v Plzni a z Memoranda Architektura ve vzdělávání.

Dalším přípravným krokem bylo zpracování „Analýzy stavební kultury“ v České republice. Předmětem Analýzy bylo hledání nejvýznamnějších problémů této oblasti a míry jejich naléhavosti. Byly vytipovány základní tematické okruhy, členěné do částí věnovaných pojmenování a charakteristice tematického okruhu a rozboru identifikovaného problému. Významnou součástí Analýzy bylo vyhodnocení dosavadních koncepcí resortů a jejich opatření a dotačních titulů.

Po dalších konzultacích a projednání byla Politika architektury a stavební kultury České republiky schválena dne 14. 1. 2015 usnesením vlády č. 22.

Naplnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky, bylo průběžně hodnoceno, přičemž komplexní hodnocení bylo provedeno k roku 2017 a k roku 2020. Z vyhodnocení plnění vyplynulo, že po šesti letech existence Politiky architektury a stavební kultury České republiky je vhodné přistoupit k její aktualizaci. V rámci aktualizace PASK ČR vzniklo několik materiálů, ze kterých samotná aktualizace

PASK ČR vychází, a které obsahují řadu analýz. Podrobněji se těmto materiálům věnuje příloha Autoři a postup tvorby.

Obr. 2 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Analýza zahraničních materiálů a doporučení

Obr. 3 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Analýza doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu

Obr. 4 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Náměty k aktualizaci

Obr. 5 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Výsledky souhrnné analýzy výstupů k aktualizaci dokumentu

Ze zpracovaných analytických materiálů vyplývá, že ve vztahu k Politice architektury a stavební kultury je třeba řešit např.:

- zajištění permanentní koordinace a řízení naplňování Politiky architektury a stavební kultury České republiky, včetně meziresortní spolupráce;
- ustanovení pracovní skupiny či platformu pro setkávání a sdílení zkušeností;
- zapojení organizací, které se tématům souvisejícím s PASK ČR věnují, ale zatím nekooperují;
- podporu implementace v krajích a obcích;
- podporu publicity aktivit spojených s PASK ČR na různých úrovních;
- provázání hodnocení kvality staveb s dotačními programy;
- zachování regionálního charakteru prostředí včetně regionální architektury;
- udržitelnost a odolnost staveb i prostředí, včetně energetické úspornosti;
- adaptaci na změnu klimatu v rámci krajiny, sídel, veřejných prostranství i budov;
- podporu přípravným fázím jednotlivých záměrů;
- sběr dat o přípravě a provozu staveb;
- propagaci dobrých příkladů, zejména kvalitních veřejných staveb jako vzorů pro soukromé stavebníky;
- posílení architektury jako turistického cíle;
- propagaci české architektury v zahraničí;
- podporu místních a krajských politik architektury;
- roli městských, krajských a státních architektů a center architektury;
- srozumitelnost principů Politiky architektury a stavební kultury ČR pro širokou veřejnost.

Obr. 6 – Hlídka na Stráži – Horník. Finalista České ceny za architekturu 2022. Rokytnice nad Jizerou.
Autor: Mjòlk architekti, Ing. arch. Jan Mach, Ing. arch. Jan Vondrák. Fotografie: BoysPlayNice.
Série abstraktních vyhlídkových konstrukcí zve návštěvníky k pohledu do údolí. Promyšlená konstrukce využívá materiálů, které zajistí dlouhodobou životnost.

VII. IV. VIZE

Vizí Politiky architektury a stavební kultury České republiky je přinést zlepšení života lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí. Jejím základním cílem je proto podpora rozvoje architektury a stavební kultury a tím i kvality **vystavěného** prostředí **vytvářeného výstavbou**.

Naplnění jednotlivých cílů povede ke:

- kvalitnější architektuře,
- hospodárným budovám vhodně zasazeným do okolního prostředí,
- přívětivému veřejnému prostoru,
- harmonickým městům i venkovu včetně okolní krajiny,
- respektu k místním specifikům jednotlivých oblastí v České republice,
- vnímání architektury jako stávající nebo i budoucí součásti našeho kulturního dědictví,
- **adaptaci sídel a krajiny na změnu klimatu a k jejich větší odolnosti a soběstačnosti.**

Politika architektury a stavební kultury České republiky též:

- podporuje vzdělávání odborné i laické veřejnosti,
- přispívá k podněcování zájmu obyvatel o kvalitu prostředí, ve kterém žijí,
- **zvyšuje lokální hrdost a osobní zodpovědnost občanů ve vztahu k vystavěnému prostředí,**
- **zvyšuje mezinárodní prestiž české architektury.**

Jako základní princip je třeba prosazovat a zdůrazňovat nutnost komplexního vnímání **vystavěného** prostředí **vytvářeného výstavbou**, tedy nejen jednotlivých staveb, ale i jejich vzájemného působení a urbanistického uspořádání, vztahu ke stávajícím architektonickým a urbanistickým hodnotám a vlivu na krajinu. Komplexní vnímání prostředí se musí promítat do celkové koncepce, koncepce jednotlivých složek prostředí, až po urbanistický, architektonický a umělecký detail.

K řešení problémů je nutno uplatňovat integrovaný přístup, který vyvažuje a propojuje požadavky jednotlivých resortů a oborů lidské činnosti. Architektura, urbanismus a územní plánování by měly mít v procesu udržitelného rozvoje integrující úlohu.

Je třeba stále zdůrazňovat, že prostředí by mělo být uživatelsky příjemné, pro člověka pohodlné, udržované, funkční, bezpečné, charakterově pestré a krásné. Kvalitní a estetické prostředí ovlivňuje a kultivuje společnost i každého člověka a jeho chování. Kulturnost se projevuje také tím, jak se o své prostředí společnost stará.

Architekturu je třeba vnímat jako komplexní oblast kreativního průmyslu, nástroj inovací, propojující technické a humanitní disciplíny pomocí specifických metod a znalostí, mající tvůrčí a experimentální charakter.

Dobré plánování sídel a krajiny **přinese** vyvolá investice a zvýší **obrat-výkonnost** naší ekonomiky, a to současně se zvýšením kulturní úrovně **a ochranou přírodního i historického bohatství**. V dlouhodobém horizontu Politika architektury a stavební kultury České republiky přispěje k **úsporám nákladů na stavby financované vyšší udržitelnosti a efektivnosti staveb financovaných** z veřejných rozpočtů, které se zároveň stanou vzorem soukromému sektoru. Opatření směřovaná do vzdělávání, osvěty a do výzkumu posílí znalosti při plánování a výstavbě a jsou v souladu se zaměřením na inovace a rozvoj znalostní ekonomiky. Rozvoj architektury a inženýrských činností bude mít na ekonomiku České republiky pozitivní vliv přímý i nepřímý, prostřednictvím dodávek souvisejících služeb. Kvalitní **vystavěné** prostředí **vytvářené výstavbou** podpoří rozvoj dalších oblastí, např. cestovního ruchu.

VIII. TÉMATA A CÍLE

K účinnému řešení otázek spojených s problémovými tématy architektury, stavební kultury a prostředí sídel je žádoucí přístup zabývající se všemi okruhy cílů, týkajícími se institucionálního prostředí, nabídky kvalitního výkonu odborných prací a poptávky po kvalitě. Řešení problematiky tedy zasahuje řadu oborů i rezortů: vedle místního rozvoje se týká zejména školství, kultury, životního prostředí, průmyslu, zemědělství a dopravy.

Na následujících stranách jsou v rámci jednotlivých témat rozčleněných do tří oblastí určeny cíle, jejichž naplnění povede ke zvýšení kvality prostředí vytvářeného výstavbou a dalšími činnostmi člověka. Návrh opatření pro dosažení těchto cílů včetně určení zodpovědných a spolupracujících institucí a termínů splnění opatření určuje implementační plán Politiky architektury a stavební kultury České republiky obsažený v kapitole IX.

KRAJINA A SÍDLA

Téma 1 – Uspořádání krajiny a sídel

Krajina, struktura osídlení a prostorové uspořádání sídel určují základní podmínky pro kvalitní prostředí vytvářené výstavbou. Dlouhodobá koncepce je klíčová pro udržitelný rozvoj sídel i krajiny. Při analýzách i návrzích je nutné důsledně zohledňovat specifické charakteristiky sídelní struktury v České republice i v jejich jednotlivých oblastech, včetně dochovaných architektonických a urbanistických hodnot.

Vesnice, městyse, města a městské regiony musí být uspořádány tak, aby všichni jejich obyvatelé měli přiměřený přístup ke všem druhům veřejné infrastruktury, tedy k zařízením občanského vybavení, sportovním a rekreačním zařízením, dopravní a technické infrastruktury i veřejným prostranstvím a okolní krajině. Princip přiměřené rovnosti v dosažitelnosti všech druhů infrastruktury pro všechny občany Evropské unie je zakotven v dokumentu Evropské perspektivy územního rozvoje (European Spatial Development Perspective, 1999). Dostupnost infrastruktur pro obyvatele má mimo jiné rozměr týkající se soudržnosti společenství obyvatel.

Prostorové uspořádání sídel a jejich aglomerací má významné důsledky pro ekonomickou udržitelnost těchto sídel a aglomerací, protože výrazně ovlivňuje dopravní náklady a časové ztráty dopravou a provozní a udržovací náklady sítě technické infrastruktury. Primárně je třeba rozvoj měst i venkovských obcí situovat uvnitř zastavěného území, prostřednictvím transformací již nevyužívaných lokalit, zejména cílené revitalizace opuštěných a zanedbaných ploch. Zároveň je třeba chránit a rozvíjet hodnoty nezastavěného území a zajistit tak ochranu a rozvoj krajiny jako celku. Při plánování sídel je též důležité, s přihlédnutím k jedinečným vlastnostem každého území, vytvářet podmínky pro smíšené využití území pro bydlení, obchody a služby namísto vzniku rozsáhlých separovaných monofunkčních ploch, které generují nepřiměřené požadavky na dopravu.

Plány řešící prostorové uspořádání území musí vznikat za koordinované spolupráce jednotlivých profesí, zahrnující architekty a urbanisty, krajináře, specialisty na dopravní a technickou infrastrukturu, demografy, sociology, ekonomy a další profese.

Cíl 1.1

Pozitivně ovlivňovat vývoj sídelní struktury.

Cíl 1.2

Stanovit, chránit a rozvíjet dlouhodobou urbanistickou koncepci sídel zahrnující mj. jejich funkční, plošné i prostorové uspořádání.

Cíl 1.3

Minimalizovat nepřiměřené a nevhodné rozrůstání sídel do okolní krajiny. Zajistit důsledné využívání zastavěného území prostřednictvím cílené revitalizace opuštěných a zanedbaných zastavěných ploch, ale i jednotlivých nevyužívaných staveb.

Cíl 1.4

V sídlech zajistit přiměřenou dostupnost veřejné infrastruktury.

Cíl 1.5

Při obnově a tvorbě krajiny posílit plánování, zejména důsledně využívat územně plánovací dokumentace a podklady, i pozemkové úpravy.

Téma 2 – Veřejná prostranství

Ke kvalitě prostředí vytvářeného výstavbou neodmyslitelně patří veřejná prostranství. Nabídka atraktivních, snadno dostupných a bezpečných veřejných prostranství je jedním z nezbytných předpokladů pro úspěšné fungování městského i venkovského společenství. Jednou z podmínek snadné dostupnosti je i bezbariérová přístupnost veřejných prostranství.

Veřejná prostranství umožňují setkávání lidí a jejich vzájemnou komunikaci, jež je podmínkou soudržnosti společenství. Vytváří prostor pro společenské, kulturní, relaxační i ekonomické aktivity a svým uspořádáním, podobou a estetickým působením determinují četnost a kulturu mezilidského kontaktu. Veřejná prostranství zahrnují kromě ulic, náměstí, pasáží a dalších veřejně přístupných ploch také parky, veřejnou zeleň a veřejně přístupné zahrady. V hierarchii systému veřejných prostranství mají svou důležitost jak celoměstsky významná prostranství (např. náměstí, parky, obchodní ulice, nábřeží), která ovlivňují obrovské množství návštěvníků, tak malá komunitní prostranství (např. náměstíčka, návsi, parčíky apod.), kde existuje silnější vazba mezi uživatelem a „jeho“ prostorem.

Prostřednictvím každodenního kontaktu s lidmi veřejná prostranství svým vzhledem a způsobem provedení pozitivně i negativně ovlivňují život lidí a jejich náhled na současnou stavební kulturu. Záměry řešení veřejného prostranství a jeho realizace jsou pro veřejný sektor silným nástrojem. Participace obyvatel na plánování i realizaci úprav veřejných prostranství může významnou měrou přispět k identifikaci s danou lokalitou i k upevnění vazeb v rámci komunity. Zapojování veřejnosti do projektů podporuje utváření vztahu k prostředí, předchází hrozbám vandalizmu a zajišťuje dlouhodobý zájem, ochranu a udržitelnost staveb i veřejných prostranství.

Je třeba zajistit taková řešení veřejných prostranství, která vycházejí z potřeb jejich uživatelů a která současně zohledňují demografický vývoj, společenské změny, technologický vývoj, přírodní podmínky a klimatické změny.

Pozornost by neměla být zaměřena pouze na tvorbu veřejných prostranství v rozvojových lokalitách. Klíčové je věnovat se zvelebování a údržbě stávajících veřejných prostranství a vytvářet nová veřejná prostranství v rámci zastavěného území a v transformačních územích.

Podobně jako při územním plánování a navrhování jednotlivých staveb je při plánování veřejných prostranství nutno uplatňovat komplexní, integrovaný a koordinovaný přístup. Na řešení musí spolupracovat celé spektrum profesí, cílem je vyvážit a sladit požadavky a zájmy jednotlivých účastníků procesu návrhu veřejného prostranství a dosáhnout synergického efektu. Řešení veřejného prostranství musí vznikat na základě celkové koncepční rozvahy.

Cíl 2.1

Zajistit dostatečnou vybavenost území vhodnými veřejnými prostranstvími, jejich snadnou dostupnost a vzájemné propojení.

Cíl 2.2

Zajistit kvalitu veřejných prostranství za pomoci integrovaných a komplexních řešení.

Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí

Citlivé začlenění staveb do okolního prostředí je důsledkem respektu k prostorovým vztahům, atmosféře místa a struktuře stávající zástavby i vztahu ke kulturnímu a přírodnímu dědictví. Pro kontinuitu rázu a charakteru prostředí a společenskou přijatelnost staveb je důležitá vazba na kulturní kontext, urbanistické hodnoty i výchozí přírodní danosti lokality, včetně začlenění stavby do krajiny a přiměřené krajinářské úpravy celého řešeného území respektující dané prostředí.

Důležitá je součinnost státních investorských organizací se samosprávou. Součinnost by se měla dotýkat hledání integrovaných řešení a využívání místních znalostí o území.

Stávající stavební fond je bohatstvím, které je třeba chránit a rozvíjet. Proto je nutné novou výstavbou respektovat a kultivovat existující prostředí a vycházet z jeho hodnot. Základním cílem je podporovat kontinuitu charakteru prostředí, struktury zástavby, konfigurace terénu, působení sídelních a krajinných dominant a jejich kompoziční vztahy a vhodně rozvíjet identitu místa. Ta tvoří jednu ze základních kvalit prostředí, umožňuje obyvatelům identifikaci s místem, kde žijí, a může se stát i významnou konkurenční výhodou daného sídla.

Přínosem se stává existence osoby či poradního orgánu zodpovědného za charakter a kvalitu prostředí vytvářeného výstavbou v postavení hlavního architekta města nebo oblasti.

Cíl 3.1

Zajistit návaznost nových staveb na charakter a strukturu hodnotné stávající zástavby, respektovat a rozvíjet kulturní a stavební dědictví i hodnoty krajiny.

Cíl 3.2

Chránit a posilovat charakter prvků tvořících lokální, celoměstskou či regionální identitu a podporovat ráz prostředí a jedinečnost daného místa.

Cíl 3.3

Vyhodnotit a posílit úlohu hlavních (městských / oblastních) architektů.

STAVBY

Téma 4 – Zadávání zakázek

Pro kvalitní prostředí vytvářené výstavbou je zásadní kvalitní projekt. Při zadávání zakázek na zpracování plánů i projektů a při výběrových řízeních na firmy zajišťující realizaci a údržbu staveb se v poslední době ve výběrových řízeních v drtivé většině případů objevuje jako rozhodující kritérium cena za tyto práce. Tato jednostranná orientace má mnohdy za následek vznik nedostatečně a nekvalitně zpracovaných plánů a projektů a negativně ovlivňuje i kvalitu a životnost realizovaných staveb. To zakládá dlouhodobé problémy a neúměrné náklady jak v užívání jednotlivých objektů, tak i celých sídel. Při zadávání plánovacích a projekčních zakázek ovlivňujících stavební kulturu je třeba sledovat jako hlavní parametr kvalitu, cena nesmí být jediným kritériem.

Při určování ceny stavby je nutno hodnotit náklady životního cyklu stavby, tedy nejen náklady pořizovací, ale i náklady na provoz, údržbu, náklady na výměnu určitých konstrukcí a konstrukčních prvků a případně i na odstranění stavby. Schopnost zohlednit náklady životního cyklu stavby by měla být brána v úvahu i při výběru projektanta včetně týmu specialistů.

Ke zvýšení kvality prostředí vytvářené výstavbou přispívají architektonické a urbanistické soutěže a soutěže o návrh.

Stavby financované z veřejných prostředků by se měly stát ukázkovými příklady kvalitní výstavby, tedy kvalitní a efektivní přípravy, realizace i následné údržby.

Cíl 4.1

Při zadávání zakázek usilovat o co nejvyšší kvalitu jejich plnění.

Cíl 4.2

Využívat architektonické soutěže a soutěže o návrh při přípravě a realizaci staveb financovaných z veřejných rozpočtů.

Téma 5 – Projektování, realizace, životnost a udržitelnost staveb

Cílem kvalitního projektu je na jedné straně dílo hodnotné esteticky, na straně druhé stavba, která bude fyzicky i morálně vyhovovat jak současným, tak v průběhu let se měnícím potřebám uživatelů. Je žádoucí, aby budovy splňovaly vysoké nároky na funkčnost a estetický vzhled, aby měly zároveň vztah k prostředí, jeho kulturním a přírodním hodnotám a ke krajině a respektovaly principy trvalé udržitelnosti. S jakoukoliv stavbou bezprostředně souvisí volná prostranství, která je nutno citlivě vytvářet a udržovat.

Estetická kvalita staveb je součástí jejich architektonické kvality, představuje především vizuální a kompoziční kvalitu stavby ve vztahu k jejímu symbolickému či kulturnímu významu. Hodnocení estetické kvality staveb je vždy ovlivněno pocitem individuální libosti či nelibosti, je tedy podmíněno individuálním zážitkem a jako takové je spojeno s individuálním vnímáním a individuální zkušeností. Zároveň je hodnocení estetické kvality podmíněno kulturním a časovým kontextem, v němž se individuální hodnotitel nachází. Lze tedy ve většině případů dospět k určité míře společenského konsenzu o estetické hodnotě či nehodnotnosti staveb.

Součástí kvality staveb však není pouze jejich estetická hodnota, ale i jejich začlenění do prostředí, jejich účelnost (dispoziční řešení, variabilita a možnost přestavby) v harmonii s formou, společenská hodnota (přínos pro rozvoj společnosti), technické řešení (použití materiálů a technologií, kvalita provedení, životnost) a v neposlední řadě jejich jednoduchá údržba a nízké provozní a energetické nároky, které v poslední době nabývají větší důležitosti než vlastní pořizovací náklady. Vysoké náklady na provoz stavby mohou být důsledkem nevhodného technického řešení nebo nevhodného návrhu jejího provozu již ve fázi projektu, dále nekvalitního provedení stavby nebo zanedbávání údržby.

Mezi základní technické požadavky na stavby patří mechanická odolnost a stabilita, požární bezpečnost, ochrana zdraví osob a zvířat, zdravých životních podmínek a životního prostředí, ochrana proti hluku, bezpečnost při užívání a bezbariérové řešení. Projektant při své práci musí zvažovat možnosti a náročnost realizace, provozu, užívání, údržby, životnosti a případně likvidace stavby.

Pro kvalitu prostředí i života ve městech i na venkově má zásadní význam péče o stávající stavební fond, proto je třeba zaměřit pozornost na údržbu již vybudovaných objektů, a důsledně se snažit revitalizovat či přeměňovat existující objekty, areály a území, které pozbyly své původní využití. Při rekonstrukcích staveb je nutno dbát na to, aby nedocházelo k jejich znehodnocování neodbornými zásahy. Při stavebních úpravách by měla být zachována a rozvíjena původní hodnotná architektonická, stavební a technická podstata staveb.

Cíl 5.1

Zajistit zpracování projektů v maximální kvalitě.

Cíl 5.2

Věnovat zvýšenou pozornost ekonomice realizace, provozu a údržby staveb.

VZDĚLÁVÁNÍ, OSVĚTA A VÝZKUM

Téma 6 – Vzdělávání

Kvalita výstavby a tvorby prostředí vytvářeného výstavbou je výslednicí kvalifikované poptávky na straně klienta (stavebníka, investora, obce či jiného veřejného subjektu územního rozvoje) a kvalitního profesionálního výkonu architekta, stavebního inženýra či urbanisty a realizátora prací. Dalším významným faktorem podstatně ovlivňujícím kvalitu prostředí vytvářeného výstavbou je kvalifikace představitelů veřejného sektoru, která určuje kvalitu plánování a rozhodování v území. Péče o vysokou úroveň výkonu činnosti autorizovaných osob je v kompetenci České komory architektů a České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě. Téma vzdělávání, osvěty a výzkumu se vztahuje k profesím souvisejícím se stavební kulturou a s prostředím vytvářeným výstavbou, ke správním orgánům a k občanské veřejnosti.

Zajištění vysoké odbornosti spočívá v přípravě profesionálů na všech úrovních této činnosti; od odborníků pro architektonické, urbanistické a stavební projektování, techniků ve stavebních oborech a řemeslníků pro realizační (stavební a kompletační) práce. Jedná se tedy jak o vysokoškolské vzdělání v případě projektantů, tak o středoškolské vzdělání v případě techniků a realizátorů zahradně-krajinářských úprav a o odbornou přípravu ve stavebních a zahradně-krajinářských profesích (učňovské školství).

Další cílovou skupinou, kam je třeba zaměřit vzdělávání, jsou úředníci veřejné správy. Zde lze kvalifikaci, potřebnou pro dosažení lepší architektury a stavební kultury a utváření prostředí vytvářeného výstavbou, charakterizovat jako syntézu odborných znalostí, etických vlastností a nezávislosti autority spojené s výkonem služby ve veřejném zájmu.

Má-li ze strany veřejnosti vzniknout kvalifikovaná uživatelská poptávka po kvalitní architektonické a urbanistické tvorbě a stavební a zahradně-krajinářské produkci, je třeba k uvědomění si hodnoty a kvality stavebního díla a prostředí vytvářeného výstavbou vychovávat potenciální klienty už od raného věku. Každý občan by měl rovněž znát svá práva v oblasti územního plánování, aby se cítil spoluzodpovědný nejen za stav prostředí ve svém bezprostředním okolí, ale aby byl i schopen přispět k ochraně práv společnosti. Architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura, stavební kultura a uvědomování si kvality prostředí jsou témata, která je třeba v přiměřeném rozsahu vyučovat již na základních a středních školách. Pro utváření vztahu k místu a pro formování základů představitivosti, prostorového a estetického vnímání i tvořivosti je zásadní i předškolní vzdělávání.

Pro udržování povědomí o hodnotě prostředí, v němž žijeme, je důležité celoživotní vzdělávání, specificky zaměřené na jednotlivé cílové skupiny (projektanty, veřejnou správu, volené orgány zejména měst a obcí, odbornou i laickou veřejnost). Prohlubování znalostí v oborech architektury a stavební kultury může být významným přínosem pro kvalitu a naplnění života.

Na vzdělávání v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, stavební kultury a kvality prostředí se musí ve vzájemné spolupráci podílet státní správa, profesní organizace a vzdělávací instituce, případně i neziskové organizace.

Cíl 6.1

Rozvinout průběžné a prohlubující vzdělávání příslušných úředníků veřejné správy v oborech architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura, v dalších oborech souvisejících s výstavbou a ve stavebních a souvisejících předpisech a dále v oblasti participace a komunikace s veřejností.

Cíl 6.2

Rozvinout systém dalšího vzdělávání projektantů a ostatních osob podílejících se na výstavbě.

Cíl 6.3

Podporovat a rozvíjet výchovu a vzdělávání v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, stavební kultury a kvality prostředí na všech stupních škol.

Téma 7 – Osvěta a média

Osvětu v oblasti architektury a stavební kultury je třeba zaměřit nejen na odborníky, ale zejména na širokou veřejnost. Zásadní je osvěta potenciálních stavebníků.

Pro dosažení obratu ve stavební kultuře je klíčové působení médií. Média se v poslední době věnují poměrně často problematice bydlení a v menší míře i problematice prostředí měst a krajiny. Kvalita zpracování tohoto tématu je různá a odpovídá zpravidla celkové úrovni média, ve kterém je prezentována.

Ke zvyšování poptávky po kvalitní stavební kultuře musí být využívány příklady dobré praxe. Podporovat je třeba diskusi o stavební kultuře a prezentaci ukázkových realizací v médiích.

Cíl 7.1

Prosazovat větší uplatnění témat architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavebnictví ve veřejnoprávních médiích.

Cíl 7.2

Zajišťovat propagaci příkladů kvalitních realizací včetně kvalitní následné péče o hotové dílo.

Cíl 7.3

Mezi odbornou a laickou veřejností zvyšovat povědomí o potřebě komplexního přístupu k prostředí vytvářenému výstavbou a dalšími činnostmi člověka, zahrnující problematiku staveb, urbanistických celků a krajiny, včetně jejich vlivu na prostředí a člověka. Podporovat utváření vztahu uživatelů k prostředí, ve kterém žijí.

Téma 8 – Výzkum a vývoj

K rozvoji oboru a tím i ke kvalitě prostředí vytvářeného výstavbou by měla přispívat i podpora výzkumné činnosti zaměřené na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura, a jejich propojení se sociálními vědami.

Architektura, inženýrské činnosti a související technické poradenství hrají ve výzkumu a vývoji významnou roli a zaměstnávají velký počet pracovníků. Na výzkum a vývoj v této oblasti jsou vynakládány velké částky.

Cílem je institucionální posílení trvalé výzkumné činnosti v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury a stavební kultury, konkrétně vytvoření příznivých podmínek pro stabilizaci a rozvoj týmů, které se této problematice budou věnovat a následně dokáží své poznatky účinně prezentovat. Je třeba klást důraz na to, aby výsledky výzkumu byly uplatnitelné v praxi a aby mohly být promítnuty i do vzdělávání v dané oblasti.

Při výzkumu a vývoji je třeba využívat možnosti nejnovějších animačních, simulačních, zobrazovacích, digitalizačních, informačních a komunikačních technologií.

Cíl 8.1

Podporovat a rozvíjet výzkumnou činnost zaměřenou na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura.

Cíl 8.2

Využívat výsledky výzkumu a vývoje v praxi.

V. IMPLEMENTACE NAPLŇOVÁNÍ VIZE

Na následujících stranách jsou u jednotlivých témat určeny cíle, jejichž naplnění přispěje ke zvýšení kvality vystavěného prostředí. Témata jsou řazena nejprve podle měřítka od základního územního rámce po stavby a dále jsou doplněna o specifická témata související se vzděláváním a osvětou. Vzhledem ke komplexnosti celé problematiky mají opatření často dopad do více témat. Pro zjednodušení textu je snaha je vícekrát neopakovat a uvést je vždy u dřívějšího tématu.

~~V návaznosti na v předcházejících kapitolách určené vize a strategické cíle tato kapitola~~

~~Tato kapitola také~~ definuje **opatření**, která by měla vést k jejich naplnění. Pro každé opatření určuje

- zodpovědnost – garanta, který je zodpovědný za naplnění opatření;
- spolupráci – instituce, které se spolupodílejí na naplnění opatření;
- termín – rok, do jehož konce má být opatření naplněno.

~~Pro lepší orientaci jsou definovaná opatření přiřazena k jednotlivým cílům zopakovaným z předchozí kapitoly.~~

Naplňování opatření určených Politikou architektury a stavební kultury České republiky budou řídit garanti jednotlivých opatření. Garanty jsou ~~výlučně orgány veřejné správy, převážně orgány veřejné správy, nezastupitelná je role samospráv na krajské i obecní úrovni. Veřejná správa by kromě plnění jednotlivých opatření, u kterých je její role určena, měla dokument využívat v rámci svého strategického plánování i každodenního rozhodování o vystavěném prostředí.~~

Naplnění opatření se předpokládá v průběhu let ~~2015-2022 až 2020-2028~~. U některých opatření je určen termín průběžně, což znamená začít s naplňováním bezodkladně a plnit ho i nadále.

Plnění ~~navržených~~ opatření bude průběžně sledováno a hodnoceno. ~~Pravidelně ve dvouletém intervalu budou~~ ve spolupráci se zainteresovanými resorty a institucemi. ~~Budou zpracovávány a na internetových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj a Ústavu územního rozvoje zveřejňovány~~ zprávy o průběžném ~~vyhodnocení plnění~~ Politiky architektury a stavební kultury České republiky. ~~V případě potřeby bude zpráva o průběžném plnění předložena vládě, vždy budou průběžné zprávy zveřejňovány na internetu na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj, aby byla zajištěna veřejná kontrola naplňování dokumentu. Jak ukládá poslední navržené opatření, do~~ Do konce roku ~~2020-2028~~ bude zpracována a vládě předložena zpráva o vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky, ~~včetně případného návrhu aktualizace dokumentu pro další období.~~

~~Navržená opatření~~ **Opatření** mají dopad na veřejné rozpočty. Některá opatření budou realizována v rámci činností, které jednotlivá ministerstva zajišťují bez zvýšených nároků na zdroje financování (např. tvorba metodik). Druhou velkou skupinou jsou činnosti, které by bylo nutné provádět i bez přijaté Politiky architektury a stavební kultury České republiky, materiál však bude mít vliv na zkvalitnění výsledků těchto činností (např. pořízování územně plánovacích podkladů a dokumentací). Některá opatření též ~~obsahují návrhy na~~ **předpokládají** využití nástrojů, které již mají přidělené rozpočtové prostředky, a ~~navržená~~ opatření proto neznamenají nové nároky na veřejné rozpočty. **Plnění opatření ze strany vysokých škol bude probíhat dle jejich možností a finanční prostředky na činnost vysokých škol spojenou s realizací opatření budou zajištěny mimo rozpočtovou kapitolu MŠMT.**

~~U několika opatření není možné odhadnout náklady na jejich implementaci. Ty se budou odvíjet od toho, do jaké míry a v jaké intenzitě budou opatření naplňována. Konkrétně jde o opatření 2.1.5, 2.1.6 a 2.1.7, která požadují využívat územní studie, regulační plány a dohody o parcelaci pro stabilizaci parcelace zastavitelných ploch. Z podobných důvodů nelze náklady určit u opatření 2.2.1, 4.1.1, 4.2.1 a 5.1.1.~~

~~Následující tabulka uvádí odhad zjevných zvýšených nároků na státní rozpočet. Z celkové částky 6,1 mil. Kč v období 2015-2020 připadá 3,0 mil. Kč na Ministerstvo pro místní rozvoj, 2,1 mil. Kč na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 0,5 mil. Kč na Ministerstvo průmyslu a obchodu a 0,5 mil. Kč na organizační složky státu.~~

~~Uvedená celková částka 6,1 mil. Kč v členění dle jednotlivých kapitol zahrnuje 0,5 mil. Kč na náklady na kampaň dle opatření 5.2.1, 2,1 mil. Kč na zvýšené náklady na přípravu pedagogů a potřebné výukové materiály a podporu výuky dle opatření 6.3.4 a 6.3.5, 2,5 mil. Kč náklady na podporu soutěží dle opatření~~

Naplňování vize Implementace

~~7.2.1 a 1,0 mil. Kč na náklady na zavedení systému jednotné prezentace grantů a podporu publikace výsledků výzkumu dle opatření 8.1.2 a 8.2.3~~

Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Celkem
Nároky	1,0 mil. Kč	0,5 mil. Kč	1,0 mil. Kč	1,2 mil. Kč	1,2 mil. Kč	1,2 mil. Kč	6,1 mil. Kč

Předpokládané rozpočtové nároky musí být financovány ústředními orgány státní správy v rozsahu kompetencí jim příslušejících vždy z výdajů dané kapitoly v rámci schváleného limitu.

Obr. 7 – Archeopark Pavlov. Hlavní cena České ceny za architekturu 2017. Pavlov. Autor: Ing. arch. Radko Květ, Ing. arch. Pavel Pijáček. Fotografie: Ales Jungmann. Pozornost si zaslouží zejména začlenění díla současné architektury do krajinného rázu místa s hlubokou vazbou na přírodu, kulturní i historické dědictví a hodnotu krajiny Pálavy a jejího okolí.

KRAJINA A SÍDLA

Téma 1 – Uspořádání krajiny a sídel

Krajina, struktura osídlení a prostorové uspořádání sídel určují základní podmínky pro kvalitní **vystavěné prostředí vytvářené výstavbou**. Dlouhodobá koncepce je klíčová pro udržitelný rozvoj sídel i krajiny. **Základní koncepční rámec pro rozvoj sídel i volné krajiny určuje územní plánování, které by mělo úzce spolupracovat se strategickým plánováním.** Při analýzách i návrzích je nutné důsledně zohledňovat specifické charakteristiky sídelní struktury v České republice i v jejích jednotlivých oblastech, včetně dochovaných architektonických a urbanistických hodnot. **Musí být bráno v potaz zachování veřejné vybavenosti, přírodních a kulturních hodnot a ekosystémových služeb a v neposlední řadě též dosavadní a předpokládaný demografický vývoj.**

Krajina představuje základní prostředí, které určuje nejenom možnosti zástavby, ale i obyvatelnosti sídel (dostupné a kvalitní zdroje vody, vhodné místní klima, bezpečnost apod.). Míra klimatických rizik (nedostatek vody, přehřívání, ohrožení území povodněmi, lesními požáry, sesuvy půdy apod.) je určována plánováním a následně především užíváním volné krajiny. Proto kvalitní plánování volné krajiny zásadním způsobem určuje kvalitu sídel a měla by mu být věnována pozornost odpovídajícího významu.

Evropská krajina a kulturní dědictví jsou nenahraditelné. Je třeba propojit nejen města a městské oblasti, ale také okrajové a venkovské oblasti.¹ Důležité je podpořit ochranu, správu a plánování krajiny za účasti veřejnosti.² Vesnice, městyse, města a městské regiony musí být uspořádány tak, aby všichni jejich obyvatelé měli přiměřený přístup ke všem druhům veřejné infrastruktury, tedy k **dopravní a technické infrastruktuře, zelené infrastruktuře, zařízením občanského vybavení, sportovním a rekreačním zařízením, dopravní a technické infrastruktuře** i veřejným prostranstvím a okolní krajině. Princip přiměřené rovnosti v dosažitelnosti všech druhů infrastruktury pro všechny občany Evropské unie je zakotven v dokumentu Evropské perspektivy územního rozvoje (European Spatial Development Perspective, 1999). Dostupnost infrastruktur pro obyvatele má mimo jiné rozměr týkající se soudržnosti společenství obyvatel **území**.

Prostorové uspořádání sídel a jejich aglomerací má významné důsledky pro ekonomickou udržitelnost těchto sídel a aglomerací, protože výrazně ovlivňuje dopravní náklady a časové ztráty dopravou a provozní a udržovací náklady sítí technické infrastruktury. Primárně je třeba rozvoj měst i venkovských obcí situovat uvnitř zastavěného území, prostřednictvím transformací již nevyužívaných lokalit, zejména cílené revitalizace opuštěných a zanedbaných ploch. Zároveň je třeba chránit a rozvíjet hodnoty nezastavěného území a zajistit tak ochranu a rozvoj krajiny jako celku. Při plánování sídel je též důležité, s přihlédnutím k jedinečným vlastnostem každého území, vytvářet podmínky pro smíšené využití území pro bydlení, obchody a služby namísto vzniku rozsáhlých separovaných monofunkčních ploch, které generují nepřiměřené požadavky na dopravu.³

Významnou funkcí v sídlech je bydlení.⁴ Při rozvoji sídel je nutno podporovat rozvoj kvalitního, dostupného, zdravého, bezpečného a dobře navrženoého bydlení. Bydlení musí reagovat na rozdílné potřeby různých skupin ve společnosti a podporovat sociálně smíšené čtvrti s živou atmosférou.⁵

Plány řešící prostorové uspořádání území musí vznikat za koordinované spolupráce jednotlivých profesí, zahrnující architekty a urbanisty, **krajináře krajinářské architekty**, specialisty na dopravní a technickou infrastrukturu, demografy, sociology, ekonomy a další profese.

¹ Davoská deklarace přijatá dne 22. 1. 2018 na Konferenci evropských ministrů kultury na téma kvalitní stavební kultury.

² Sdělení č. 13/2005 Sb. m. s., o sjednání Evropské úmluvy o krajině.

³ Davoská deklarace, zejména článek 11.

⁴ Koncepce bydlení České republiky 2021+

⁵ Nová Lipská charta a Politika územního rozvoje České republiky, článek 38 písmeno b)

Cíl 1.1

Pozitivně ovlivňovat vývoj sídelní struktury.

Opatření 1.1.1

Zpracovat analýzu trendů vývoje struktury měst a obcí v ČR od roku 1989. Zjistit pozitivní a negativní trendy, vzniklé mj. i jako důsledek investic v území, a možnosti ovlivnění těchto trendů územně plánovací činností.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: TAČR, ÚÚR

Termín: 2016

Opatření 1.1.2

Zpracovat analýzu vlivu nových technologií na sídelní strukturu, na strukturu sídel a na jejich spolupráci v sídelní struktuře.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: TAČR

Termín: 2016

Opatření 1.1.3

Na základě výsledků Opatření 1.1.1 a Opatření 1.1.2 zpracovat metodiku, která určí způsoby pozitivního ovlivňování vývoje struktury měst a obcí v ČR, struktury jednotlivých sídel a možností jejich spolupráce v sídelní struktuře. V regionálním plánování uvažovat s různorodostí sídel a podle toho k nim v krajském, případně celostátním měřítku přistupovat. Při plánování metropolitních rozvojových oblastí klást důraz na spolupráci jádrových měst a okolních oblastí.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ÚÚR, vysoké školy

Termín: 2017

Opatření 1.1.4

Výsledky Opatření 1.1.1, Opatření 1.1.2 a Opatření 1.1.3 promítnout do Politiky územního rozvoje České republiky, do strategických plánů a do územně plánovacích dokumentací.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Termín: 2020

Opatření 1.1.5

Vyhodnocovat stav a vývoj sídelní struktury České republiky v rámci celostátních územně analytických podkladů **podkladech**.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MK, ÚÚR, ČKA, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, vysoké školy

Termín: průběžně od roku 2017

Opatření 1.1.6

Určit a uplatňovat požadavky na adaptaci sídel a uspořádání krajiny vyplývající ze „Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR“ a „Strategie ochrany před negativními dopady povodní a erozními jevy přírodě blízkými opatřeními v České republice“.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MŽP, MZe, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, vysoké školy

Termín: 2020

Cíl 1.2

Stanovit, chránit a rozvíjet dlouhodobou urbanistickou koncepci sídel zahrnující mj. jejich funkční, plošné i prostorové uspořádání, vycházející ze specifických charakteristik území.

Opatření 1.2.1

Koordinovat dokumenty strategického a územního plánování.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR

Termín: průběžně

Cíle a opatření Implementace

Opatření 1.2.2

V jednotlivých sídlech, zejména pak ve městech, stanovit v ~~územně plánovací dokumentaci~~ **územním plánu** dlouhodobě platnou urbanistickou koncepci vycházející mimo jiné z role sídla v sídelní struktuře, z respektování hodnot okolní krajiny i **významu zeleně**, urbanistických hodnot a charakteru prostředí, pestrosti a rozmanitosti prostředí, ze sledování bezpečnosti a zdraví obyvatel a ekonomické prosperity.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR, **MŽP**, veřejná správa na úrovni krajů, AUÚP, **ČKA**, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 1.2.23

Podpořit aktivní pozemkovou a majetkovou politiku obcí a měst (strategie nakládání s majetkem, pronájmu, prodeje a nákupu nových ploch a budov), zejména pomocí poradenství a sdílení dobré praxe.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR, MV, MO, **ČKA**, AUÚP, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Státní pozemkový úřad, vysoké školy, hlavní architekti

Termín: průběžně

Opatření 1.2.2

~~Při podnětech a návrzích na změnu územního plánu posuzovat ovlivnění stanovené urbanistické koncepce.~~

~~Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí~~

~~Spolupráce: MMR~~

~~Termín: průběžně~~

Opatření 1.2.3

~~Připravit a zveřejnit názornou motivační pomůcku o urbanistických zásadách, která na příkladech představí vyjádření základních principů urbanistické kompozice v územně plánovací dokumentaci.~~

~~Zodpovědnost: MMR~~

~~Spolupráce: ÚÚR, AUÚP, vysoké školy~~

~~Termín: 2016~~

Cíl 1.3

Minimalizovat nepřiměřené a nevhodné rozrůstání sídel do okolní krajiny. Zajistit důsledné využívání zastavěného území prostřednictvím cílené revitalizace opuštěných a zanedbaných zastavěných ploch, ale i jednotlivých nevyužívaných staveb.

Opatření 1.3.1

Při návrhu územních plánů **využít efektivně využívat** především rezervy **v rámci** zastavěného území (zejména **přestavbové transformační** plochy) a **omezit omezovat** rozrůstání sídel do krajiny a zábory zemědělské půdy, **obzvláště v nejvyšších třídách ochrany zemědělského půdního fondu**. Toto opatření uplatňovat s přihlédnutím k lokálním specifikům a aplikovat ho jak pro využití obytné, tak i průmyslové a logistické.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR, MPO, MZe, MŽP, **MK**

Termín: průběžně

Opatření 1.3.2

~~Provéřit možnosti podpory~~ **Podporovat** revitalizace opuštěných a zanedbaných zastavěných ploch (po ukončení průmyslové a zemědělské výroby a těžbě surovin, opuštěných vojenských areálů apod.) s cílem motivovat **stavebníky a investory (včetně obcí)** k jejich obnově a **novému využití**, **včetně případného nestavebního využití**. Zvážit možnost **zavedení daňových úlev finanční podpory** pro tyto plochy.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MF, MŽP, MPO, MK, **ČKA**, **ČKAIT**, AUÚP, vysoké školy, **Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových**

Termín: ~~2018~~ **2025**

Opatření 1.3.3

Podporovat projekty dočasného využití nevyužívaných ploch a budov, zejména prostřednictvím sdílení dobré praxe.

Zodpovědnost: ČKA, ČKAIT

Spolupráce: MMR, MK, AUÚP, vysoké školy, veřejná správa na úrovni obcí a krajů

Termín: 2025

Cíl 1.4

V sídlech zajistit přiměřenou dostupnost **kvalitní, udržitelné a vhodně umístěné** veřejné infrastruktury, **včetně odpovídajících parametrů**.

Opatření 1.4.1

~~Vytvořit standardy dostupnosti a kapacity zařízení občanského vybavení (zejména pro vzdělávání a výchovu, sociální služby a péči o rodiny, zdravotní služby, kulturu, tělovýchovu a sport, veřejnou správu a ochranu obyvatelstva). Zohlednit při tom demografické změny ve společnosti. Využít již existující dokumenty a podklady, např. "Scénář Strategie veřejných služeb". Koordinovat standardy se "Strategií regionálního rozvoje ČR 2014-2020".~~

~~Zodpovědnost: MMR~~

~~Spolupráce: ÚÚR, AUÚP, vysoké školy~~

~~Termín: 2017~~

Opatření 1.4.21

V územně analytických podkladech analyzovat dostupnost zařízení veřejné infrastruktury **pro plochy bydlení**. Poznatky o nevyhovující dostupnosti aplikovat při formulaci problémů k řešení v příslušných územně plánovacích podkladech a dále zohlednit v územně plánovací dokumentaci. Zohlednit spolupráci sídel při využití zařízení občanského vybavení.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR, MZe, MPO, MD

Termín: průběžně

Opatření 1.4.32

V územně plánovací dokumentaci prosazovat polyfunkční využití městských center.⁶ **Koordinovat rozvoj ~~obslužných center nadmístního významu z úrovně kraje~~**.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR, MD, MPO

Termín: průběžně

Opatření 1.4.3

Koordinovat rozvoj ~~obslužných center nadmístního významu z úrovně kraje~~.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů

Spolupráce: MMR, MD, MPO, veřejná správa na úrovni obcí

Termín: průběžně

Opatření 1.4.4

Podporovat kvalitně a komplexně připravené investice do zelené infrastruktury v sídlech a její údržbu.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MMR, MD, MPO, MŽP, MK, MZe

Termín: průběžně

Cíl 1.5

Při obnově a tvorbě krajiny posílit plánování, zejména důsledně využívat územně plánovací dokumentace **a, územně plánovací** podklady i pozemkové úpravy.

Opatření 1.5.1

Důsledně koordinovat územně plánovací dokumentace a pozemkové úpravy.

Zodpovědnost: MZe

Spolupráce: MMR, MŽP, MK, Státní pozemkový úřad, veřejná správa na úrovni obcí

Termín: průběžně

⁶ Davoská deklarace přijata dne 22. 1. 2018 na Konferenci evropských ministrů kultury na téma kvalitní stavební kultury.

Cíle a opatření Implementace

Opatření 1.5.2

~~Zpracovat metodický pokyn na vymezení zelené infrastruktury (zahrnující systém zeleně, systém vodních toků a ploch, prostupnost krajiny a veřejná prostranství) v rámci územně plánovacích dokumentací.~~

~~Zodpovědnost: MMR~~

~~Spolupráce: MŽP, MZe, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, ČKA, AUÚP, vysoké školy, neziskové organizace~~

~~Termín: 2018~~

Zpracovat metodický pokyn pro koncepci uspořádání krajiny **v územním plánu.**

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MŽP, **MK**, ÚÚR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: ~~2016~~ **2024**

Opatření 1.5.3

Při tvorbě územně plánovacích dokumentací a územních studií na všech správních úrovních důsledně řešit krajinu, včetně vazby na vymezení nových zastavitelných ploch.

Zodpovědnost: MMR, veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MŽP, MZe, ČKA, SMO ČR, SMS ČR

Termín: průběžně

Obr. 8 – Revitalizace Kostnického náměstí. Finalista na Českou cenu za architekturu 2021. Praha. Autor: Ing. arch. Hana Špalková, Ing. Radmila Fingerová. Fotografie: Aleš Motejl. Pozornost si zaslouží zejména výběr a kombinace materiálů s minimálním, avšak precizním designem v kontrastu se skromným řešením zdůrazňující dekorativnost historických prvků a okolních domů.

Téma 2 – Veřejná prostranství

Ke kvalitě **vystavěného** prostředí **vytvářeného výstavbou** neodmyslitelně patří veřejná prostranství. Jejich **kontinuální charakter zajišťuje propojování urbánních celků a prostupnost města i návaznost do volné krajiny**. Nabídka atraktivních, snadno dostupných a bezpečných veřejných prostranství je jedním z nezbytných předpokladů pro úspěšné fungování městského i venkovského společenství. Jednou z podmínek snadné dostupnosti je i bezbariérová přístupnost veřejných prostranství.

Veřejná prostranství umožňují setkávání lidí a jejich vzájemnou komunikaci, jež je podmínkou soudržnosti společenství. Vytváří prostor pro společenské, kulturní, relaxační i ekonomické aktivity a svým uspořádáním, podobou a estetickým působením determinují četnost a kulturu mezilidského kontaktu. Veřejná prostranství zahrnují kromě ulic, náměstí, pasáží a dalších veřejně přístupných ploch také parky, veřejnou zeleň a veřejně přístupné zahrady. V hierarchii systému veřejných prostranství mají svou důležitost jak celoměstsky významná prostranství (např. náměstí, parky, obchodní ulice, nábřeží), která ovlivňují obrovské množství návštěvníků, tak malá komunitní prostranství (např. náměstíčka, návsi, parčíky apod.), kde existuje silnější vazba mezi uživatelem a „jeho“ prostorem.

Prostřednictvím každodenního kontaktu s lidmi veřejná prostranství svým vzhledem a způsobem provedení pozitivně i negativně ovlivňují život lidí a jejich náhled na současnou stavební kulturu. Záměry řešení veřejného prostranství a **způsob** jeho realizace jsou pro veřejný sektor silným nástrojem. Participace obyvatel na plánování i realizaci úprav veřejných prostranství může významnou měrou přispět k identifikaci s danou lokalitou i k upevnění vazeb v **rámci** komunity. Zapojování veřejnosti do projektů podporuje utváření vztahu k prostředí, předchází hrozbám vandalizmu a zajišťuje dlouhodobý zájem, ochranu a udržitelnost **realizovaných záměrů staveb i veřejných prostranství**.

Je třeba zajistit taková řešení veřejných prostranství, která vycházejí z potřeb jejich uživatelů a která současně zohledňují demografický vývoj, společenské změny, technologický vývoj, přírodní podmínky a **klimatické změny změnu klimatu**. **Veřejná prostranství mají sloužit též jako prostor pro zelenou infrastrukturu a umožňovat její rozvoj.**

Pozornost by neměla být zaměřena pouze na tvorbu veřejných prostranství v rozvojových lokalitách. Klíčové je věnovat se zvelebování a údržbě stávajících veřejných prostranství a vytvářet nová veřejná prostranství v **rámci zastavěného území zastavěném území** a v transformačních územích.

Podobně jako při územním plánování a navrhování jednotlivých staveb je při plánování veřejných prostranství nutno uplatňovat komplexní, integrovaný a koordinovaný přístup. Na řešení musí spolupracovat celé spektrum profesí, cílem je vyvážit a sladit požadavky a zájmy jednotlivých účastníků procesu návrhu veřejného prostranství a dosáhnout synergického efektu. Řešení veřejného prostranství musí vznikat na základě celkové **koncepční** rozvahy, **a to od koncepce uspořádání prostoru až po jednotlivé detaily, včetně materiálového ztvárnění, výběru druhů zeleně, vodních prvků, uměleckých děl apod.**

Cíl 2.1

Zajistit dostatečnou vybavenost území vhodnými veřejnými prostranstvími, jejich snadnou dostupnost a vzájemné propojení.

Opatření 2.1.1

Vytvořit standardy dostupnosti veřejných prostranství.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ÚÚR, AUÚP, vysoké školy

Termín: 2017

Opatření 2.1.21

Identifikovat hodnoty, využití, funkčnost a dostupnost veřejných prostranství v územně analytických podkladech. **Závěry hodnocení veřejných prostranství v územně analytických podkladech promítat do zadání a návrhu územně plánovacích dokumentací.**

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR, MK, ÚÚR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 2.1.3

~~Závěry vyhodnocení veřejných prostranství v územně analytických podkladech promítat do zadání a návrhu územně plánovacích dokumentací.~~

~~Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí~~

~~Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP~~

~~Termín: průběžně~~

Opatření 2.1.42

Při tvorbě územních plánů, případně územních studií, strukturovat a hierarchizovat systém veřejných prostranství a ploch zelené infrastruktury v sídlech.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR, MK, ÚÚR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 2.1.53

Využívat územní studie pro prověření systémů veřejných prostranství, včetně systémů veřejné sídelní zeleně, a jejich konkrétního řešení.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR, veřejná správa na úrovni krajů

Termín: průběžně

Opatření 2.1.64

Využívat regulační plány pro stabilizaci návrhu parcelace zastavitelných ploch s vymezením veřejných prostranství. Prosazovat v nich adekvátní využití a měřítko objektů obklopujících veřejná prostranství, dbát na respektování charakteru lokality.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR, MK, ČKA, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů

Termín: průběžně

Opatření 2.1.75

Parcelaci zastavitelných ploch řešit na základě komplexního návrhu s vymezením veřejných prostranství, nepřipustit jejich využití po částech bez celkové koncepce řešení. ~~Pro schválení komplexního návrhu se doporučuje využívat dohody o parcelaci.~~

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP

Termín: průběžně

Opatření 2.1.8

~~Předložit návrh novely stavebního zákona týkající se dohody o parcelaci, která nebude požadovat souhlas všech vlastníků pozemků a která zavede nástroj směny pozemků. Přitom využít zkušeností z komplexních pozemkových úprav.~~

~~Zodpovědnost: MMR~~

~~Spolupráce: ÚÚR, AUÚP~~

~~Termín: 2015~~

Opatření 2.1.96

Nástroji územního plánování zamezovat vzniku stavebních souborů budov, které znemožňují prostupnost území.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí

Spolupráce: MMR, veřejná správa na úrovni krajů

Termín: průběžně

Cíle a opatření Implementace

Cíl 2.2

~~Zajistit kvalitu veřejných prostranství za pomoci integrovaných a komplexních řešení. Plánovat veřejná prostranství komplexně.~~

Opatření 2.2.1

Vypisovat architektonicko-urbanistické soutěže ~~a soutěže o návrh~~ na významná veřejná prostranství financovaná z veřejných rozpočtů.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, veřejná správa na úrovni krajů
Termín: průběžně

Opatření 2.2.2

Podporovat kvalitní výtvarné realizace ve veřejném prostoru s výběrem pomocí výtvarných či architektonicko-výtvarných soutěží.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MK, MMR, ČKA, veřejná správa na úrovni krajů
Termín: průběžně

Opatření 2.2.23

V návrzích veřejných prostranství zajistit jejich komplexní řešení, včetně dopravní, a technické a zelené infrastruktury, ~~problematiky veřejné zeleně a její návaznosti na krajinu a způsobu vsakování atmosférických srážek a odvodnění zpevněných ploch.~~ Podporovat multioborové týmy zpracovatelů (architekt, krajinářský architekt, dopravní inženýr, vodohospodář, památkář, výtvarník apod.).

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, MŽP, MD, MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, vysoké školy, neziskové organizace
Termín: průběžně

Opatření 2.2.3

~~Nástroji územního plánování prosazovat adekvátní využití a měřítko objektů obklopujících veřejná prostranství. Dbát na respektování genia loci lokality.~~

~~Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, MK, ČKA, AUÚP, vysoké školy
Termín: průběžně~~

Opatření 2.2.4

Zlepšit péči o stávající ~~Připravovat úpravy~~ veřejných prostranství, podpořit jejich úpravy a kultivaci, zapojovat při tom ~~za účasti~~ veřejnosti, včetně dětí a mládeže.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, vysoké školy, neziskové organizace
Termín: průběžně

Opatření 2.2.5

~~Zlepšit péči o stávající veřejná prostranství a jejich kultivaci, využívat při tom i účast veřejnosti.~~

~~Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: neziskové organizace
Termín: průběžně~~

Opatření 2.2.5

Připravit celostátní koncepci podpory veřejných prostranství vhodných pro různé aktivity, hru a odpočinek s ohledem na všechny věkové skupiny.

Zodpovědnost: MŠMT
Spolupráce: MPSV, MK, veřejná správa na úrovni obcí a krajů, neziskové organizace
Termín: 2025

Opatření 2.2.6

Podporovat veřejná prostranství vhodná pro všechny věkové skupiny, zejména pro děti, mládež a seniory. Podporovat integraci hry a prostorů pro hru jako nedílnou součást veřejných prostor. Podporovat integraci relaxačních a cvičebních prvků. Podporovat využívání areálů škol i mimo školní čas.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MŠMT, MMR, neziskové organizace
Termín: průběžně

Opatření 2.2.7

V dotačních programech podporovat udržitelnost úprav stávajících hřišť, případně doplnění nových herních prvků. Zabránit dotacím na zdravotně závadné materiály.

Zodpovědnost: MŠMT, MMR
Spolupráce: ČKAIT, neziskové organizace
Termín: 2026

Opatření 2.2.8

Prosazovat regulaci reklamy (vizuální smog)⁷ a světelných zdrojů⁸ ve veřejném prostoru.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, neziskové organizace
Termín: průběžně

Cíl 2.3

Zvýšit péči o veřejná prostranství jako hlavní prvek ovlivňující celkovou kvalitu prostředí.

Opatření 2.3.1

Provéřít potřebu úpravy předpisů pro stavbu komunikací, které v rámci veřejných prostranství využívají zejména pěší a cyklisté.

Zodpovědnost: MD
Spolupráce: MMR, MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP
Termín: 2026

Opatření 2.3.2

Provéřít, jak odstranit byrokratické bariéry při dočasném umístění uměleckých děl ve veřejném prostoru.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MK, Galerie hlavního města Prahy, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy, Galerie města Pardubice, Spolek Pěstuj Prostor
Termín: 2026

Opatření 2.3.3

V normě o ochranných pásmech technických sítí zohlednit zelenou infrastrukturu.

Zodpovědnost: MPO
Spolupráce: MMR, MŽP, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚNMZ, ČAS, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Termín: 2026

⁷ Např. https://www.obcepro.cz/data/doporuceni_pro_obce_v_omezeni_reklamniho_smogu.pdf; <https://kultivovana.praha.eu/>

⁸ Např. https://www.mzp.cz/cz/news_20210511-MZP-vydava-osvetlovaci-prirucku-pro-obce-projektanty-i-obcany

Obr. 9 – Top rezidence Šarecké údolí. Uchazeč o Českou cenu za architekturu 2020. Praha 6.
Autor: Ing. arch. Oldřich Hájek, prof. Ing. arch. Jaroslav Šafer. Fotografie: Filip Šlapal
Pozoruhodné je zejména zachování prvků původní zástavby a vytvoření společného prostoru mezi rodinnými domy.

Téma 3 – Začlenění staveb do prostředí

Citlivé začlenění staveb do okolního prostředí je důsledkem respektu k prostorovým vztahům, atmosféře místa a struktuře stávající zástavby i vztahu ke kulturnímu a přírodnímu dědictví. Pro kontinuitu rázu a charakteru prostředí a společenskou přijatelnost staveb je důležitá vazba na kulturní kontext, urbanistické hodnoty i výchozí přírodní danosti lokality, včetně začlenění stavby do krajiny a přiměřené krajinářské úpravy celého řešeného území respektující dané prostředí. **S cílem podpory lokálního charakteru a hospodárnosti řešení je třeba využívat adekvátní nástroje územního plánování v celém jejich spektru včetně jejich odlišné podrobnosti.**

Důležitá je součinnost **státních** investorských organizací **a státních účelových fondů** se samosprávou. Součinnost by se měla dotýkat hledání integrovaných řešení a využívání místních znalostí o území.

Stávající stavební fond je bohatstvím, které je třeba chránit a rozvíjet. Proto je nutné **novou výstavbou** respektovat a kultivovat existující prostředí a vycházet z jeho hodnot. **Kdykoliv to bude účelné, upřednostnit před výstavbou nových budov opětovné využívání, regeneraci, prodlužování životnosti a přeměnu stávajících budov.**⁹ Základním cílem je podporovat kontinuitu charakteru prostředí, struktury zástavby, konfigurace terénu, působení sídelních a krajinných dominant a jejich kompoziční vztahy, **revitalizovat kulturní a církevní památky včetně drobných sakrálních staveb** a vhodně rozvíjet identitu místa. Ta tvoří jednu ze základních kvalit prostředí, umožňuje obyvatelům identifikaci s místem, kde žijí, a může se stát i významnou konkurenční výhodou daného sídla. **Podpora regionální identity pomocí architektury vede k většímu zapojení občanů, jejich identifikaci s prostředím sídla a růstu ekonomiky a turismu.** Současně je třeba podporovat nové kvalitní urbanistické, krajinářské a architektonické intervence, které obohacují stávající prostředí a přinášejí do něj nové hodnoty.

~~Přínosem se stává existence osoby či poradního orgánu zodpovědného za charakter a kvalitu prostředí vytvářeného výstavbou v postavení hlavního architekta města nebo oblasti.~~

Cíl 3.1

Zajistit návaznost nových staveb na charakter a strukturu hodnotné stávající zástavby, respektovat a rozvíjet kulturní, přírodní a stavební dědictví i hodnoty krajiny.

Opatření 3.1.1

~~Zpracovat metodiku zaměřenou na charakter a strukturu zástavby v územních plánech.~~

~~Zodpovědnost: MMR~~

~~Spolupráce: MK, NPÚ, ÚÚR, AUÚP, vysoké školy~~

~~Termín: 2018~~

Opatření 3.1.1

Zpracovat metodiku na standardizaci nástrojů prostorové regulace v územním a regulačním plánu.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: TAČR

Termín: 2025

Opatření 3.1.2

Podpořit zpracování a využívání regulačních plánů, včetně případné dotační podpory jejich zpracování.

Zodpovědnost: MMR, veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Spolupráce: MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP

Termín: průběžně

Opatření 3.1.2

~~V územních plánech stanovovat charakter a strukturu stávající i navrhované zástavby.~~

~~Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí~~

~~Spolupráce: MMR~~

~~Termín: průběžně~~

⁹ **Nový evropský Bauhaus – Estetika, udržitelnost, pospolitost** (New European Bauhaus).

Opatření 3.1.3

Provést analýzu, zda a která ustanovení právních předpisů a které normové požadavky ovlivňující parametry nových staveb neumožňují jejich vhodné začlenění do stávajícího prostředí a případně navrhnout jejich možnou úpravu.

Zodpovědnost: Hlavní město Praha
Spolupráce: MPO, MMR, ČKA, ČKAIT
Termín: 2025

Cíl 3.2

Chránit a posilovat charakter prvků tvořících lokální, celoměstskou či regionální identitu a podporovat ráz prostředí a jedinečnost daného místa.

Opatření 3.2.1

~~Prověřit možnost aktualizace vyhlášky č. 500/2006 Sb. ve smyslu zohlednění jevů týkajících se identifikace staveb, míst, přírodních prvků nebo veřejných prostorů, které tvoří lokální, celoměstskou či regionální identitu.~~

~~Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MŽP, MK, NPÚ, ÚÚR, AUÚP, vysoké školy
Termín: 2017~~

Opatření 3.2.2

~~Přípravit metodiku pro analýzu urbanistického popřípadě i architektonického charakteru významných lokalit zastavěného území v územně analytických podkladech.~~

~~Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MK, NPÚ, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, vysoké školy
Termín: 2017~~

Opatření 3.2.3

~~V územně analytických podkladech zpracovat analýzu urbanistického popřípadě i architektonického charakteru významných lokalit zastavěného území.~~

~~Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR
Termín: průběžně~~

Opatření 3.2.4

~~Přípravit metodiku pro analýzu kompozičních vztahů v územně analytických podkladech.~~

~~Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MK, NPÚ, ÚÚR, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, vysoké školy
Termín: 2016~~

Opatření 3.2.5

~~V územně analytických podkladech zpracovat analýzu kompozičních vztahů v zastavěném území i v krajině.~~

~~Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, MK, NPÚ, AUÚP, vysoké školy
Termín: průběžně~~

Opatření 3.2.1

Podporovat pomocí sdílení dobré praxe zachování regionálního charakteru prostředí včetně regionální architektury, a současně podporovat zachování a využití tradiční venkovské zástavby, včetně drobných sakrálních staveb.

Zodpovědnost: MMR, Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MK, AUÚP, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 3.2.2

Podporovat užívání lokálních stavebních technik a materiálů (včetně materiálů s malou uhlíkovou stopou)¹⁰. Upravit příslušné normy, aby umožňovaly inovace¹¹ (např. novelizovat protipožární předpisy pro dřevostavby).

Zodpovědnost: MPO
Spolupráce: MMR, MK, MV, ČKA, ČKAIT, ÚNMZ, ČAS, vysoké školy
Termín: 2028

Opatření 3.2.3

Zpracovávat plány ochrany památkově chráněných území.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů
Spolupráce: MK, veřejná správa na úrovni obcí
Termín: průběžně

Cíl 3.3

Vyhodnotit a posílit úlohu hlavních (městských / oblastních) architektů.

Opatření 3.3.1

~~Provéřit postavení a pravomoci hlavních (městských / oblastních) architektů, jejich kompetence a zodpovědnost. Provéřit nutnost eventuální legislativní úpravy.~~

~~Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MV, ČKA, ČKAIT, AUÚP, Svaz měst a obcí České republiky, neziskové organizace
Termín: 2016~~

¹⁰ Nový evropský Bauhaus – Estetika, udržitelnost, pospolitost (New European Bauhaus)

¹¹ Davoská deklarace

Obr. 10 – Nová radnice Prahy 7. Nominace na Českou cenu za architekturu 2020. Praha 7.
Autor: Ing. arch. Vojtěch Sosna, Ing. arch. Jakub Straka, Ing. arch. Jáchym Svoboda. Fotografie: Tomáš Slavík.
Pozornost si zaslouží vznešenost řešení významné veřejné budovy a využití archetypálních prvků (schodiště, hodiny).

STAVBY

Téma 4 – Zadávání zakázek a dotace

Pro kvalitní ~~vystavěné~~ prostředí ~~vytvářené výstavbou~~ je zásadní ~~kvalitní projekt~~ kvalitní územně plánovací dokumentace a kvalitní návrh stavby. Zadávání zakázek výrazně ovlivňuje výslednou kvalitu staveb a prostředí, protože se jedná o počáteční fázi přípravy záměru. Při zadávání zakázek na zpracování plánů i ~~projektů dokumentací staveb~~ a při výběrových řízeních na firmy zajišťující realizaci a údržbu staveb se ~~v poslední době~~ ve výběrových řízeních v drtivé většině případů objevuje jako rozhodující kritérium cena za tyto práce. Tato jednostranná orientace má mnohdy za následek vznik nedostatečně a nekvalitně zpracovaných ~~plánů a projektů návrhů~~ a negativně ovlivňuje i kvalitu a životnost realizovaných staveb. To zakládá dlouhodobé problémy a neúměrné náklady jak v užívání jednotlivých ~~objektů staveb~~, tak i celých sídel. Při zadávání plánovacích a ~~projekčních~~ projektových zakázek ovlivňujících stavební kulturu je třeba sledovat jako hlavní parametr kvalitu, cena ~~by neměla nesmí~~ být jediným kritériem, ~~a to ani u malých zakázek~~.

Při určování ceny stavby je nutno hodnotit náklady životního cyklu stavby, tedy nejen náklady pořizovací, ale i náklady na provoz, údržbu, náklady na výměnu určitých konstrukcí a konstrukčních prvků a případně i na odstranění stavby. Schopnost zohlednit náklady životního cyklu stavby by měla být brána v úvahu i při výběru projektanta včetně týmu specialistů.

Ke zvýšení kvality ~~vystavěného~~ prostředí ~~vytvářené výstavbou~~ přispívají architektonické a urbanistické soutěže ~~a soutěže o návrh~~.

Stavby financované z veřejných prostředků by se měly stát ukázkovými příklady kvalitní výstavby, tedy kvalitní a efektivní přípravy (~~optimálně na základě architektonické soutěže~~), realizace i následné údržby.

Cíl 4.1

Při zadávání zakázek usilovat o co nejvyšší kvalitu jejich plnění.

Opatření 4.1.1

Zajistit, aby při výběrových řízeních na územně plánovací a ~~projektovou~~ ~~projekční~~ činnosti (včetně ~~zahradně-krajinářských úprav~~) byla hlavním kritériem výběru kvalita. Cena za územně plánovací a ~~projektové~~ ~~projekční~~ práce ~~by neměla nesmí~~ být jediným ~~nebo hlavním~~ kritériem, ~~a to ani u zakázek malého rozsahu~~.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP
Termín: průběžně

Opatření 4.1.2

Zpracovat metodiku využívání systému Design and Build (společné zadání na projekt a realizaci) u veřejných zakázek ve stavebnictví, včetně určení, kdy je vhodné tento systém využít.

Zodpovědnost: ČKA, ČKAIT
Spolupráce: MMR
Termín: 2026

Opatření 4.1.23

Zpracovat metodiku, která by umožnila stanovit kromě pořizovacích nákladů i náklady na provoz (včetně energetické náročnosti), údržbu a ~~případně i odstranění stavby~~. ~~dekonstrukci¹² stavby~~. Připravit návrh systému získávání a využití základních dat o ekonomice realizace, provozu a údržby staveb financovaných z veřejných prostředků.

Zodpovědnost: ~~MMR~~, MPO
Spolupráce: ~~MPO~~, MMR, MD, MZ, MŠMT, MŽP, ČKA, ČKAIT, ~~vysoké školy~~
Termín: ~~2018~~2025

¹² Řízené odstranění stavby s maximálně možnou recyklací získaného materiálu.

Cíle a opatření Implementace

Opatření 4.1.4

Podporovat sdílení zkušeností, propagaci výsledků a publikování informací o veřejných zakázkách financovaných z veřejných rozpočtů.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MPO, ČKA, ČKAIT, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Termín: průběžně

Opatření 4.1.5

V zadávacích řízeních preferovat při hodnocení celkové náklady životního cyklu stavby.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, MPO, ČKA, ČKAIT
Termín: průběžně od 2026

Cíl 4.2

Využívat architektonické soutěže ~~a soutěže o návrh~~ při přípravě ~~a realizaci~~ staveb financovaných z veřejných rozpočtů.

Opatření 4.2.1

Při přípravě významných budov financovaných z veřejných rozpočtů se doporučuje přednostně využívat architektonické soutěže ~~a soutěže o návrh~~.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, Svaz měst a obcí České republiky
Termín: průběžně

Opatření 4.2.2

~~Vyvíjet soustavnou metodickou činnost a přitom prověřit účelnost vydání metodiky pro zadávání staveb formou soutěže o návrh (i verzi pro zakázky malého rozsahu).~~

~~Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ČKA, ČKAIT
Termín: 2016~~

Cíl 4.3

V dotacích dbát na kvalitu vystavěného prostředí

Opatření 4.3.1

Provázat hodnocení kvality staveb s vybranými dotačními programy a při tvorbě programových dokumentací zahrnout kvalitu mezi hodnotící kritéria.

Zodpovědnost: MMR, MPO, MŽP, MŠMT, MZ, MD, MF, MPSV, MO, MK, MS
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, neziskové organizace
Termín: průběžně

Opatření 4.3.2

Upravit pravidla dotací, které se týkají vystavěného prostředí tak, aby umožňovala zadání formou architektonických soutěží (dostatečná lhůta, započitatelnost nákladů architektonických soutěží), a jejich využití zohlednila v hodnocení.

Zodpovědnost: MMR, MPO, MŽP, MŠMT, MZ, MD, MF, MPSV, MO, MK, MS
Spolupráce: ČKA, ČKAIT
Termín: 2026

Opatření 4.3.3

Pravidelně vypisovat výzvy z dotačního programu na podporu architektonických a urbanistických soutěží.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ČKA
Termín: 2023 a poté průběžně

Cíl 4.4

Získávání zpětné vazby ze zadávání veřejných zakázek

Opatření 4.4.1

Analyzovat různé formy zadávání zakázek ve stavebnictví (na služby i na stavební práce).

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ČKA, ČKAIT, veřejná správa na úrovni krajů a obcí

Termín: 2027

Opatření 4.4.2

Propojit Akademii veřejného investování s tématem kvality vystavěného prostředí a zahrnout je do odborného vzdělávání.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MPO, MŽP, MŠMT, MZ, MD, MF, MPSV, MO, MK, MS, ČKA, ČKAIT

Termín: 2026

Opatření 4.4.3

Identifikovat, která data o veřejných zakázkách v oblasti stavebnictví a výsledných stavbách by bylo účelné systematicky sbírat.

Zodpovědnost: ČKA

Spolupráce: MMR

Termín: 2026

Obr. 11 – Café Re:public na Petříně. Přihlášené dílo na Českou cenu za architekturu 2021. Praha.
Autor: Ing. arch. Marek Pyszko, Ing. arch. Marek Wojnar, Ing. Michal Sedláček, MSc, Ing. arch. Lukáš Wawrosz.
Fotografie: Lukáš Legieraki.
Za pozornost stojí industriální styl kavárny v památkově chráněném objektu a komplexní řešení od stavby, přes
interiér, branding až po ubrusky na stole.

Téma 5 – Projektování, realizace, životnost a udržitelnost Kvalita staveb

Kvalitu staveb je třeba sledovat ve všech fázích jejich životního cyklu (navrhování, realizace, provozování, odstraňování). Základním předpokladem kvalitní stavby je kvalitní zadání a kvalitní dokumentace stavby.

Cílem kvalitního projektu návrhu je ~~na jedné straně stavební dílo hodnotné esteticky, na straně druhé stavba, která bude fyzicky i morálně vyhovovat jak současným, tak funkčně vyhovující všem současným potřebám a požadavkům, a umožňující reagovat v průběhu let se měnícím potřebám na měnící se požadavky~~ uživateli. Je žádoucí, aby budovy splňovaly vysoké nároky na funkčnost a estetický vzhled, aby měly zároveň vztah k prostředí, jeho kulturním a přírodním hodnotám a ke krajině a respektovaly principy ~~trvalé~~ udržitelnosti ~~i měnící se klimatické podmínky~~. S jakoukoliv stavbou bezprostředně souvisí volná prostranství, která je nutno citlivě vytvářet a udržovat. ~~Vystavěné prostředí, včetně jednotlivých staveb, má být navrhováno bez překážek a přístupné pro všechny uživatelské skupiny.~~

Vysoce kvalitní vystavěné prostředí plní funkční, technické a ekonomické požadavky. Musí však uspokojovat i estetické, sociální a psychologické potřeby lidí. Požadavek vysoké kvality musí být zohledněn na stejné úrovni jako ekonomické nebo technické zájmy.¹³

~~Estetická kvalita staveb je součástí jejich architektonické kvality, představuje především vizuální a kompoziční kvalitu stavby ve vztahu k jejímu symbolickému či kulturnímu významu. Hodnocení estetické kvality staveb je vždy ovlivněno pocity individuální libosti či nelibosti, je tedy podmíněno individuálním zážitkem a jako takové je spojeno s individuálním vnímáním a individuální zkušeností. Zároveň je hodnocení estetické kvality podmíněno kulturním a časovým kontextem, v němž se individuální hodnotitel nachází. Lze tedy ve většině případů dospět k určité míře společenského konsenzu o estetické hodnotě či nehodnotnosti staveb.~~

Součástí kvality staveb však není pouze jejich estetická hodnota, ale i jejich začlenění do prostředí, jejich účelnost (dispoziční řešení, variabilnost a možnost přestavby) v harmonii s formou, společenská hodnota (přínos pro rozvoj společnosti), technické řešení (použití materiálů a technologií, kvalita provedení, životnost) a v neposlední řadě jejich jednoduchá údržba a nízké provozní a energetické nároky, které v poslední době nabývají větší důležitosti než vlastní pořizovací náklady. Vysoké náklady na provoz stavby mohou být důsledkem nevhodného technického řešení nebo nevhodného návrhu jejího provozu již ve fázi projektu, dále nekvalitního provedení stavby nebo zanedbávání údržby.

Mezi ~~základní technické~~ požadavky na ~~bezpečnost a vlastnosti~~ stavby patří mechanická odolnost a stabilita, požární bezpečnost, ochrana zdraví osob a zvířat, ~~ochrana majetku~~, zdravých životních podmínek a životního prostředí, ochrana proti hluku ~~a rušivému světlu~~, bezpečnost při užívání, ~~úspora energie a tepelná ochrana a bezbariérové řešení~~. Projektant při své práci musí zvažovat možnosti a náročnost realizace, provozu, užívání, údržby, životnosti a případně ~~odstranění likvidace~~ stavby. ~~Také by měl být brán v potaz vliv nových technologií na přípravu (digitalizace, BIM), realizaci (robotizace) i řízení budov. Obecně je třeba zvyšovat energetickou účinnost budov, stavět a renovovat za účinného využívání energie a zdrojů.~~¹⁴

Pro kvalitu prostředí i života ve městech i na venkově má zásadní význam péče o stávající stavební fond, proto je třeba zaměřit pozornost na údržbu již vybudovaných objektů, a důsledně se snažit revitalizovat či přeměňovat existující objekty, areály a území, které pozbyly své původní využití. Při ~~rekonstrukcích změnách dokončených~~ staveb je nutno dbát na to, aby nedocházelo k jejich znehodnocování neodbornými zásahy. Při stavebních úpravách by měla být zachována a rozvíjena původní hodnotná architektonická, stavební a technická podstata staveb.

¹³ Davoská deklarace přijatá dne 22. 1. 2018 na Konferenci evropských ministrů kultury na téma kvalitní stavební kultury.

¹⁴ Zelená dohoda pro Evropu (European Green deal)

Cíle a opatření Implementace

Cíl 5.1

Zajistit zpracování projektů ve vysoké maximální kvalitě.

Opatření 5.1.1

Prosadit uplatnění standardů výkonu (objem času) při zpracování územně plánovacích a projektových dokumentací. ~~Využívat honorářové řády, zužitkovat zahraniční zkušenosti s jejich uplatněním. Zajistit legislativní podporu honorářových řádů. V návaznosti na německý model prověřit možnost vydání honorářových řádů jako doporučených cen projekční praxe.~~

Zodpovědnost: MMR, ČKA

Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, ~~profesní svazy~~

Termín: ~~2018-2025~~

Opatření 5.1.2

Prověřit možnost využití určité části investičních nákladů stavby na začlenění uměleckých děl do staveb financovaných z veřejných rozpočtů. Prověřit možnosti zavedení systému, který by tyto náklady a umělecká díla mapoval.

Zodpovědnost: MK

Spolupráce: Veřejná správa na území obcí a krajů, Spolek Skutek, Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy

Termín: průběžně

Opatření 5.1.3

Provést právní úpravu, která umožní v územně plánovací dokumentaci vymezit veřejně prospěšné stavby, případně architektonicky nebo urbanisticky významné stavby, u kterých je podmínkou rozhodování o změnách v území předchozí realizace architektonické soutěže.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ČKA, ČKAIT, AUUP

Termín: 2025

Opatření 5.1.2

~~Připravit a realizovat informační kampaň o významu a potřebě zpracování projektové dokumentace pro provádění stavby.~~

~~Zodpovědnost: MMR~~

~~Spolupráce: ČKA, ČKAIT~~

~~Termín: 2016~~

Cíl 5.2

~~Věnovat zvýšenou pozornost ekonomice realizace, provozu a údržby staveb.~~

Opatření 5.2.1

~~Připravit a realizovat informační kampaň o nutnosti revizí technických zařízení budov.~~

~~Zodpovědnost: MPO~~

~~Spolupráce: ČKA, ČKAIT, vysoké školy~~

~~Termín: 2017~~

Opatření 5.2.2

~~Připravit návrh systému získávání a využití základních dat o ekonomice realizace, provozu a údržby staveb financovaných z veřejných prostředků.~~

~~Zodpovědnost: MMR~~

~~Spolupráce: MPO, Český statistický úřad, ČKA, ČKAIT, vysoké školy~~

~~Termín: 2019~~

Cíl 5.2

Řešit úspornost, udržitelnost, snižování dopadů změn klimatu a odolnost staveb i prostředí.

Opatření 5.2.1

Prověřit a řešit energetický management obcí.

Zodpovědnost: MPO

Spolupráce: MMR, MZe, MŽP, MV, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 5.2.2

Dbát na hospodaření s dešťovou vodou, podporovat realizace systémů hospodaření s šedými vodami a realizace zelených střech a fasád a v rámci managementu budov sledovat uhlíkovou stopu.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, MZe, MŽP, MPO, MK, MŽP, ČKA, ČKAIT, AUÚP
Termín: průběžně

Opatření 5.2.3

Zohlednit a v maximální možné míře aplikovat principy oběhového hospodářství v odvětví stavebnictví v celém životním cyklu stavby.¹⁵ Zpracovat technický standard k dekonstrukcím staveb a přípravě recyklace stavebních materiálů.¹⁶ Řešit konflikt normových požadavků a použití recyklovaných stavebních prvků a materiálů.

Zodpovědnost: MPO, MMR, MŽP, ČKAIT
Spolupráce: MK, ČKA, AUÚP, ÚNMZ, ČAS, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 5.2.4

Prověřit přístup ke snižování energetických ztrát domů s historicky cennou fasádou, včetně zateplení z vnitřní strany fasád nebo stanovení mírnějších požadavků pro tyto stavby. Provést výzkum v této oblasti.

Zodpovědnost: MPO
Spolupráce: MK, ČKA, ČKAIT, TAČR, vysoké školy
Termín: 2026

Opatření 5.2.5

Připravit osvětové a vzdělávací materiály o kvalitě vnitřního prostředí budov (větrání, zvuková izolace).

Zodpovědnost: MPO
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, vysoké školy
Termín: 2025

Cíl 5.3

Kvalitní technická a dopravní infrastruktura jako součást vystavěného prostředí.

Opatření 5.3.1

Stavby dopravní a technické infrastruktury připravovat v multioborových týmech (inženýři, architekti, krajinářští architekti apod.). Připravit vzorový příklad takového přístupu.

Zodpovědnost: MD
Spolupráce: ČKA, ČKAIT
Termín: 2025

Opatření 5.3.2

Při přípravě investice do dopravní a technické infrastruktury dbát na kvalitní urbanistické, krajinářské a architektonické zpracování a jejich začlenění do prostředí, a to i u drobných staveb. V případě významných staveb pro jejich přípravu preferovat využití architektonické soutěže.

Zodpovědnost: MD, MPO, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT
Termín: průběžně

¹⁵ Zelená dohoda pro Evropu (European Green deal)

¹⁶ Nový evropský Bauhaus – Estetika, udržitelnost, pospolitost (New European Bauhaus)

Obr. 12 – Dřevák. Nominace na Českou cenu za architekturu 2017. Líbeznice.
Autor: Jan Havlas, Jan Hájek, Pavel Joba. Fotografie: Petra Hajská.
Za pozornost stojí zejména přínos stavby pro místní komunitu a její začlenění do terénu.

VZDĚLÁVÁNÍ, OSVĚTA A VÝZKUM

Téma 6 – Vzdělávání

Kvalita ~~výstavby a tvorby~~ **vystavěného** prostředí ~~vytvářeného výstavbou~~ je výslednicí kvalifikované poptávky na straně klienta (stavebníka, **investora**, obce či jiného veřejného **subjektu územního rozvoje zadavatele**) a kvalitního profesionálního výkonu architekta, stavebního inženýra či urbanisty a realizátora prací. Dalším významným faktorem podstatně ovlivňujícím kvalitu **vystavěného** prostředí ~~vytvářeného výstavbou~~ je kvalifikace představitelů veřejného sektoru, která určuje kvalitu plánování a rozhodování v území. Péče o vysokou úroveň výkonu činnosti autorizovaných osob je v kompetenci České komory architektů a České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě. Téma vzdělávání, osvěty a výzkumu se vztahuje k profesím souvisejícím se stavební kulturou a s **vystavěným** prostředím ~~vytvářeným výstavbou~~, ke správním orgánům a k občanské veřejnosti.

Zajištění vysoké odbornosti spočívá v přípravě profesionálů na všech úrovních této činnosti; od odborníků pro architektonické, urbanistické a stavební projektování, techniků ve stavebních oborech a řemeslníků pro realizační (stavební a kompletační) práce. Jedná se tedy jak o **vysokoškolské vzdělání** v případě projektantů, tak o **středoškolské vzdělání** v případě techniků a realizátorů ~~zahradně-krajinářských úprav~~ a o odbornou přípravu ve stavebních a ~~zahradně-krajinářských profesích~~ **-(učňovské školství)**.

Další cílovou skupinou, kam je třeba zaměřit vzdělávání, jsou **úředníci veřejné správy**. Zde lze kvalifikaci, potřebnou pro dosažení lepší **podpory a rozvoje** architektury a stavební kultury a utváření **vystavěného** prostředí ~~vytvářeného výstavbou~~, charakterizovat jako syntézu odborných znalostí, etických vlastností a nezávislosti autority spojené s výkonem služby ve veřejném zájmu.

Má-li ze strany **veřejnosti** vzniknout kvalifikovaná uživatelská poptávka po kvalitní architektonické a urbanistické tvorbě a stavební a ~~zahradně-krajinářské produkci~~, je třeba k uvědomění si hodnoty a kvalit stavebního díla a **vystavěného** prostředí ~~vytvářeného výstavbou~~ vychovávat potenciální klienty už od raného věku. Každý občan by měl rovněž znát svá práva v oblasti územního plánování, aby se cítil spoluzodpovědný nejen za stav prostředí ve svém bezprostředním okolí, ale aby byl i schopen přispět k ochraně práv společnosti. **Je třeba, aby s tématy architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, stavební kultury a uvědomování si kvality prostředí byli vhodnou formou seznamováni žáci na základních a studenti na středních školách. Architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura, stavební kultura a uvědomování si kvality prostředí jsou témata, která je třeba v přiměřeném rozsahu vyučovat již na základních a středních školách.** Pro utváření vztahu k místu a pro formování základů představitosti, prostorového a estetického vnímání i tvořivosti je zásadní i **předškolní vzdělávání**.

Pro udržování povědomí o hodnotě prostředí, v němž žijeme, je důležité **celoživotní vzdělávání**, specificky zaměřené na jednotlivé cílové skupiny (projektanty, veřejnou správu, volené orgány zejména měst a obcí, odbornou i laickou veřejnost). Prohlubování znalostí v oborech architektury a stavební kultury může být významným přínosem pro kvalitu a naplnění života.

Na vzdělávání v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, stavební kultury a kvality prostředí se musí ve vzájemné spolupráci podílet **státní veřejná správa**, profesní organizace a vzdělávací instituce, případně i neziskové organizace.

Cíl 6.1

Rozvinout průběžné a prohlubující vzdělávání příslušných úředníků veřejné správy v oborech architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura, **památková péče a v dalších oborech souvisejících s výstavbou a ve stavebních a souvisejících předpisech a dále v oblasti participace a komunikace s veřejností.**

Cíle a opatření Implementace

Opatření 6.1.1

Prohlubovat kvalifikaci úředníků veřejné správy formou kurzů¹⁷ zaměřených na představení tendencí a dobrých příkladů z oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, památkové péče, archeologie, investování do nemovitostí či rozvoje území a dalších oborů souvisejících s výstavbou a stavební kulturou. Zaměřit se též na odbornost a kompetenci státní správy při zadávání veřejných zakázek. **Zavést kurzy Politiky architektury a stavební kultury České republiky pro úředníky veřejné správy.**

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ~~MŠMT~~, Institut pro veřejnou správu Praha, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ~~AVČR~~, vysoké školy, **veřejná správa na úrovni krajů a obcí**

Termín: průběžně

Opatření 6.1.2

Prohlubovat kvalifikaci příslušných úředníků veřejné správy formou kurzů zaměřených na zapojování veřejnosti a komunikaci s veřejností.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: Institut pro veřejnou správu Praha, vysoké školy

Termín: průběžně

Cíl 6.2

Rozvinout systém dalšího vzdělávání projektantů a ostatních osob podílejících se na výstavbě.

Opatření 6.2.1

Rozvinout systém ~~dalšího~~ **celoživotního** vzdělávání projektantů a ostatních osob podílejících se na výstavbě, a to zejména v oblasti stavebního práva, **využití nástrojů digitalizace a BIM, udržitelného rozvoje, správních procesů včetně participace, zelené infrastruktury apod., využívat v této oblasti i Národní soustavu kvalifikací. Podpořit mezinárodní setkávání a přenos příkladů dobré praxe.**

Zodpovědnost: ~~MMR~~, ČKA, ČKAIT

Spolupráce: ~~MMR~~, MPO, MŠMT, ~~ČKA~~, ~~ČKAIT~~, AUÚP, ČAS, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 6.2.2

Prohlubovat vzdělávání projektantů a ostatních osob pracujících ve stavebnictví v aktuálních trendech navrhování staveb, jednotlivých typologických druhů staveb, nových materiálů a technologií. Vedle klasických forem dalšího vzdělávání (semináře, konference) rozvíjet nové formy (webináře, e-learning).

Zodpovědnost: ČKA, ČKAIT,

Spolupráce: Vysoké školy, Unie zaměstnavatelských svazů ČR

Termín: 2026

Opatření 6.2.3

Pořádat kurzy prohlubující vzdělávání projektantů v oblasti ochrany životního prostředí, včetně podpory biodiverzity či prevence ohrožení volně žijících živočichů.

Zodpovědnost: MŽP

Spolupráce: ČKA, ČKAIT

Termín: 2026

Opatření 6.2.4

Zavést profesi specialista na nemovitosti v Národní soustavě kvalifikací a v Národní soustavě povolání.

Zodpovědnost: MŠMT, MPSV

Spolupráce: NPI, Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí

Termín: 2025

Cíl 6.3

Podporovat a rozvíjet výchovu a vzdělávání v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, památkové péče, stavební kultury a kvality prostředí na všech stupních škol.

¹⁷ Zvyšování kvalifikace formou akreditovaných kurzů vzdělávání úředníků a vedoucích úředníků dle zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících.

Opatření 6.3.1

Podpořit vznik a fungování platformy k pravidelné výměně informací, setkávání a koordinaci a ~~Vytvořit pracovní skupinu~~ zabývající se implementací vzdělávání o architektuře a stavební kultuře na ~~mateřských~~, základních a středních školách a metodikou prezentace tématu v širších souvislostech. Stanovit zodpovědné osoby v jednotlivých institucích, které budou mít spolupráci v pracovní skupině ve své agendě.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: MMR, MŽP, ~~NÚV~~NPI, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: ~~2015~~2024

Opatření 6.3.2

~~Využít výstupy výzkumné potřeby „Výzkum vhodných nástrojů ke zvyšování stavební kultury“.~~

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MŠMT, TAČR

Termín: 2017

Opatření 6.3.3

~~Jako podklad pro revizi rámcových vzdělávacích programů zpracovat dokument s charakteristikou, pojmy, cíli, učivem a výstupy vzdělávání o architektuře, urbanismu, územním plánování, krajinářské architektuře a stavební kultuře na všech stupních škol. Do podkladu zařadit i vzdělávání o základním systému fungování práva v těchto oblastech, o dopadech územního plánování na společnost a její vývoj a o významu a problémech památkové péče.~~

Zodpovědnost: MŠMT a MMR

Spolupráce: MK, NPÚ, NÚV, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: 2017

Opatření 6.3.42

Revidovat rámcové vzdělávací programy tak, aby obsahovaly témata spojená s architekturou a stavební kulturou, přizpůsobená jednotlivým stupňům škol. Začlenit architekturu, urbanismus, územní plánování, krajinářskou architekturu, ~~památkovou péči~~ a stavební kulturu do jednotlivých souvisejících vzdělávacích oblastí a příslušných průřezových témat. Zaměřit se zejména na vztah jedince k jeho domovu a městu, včetně péče o prostředí, které jej obklopuje.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: MMR, MK, ČKA, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: 2024

Opatření 6.3.3

Podpořit vznik metodik pro začleňování výuky a výuku tématu architektury a stavební kultury. Při výuce využívat příklady kvalitní architektury jako učební materiál. ~~Začlenit do výuky praktické aktivity zlepšující kvalitu prostředí vytvářeného výstavbou.~~ Nabídnout pedagogům potřebné výukové materiály a odbornou podporu pro zajištění výuky. ~~Zapojit do vzdělávání metodická centra.~~

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: MMR, MŽP, MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ~~NÚV~~, NPI, základní, střední a vysoké školy, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, neziskové organizace, ~~metodická centra~~

Termín: ~~v souladu s termíny revizí rámcových vzdělávacích programů~~ 2025

Opatření 6.3.54

Sestavit databázi architektů, stavebních inženýrů a neziskových organizací se zájmem o spolupráci s ~~termíny revizí rámcových vzdělávacích programů~~ učiteli a o zapojení do vzdělávání pedagogů i vlastní výuky tématu.

Zodpovědnost: ČKA, ČKAIT

Spolupráce: MŠMT, MMR

Termín: 2024

Cíle a opatření Implementace

Opatření 6.3.5

Podporovat učňovské školství a jeho prestiž, přeshraniční spolupráci a související odborné kurzy pro veřejnost.

Zodpovědnost: MŠMT

Spolupráce: MMR, NPI, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, Svaz podnikatelů ve stavebnictví, odborná učiliště, vysoké školy

Termín: průběžně

~~Zařadit přípravu pedagogů zabývajících se tématy architektury a stavební kultury na základních a středních školách do systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.~~

~~Zodpovědnost: MŠMT~~

~~Spolupráce: MMR, MŽP, NÚVNPI, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy, neziskové organizace~~

~~Termín: 2018-2026~~

Opatření 6.3.6

Posílit informovanost o přínosu kvalitního vystaveného prostředí, včetně ekonomického a společenského významu, na společenskovědních školách. Rozvíjet vzdělávání v oblasti zadávání stavebních zakázek, facility managementu a developerských činností na středních a vysokých školách a v navazujících programech, s ohledem na zaměření školy.

Zodpovědnost: Střední a vysoké školy

Spolupráce: MŠMT, Asociace pro rozvoj trhu nemovitostí

Termín: průběžně

~~V rámci zvyšování stavební kultury podporovat učňovské školství a jeho prestiž.~~

~~Zodpovědnost: MŠMT~~

~~Spolupráce: MMR, NÚV, ČKA, ČKAIT, AUÚP, veřejná správa na úrovni krajů, Svaz podnikatelů ve stavebnictví, odborná učiliště, vysoké školy~~

~~Termín: průběžně~~

Opatření 6.3.7

~~Posílit vzdělávání pro úlohu hlavního architekta jako koordinátora urbanistické koncepce a kompozice sídel a mediátora mezi zájmovými skupinami.~~

~~Zodpovědnost: MŠMT~~

~~Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, Svaz měst a obcí, neziskové organizace, vysoké školy~~

~~Termín: 2018~~

Obr. 13 – Vo2max fyzioterapie. Přihlášené dílo na Českou cenu za architekturu 2017. Praha 8
Autor: Marek Deyl, Jan Šesták. Fotografie: Filip Šlapal.
Pozornost si zaslouží zejména organické tvarování interiéru a jeho barevná kombinace.

Téma 7 – Osvěta a média

Osvětu v oblasti architektury a stavební kultury je třeba zaměřit nejen na odborníky, ale zejména na širokou veřejnost. Zásadní je osvěta potencionálních stavebníků.

Pro dosažení obratu ve stavební kultuře je klíčové působení médií. Média se v poslední době věnují poměrně často problematice bydlení a v menší míře i problematice prostředí měst a krajiny. Kvalita zpracování tohoto tématu je různá a odpovídá zpravidla celkové úrovni média, ve kterém je prezentována.

Ke zvyšování poptávky po kvalitní stavební kultuře musí být využívány příklady dobré praxe. Podporovat je třeba diskusi o stavební kultuře a prezentaci ukázkových realizací v médiích. **Klíčovou roli v oblasti osvěty hrají dobré příklady, mezi nimiž by měly být na prvních místech realizace veřejných staveb. Veřejné stavby a veřejná prostranství by měly sloužit jako reprezentant společnosti a její kultury.**

Cíl 7.1

Prosazovat větší uplatnění témat architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura, památková péče a stavebnictví ve veřejnoprávních médiích.

Opatření 7.1.1

Zajistit zpracování podkladů a následně iniciovat u veřejnoprávních médií vytvoření většího prostoru věnovaného tématům architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura, **památková péče** a stavební kultura.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MK, ČKA, ČKAIT, AUÚP, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 7.1.2

Prezentovat kulturní prostředí jako národní bohatství, o které je třeba pečovat a nést za něj zodpovědnost.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Spolupráce: MMR, MK, ČKA, ČKAIT
Termín: průběžně

Cíl 7.2

Zajišťovat propagaci příkladů kvalitních realizací včetně kvalitní následné péče o **hotové dokončené dílo.**

Opatření 7.2.1

Podporovat soutěže a **přehlídky** propagující kvalitní příklady architektonických, **inženýrských, krajinářských** a urbanistických děl, např. ~~oenu~~ **MMR**, Stavba roku, ~~Projekt roku~~, Česká cena za architekturu, Cena Inženýrské komory, Grand Prix architektů, Urbanistický projekt roku **Building Efficiency Awards** apod.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MPO, ČKA, ČKAIT, AUÚP, **veřejná správa na úrovni krajů a obcí**, neziskové organizace
Termín: průběžně

Opatření 7.2.2

Zajišťovat propagaci kvalitní historické i soudobé architektury jako turistického cíle.

Zodpovědnost: CzechTourism
Spolupráce: MMR, neziskové organizace, destinační agentury
Termín: průběžně

Opatření 7.2.3

Vytvořit tematické trasy spojující a propagující kvalitní příklady soudobé architektury.

Zodpovědnost: CzechTourism
Spolupráce: MMR, ČKA, neziskové organizace, destinační agentury
Termín: 2028

Opatření 7.2.2

Využívat stále elektronické platformy pro identifikaci, sdílení a propagaci „příkladů nejlepší praxe“ v oblasti architektury a stavební kultury (včetně památkové péče a zahradně-krajinářských úprav).

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ČKA, ČKAIT, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: průběžně

Cíl 7.3

Mezi odbornou a laickou veřejností zvyšovat povědomí o potřebě komplexního přístupu k **vystavěnému** prostředí **vytvářenému výstavbou** a **dalšími činnostmi** **dalším činnostem** člověka, **zahrnující zahrnujícím** problematiku staveb, urbanistických celků a krajiny **i památkové péče**, včetně jejich vlivu na prostředí a člověka. Podporovat utváření vztahu uživatelů k prostředí, ve kterém žijí.

Opatření 7.3.1

Podporovat osvětovou činnost o kulturně historickém kontextu sídel (jak měst, tak i vesnic), jejich vývoji, o významu jednotlivých dochovaných prostorů a objektů, o jejich hodnotě umělecko-historické, o přírodním bohatství a zázemí sídla a jeho jednotlivých částí. Upozorňovat na hodnoty krajiny a potřebu její dostupnosti. Informovat o významu a problémech památkové péče **a archeologie**.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: **MŠMT**, MK, MŽP, **NPÚ**, ČKA, ČKAIT, AUÚP, **veřejná správa na úrovni krajů a obcí**, vysoké školy, neziskové organizace, **hlavní architekti**

Termín: průběžně

Opatření 7.3.2

Zužitkovat příklady dobré praxe ke zvyšování kvality poptávky klientů. Podporovat vycházky s architekty **a dalšími odborníky** či komentované prohlídky novostaveb.

Zodpovědnost: **MMR**, ČKA, **neziskové organizace**

Spolupráce: **ČKA**, **MMR**, ČKAIT, vysoké školy, **neziskové organizace** **hlavní architekti**

Termín: průběžně

Opatření 7.3.3

Zapojovat veřejnost (dospělé i děti, zejména školy) do projektů ovlivňujících veřejný prostor.

Zodpovědnost: **Veřejná správa na úrovni obcí**

Spolupráce: **MMR**, **MŠMT**, ČKA, ČKAIT, vysoké školy, **neziskové organizace**

Termín: průběžně

Provádět osvětu o vhodnosti prostředí pro hru a o vhodnosti jednotlivých herních prvků.

Zodpovědnost: **Neziskové organizace**

Spolupráce: ČKA, ČKAIT

Termín: průběžně

Cíl 7.4

Propagovat českou architekturu v zahraničí.

Opatření 7.4.1

Zajišťovat propagaci české architektury a stavebnictví v zahraničí, představovat významné stavby a osobnosti, např. formou webových aplikací, publikací, sborníků, kalendářů či diářů.

Zodpovědnost: ČKA, ČKAIT

Spolupráce: MMR, neziskové organizace, vysoké školy

Termín: průběžně

Opatření 7.4.2

Zajišťovat propagaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky v zahraničí. Podporovat mezinárodní debatu a aktivně se účastnit na mezinárodních akcích souvisejících s architekturou a stavební kulturou, včetně akcí řešících případnou evropskou politiku architektury.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ČKA, ČKAIT, vysoké školy

Termín: průběžně

Obr. 14 – Dům v sadu, Nominace na Českou cenu za architekturu 2017. Praha, Kyje.
Autor: doc. Ing. akad. arch. Jan Šépka. Fotografie: Tomáš Malý.
Pozornost si zaslouží zejména organické tvarování objektu a způsob umístění na svažitém pozemku

Téma 8 – Výzkum a vývoj

~~K rozvoji oboru a tím i ke~~ Ke kvalitě ~~vystavěného~~ prostředí ~~vytvářeného~~ ~~výstavbou~~ by měla přispívat i podpora výzkumné činnosti zaměřené na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura, a jejich propojení ~~s ekonomii a se sociálními vědami~~.

~~Architektura, inženýrské činnosti a související technické poradenství hrají ve výzkumu a vývoji významnou roli a zaměstnávají velký počet pracovníků. Na výzkum a vývoj v této oblasti jsou vynakládány velké částky.~~

Oboru chybí stabilizované, dostatečně vybavené výzkumné pracoviště, které by mělo oprávnění koordinovat a vyhodnocovat výzkum v oboru, formulovat a odůvodňovat trendy dlouhodobého vývoje oboru, vyhodnocovat a zobecňovat problémy získané zpětnou vazbou z běžné praxe a připravovat návrhy jejich řešení, poskytovat odborné vstupy a podklady z oboru do legislativního procesu, odborné veřejnosti a dalším.

Cílem je institucionální posílení trvalé výzkumné činnosti v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury a stavební kultura, konkrétně vytvoření příznivých podmínek pro stabilizaci a rozvoj týmů, které se této problematice budou věnovat a následně dokáží své poznatky účinně prezentovat. Je třeba klást důraz na to, aby výsledky výzkumu byly uplatnitelné v praxi a aby mohly být promítnuty i do vzdělávání v dané oblasti.

~~Při výzkumu a vývoji je třeba využívat možností nejnovějších animačních, simulačních, zobrazovacích, digitalizačních, informačních a komunikačních technologií.~~

Cíl 8.1

Podporovat a rozvíjet výzkumnou činnost zaměřenou na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura.

Opatření 8.1.1

Podporovat zadávání projektů a grantů a naplňovat výzkumné potřeby v oborech architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura.

Zodpovědnost: MMR, Úřad ministryně pro vědu, výzkum a inovace
Spolupráce: TAČR, ÚÚR, ČKA, ČKAIT, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 8.1.2

Evidovat a jednotně prezentovat granty vypisované různými institucemi v České republice, zejména granty zaměřené na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura.

Zodpovědnost: Grantová agentura České republiky
Spolupráce: všechna ministerstva, TAČR
Termín: průběžně

Opatření 8.1.3

Normativní a kvantitativní výzkumy doplnit kvalitativními výzkumy v „měkkých“ oblastech, jako je identifikace hodnot, vnímání charakteru území obyvateli, **přínos kvalitního prostředí** a míra citlivosti obyvatel k jeho změnám ve středoevropském kontextu. V odůvodněných případech a v odpovídajícím rozsahu zapojovat do výzkumu veřejnost.

Zodpovědnost: ~~MŠMT~~ Úřad ministryně pro vědu, výzkum a inovace
Spolupráce: MMR, MŠMT, MŽP, TAČR, GAČR, vysoké školy, neziskové organizace
Termín: průběžně

Opatření 8.1.4

Podporovat výzkumné projekty, které budou iniciovat výzkum tradičních, nových i recyklovaných materiálů, způsob jejich zpracování a jejich dopad na užité vlastnosti konstrukcí, životní prostředí a energetickou účinnost.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: TAČR, vysoké školy
Termín: průběžně

Cíle a opatření Implementace

Opatření 8.1.5

Iniciovat založení či rozvoj odborných výzkumných pracovišť zabývajících se tématy architektury, urbanismu, územního plánování a krajinářské architektury.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ÚÚR, AV ČR, vysoké školy
Termín: 2024

Cíl 8.2

Využívat výsledky výzkumu a vývoje v praxi.

Opatření 8.2.1

Využívat v praxi výsledky výzkumných projektů ~~v programu Beta (TAČR)~~ zaměřených na vzdělávání a osvětu v oblasti architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: MŠMT
Spolupráce: MMR, TAČR, základní, střední a vysoké školy
Termín: průběžně

~~Opatření 8.2.2~~

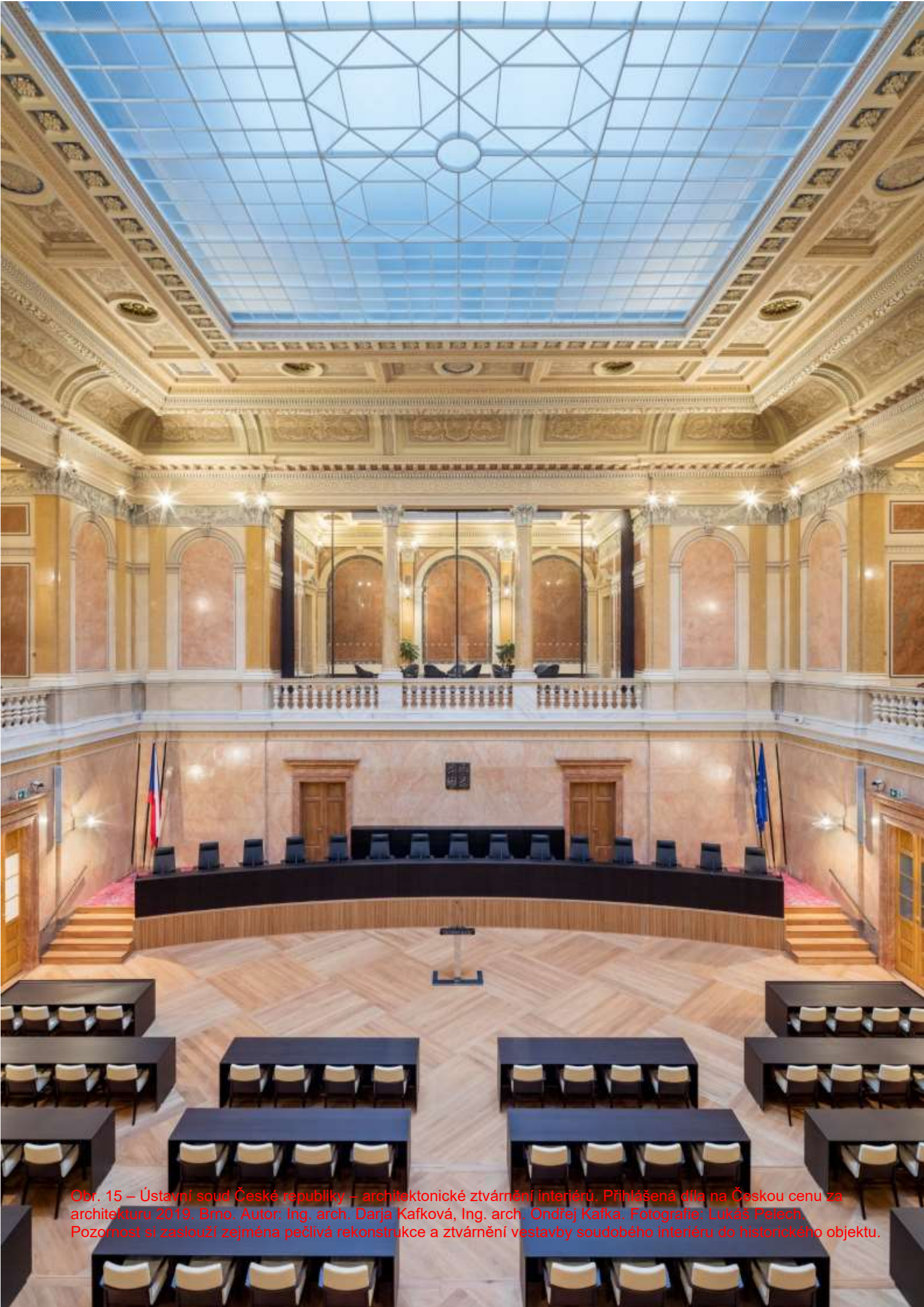
~~Rozpracovat výsledky výzkumných projektů TAČR ve formě metodik.~~

~~Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ÚÚR, vysoké školy
Termín: 2018~~

Opatření 8.2.32

Podporovat publikování výsledků výzkumů (českých i zahraničních), které se zaměřují na vliv kvality prostředí na člověka.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MŽP, MŠMT, AUÚP, ČKA, ČKAIT, ÚÚR, vysoké školy, neziskové organizace
Termín: průběžně

Obr. 15 – Ústavní soud České republiky – architektonické ztvárnění interiéru. Přihlášená díla na Českou cenu za architekturu 2019. Brno. Autor: Ing. arch. Darja Kafková, Ing. arch. Ondřej Kaňka. Fotografie: Lukáš Pelech. Pozornost si zaslouží zejména pečlivá rekonstrukce a ztvárnění vestavby soudobého interiéru do historického objektu.

Téma 9 – Vedení, koordinace a spolupráce **ZÁVĚREČNÁ OPATŘENÍ**

Pro zdárnou implementaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky je důležitá spolupráce celé řady institucí a sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe. Proto je třeba založit stálé platformy pro sledování implementace a podporu realizace politiky na regionální a místní úrovni, a to formou pracovních skupin i center, které se budou péčí o vystavěné prostředí věnovat systematicky.

Přínosem se stává existence osoby či poradního orgánu zodpovědného za charakter a kvalitu vystavěného prostředí v postavení hlavního architekta obce nebo oblasti.

Cíl 9.1

Koordinovat spolupráci zainteresovaných subjektů a vyhodnocovat plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky.

Opatření 9.1.1

Založit a provozovat samostatnou webovou stránku věnovanou Politice architektury a stavební kultury České republiky.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: ÚÚR, ČKA, ČKAIT, vysoké školy, neziskové organizace

Termín: 2024

Opatření 9.1.2

Zřídit odbornou platformu pro aktualizaci a sledování vyhodnocování Politiky architektury a stavební kultury České republiky a naplňování Davoské deklarace.

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MD, MF, MK, MV, MŠMT, MPO, MZe, MŽP, MO, MPSV, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Český statistický úřad, TAČR, Grantová agentura České republiky, NPI, Institut pro veřejnou správu Praha, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR, Svaz měst a obcí České republiky, Sdružení místních samospráv České republiky, Svaz podnikatelů ve stavebnictví, vysoké školy, nevládní, neziskové organizace a obecně prospěšné společnosti.

Termín: 2023

Opatření ~~9.2~~9.1.3

~~Pravidelně sledovat a hodnotit plnění jednotlivých opatření a jejich účinnost. Zpracovat zprávu o vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky a předložit ji vládě do 31. 12. 2020, včetně případného návrhu aktualizované Politiky architektury a stavební kultury České republiky pro další období.~~

Zodpovědnost: MMR

Spolupráce: MD, MF, MK, MV, MŠMT, MPO, MZe, MŽP, MO, MPSV, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Český statistický úřad, TAČR, Grantová agentura České republiky, ~~NPÚ, NÚV, Národní institut pro další vzdělávání~~ NPI, Institut pro veřejnou správu Praha, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR, Svaz měst a obcí České republiky, **Sdružení místních samospráv České republiky**, Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR, vysoké školy, nevládní, neziskové organizace a obecně prospěšné společnosti.

Termín: ~~2020~~průběžně

Opatření ~~9.1~~9.1.4

~~Posílit roli nadací podporujících cíle Politiku architekturu a stavební kulturu.~~

Zodpovědnost: ~~MMR~~

Spolupráce: ~~ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR, vysoké školy, neziskové organizace~~

Termín: ~~2018~~

Posílit pracoviště pro implementaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky včetně jeho finančního zajištění.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ÚÚR
Termín: 2028

Opatření 9.1.5

Posílit roli nadací podporujících cíle Politiky architektury a stavební kultury České republiky.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR, vysoké školy, neziskové organizace, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Termín: průběžně

Opatření 9.1.6

Zpracovat materiál srozumitelný široké veřejnosti, shrnující základní principy Politiky architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ÚÚR, ČKA, ČKAIT, vysoké školy
Termín: 2023

Cíl 9.2

Implementace v krajích a obcích

Opatření 9.2.1

Podněcovat a podporovat vznik místních a regionálních politik architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: MMR, hlavní architekti
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, ÚÚR, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, neziskové organizace, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 9.2.2

Podpořit vznik organizací, které budou ve spolupráci s odbornou platformu pro aktualizaci a sledování vyhodnocování Politiky architektury a stavební kultury České republiky a naplňování Davoské deklarace podporovat a koordinovat uplatňování Politiky architektury a stavební kultury ČR v krajích a obcích – krajská či regionální centra architektury apod. Využít při tom zkušenosti ze zahraničí, např. z Rakouska. Zajistit pro ně finanční zdroj.

Zodpovědnost: MMR, veřejná správa na úrovni krajů a obcí, krajští / regionální architekti
Spolupráce: MF, ČKA, ČKAIT, Svaz měst a obcí ČR, Sdružení místních samospráv ČR, vysoké školy, neziskové organizace
Termín: 2028

Cíl 9.3 3.3

Podporovat využívání institutu hlavních architektů a inženýrů Vyhodnotit a posílit úlohu hlavních (městských / oblastních) architektů.

Opatření 3.3.1

~~Provéřit postavení a pravomoci hlavních (městských / oblastních) architektů, jejich kompetence a zodpovědnost. Provéřit nutnost eventuální legislativní úpravy.~~

~~Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: MV, ČKA, ČKAIT, AUÚP, Svaz měst a obcí České republiky, neziskové organizace
Termín: 2016~~

Opatření 9.3.1

Podporovat platformu pro sdílení znalostí a zkušeností městských architektů a městských krajinářských architektů.

Zodpovědnost: ČKA, krajští / regionální architekti
Spolupráce: MMR, neziskové organizace
Termín: průběžně

Cíle a opatření Implementace

Opatření 9.3.2

Podporovat roli městských architektů jako realizátorů vzdělávání a osvětových aktivit v oblasti architektury a stavební kultury.

Zodpovědnost: ČKA
Spolupráce: veřejná správa na úrovni krajů a obcí, neziskové organizace, vysoké školy
Termín: průběžně

Opatření 9.3.3

Podporovat sdílení městských architektů v rámci meziobecní spolupráce po vzoru center sdílených služeb.

Zodpovědnost: Svaz měst a obcí, Sdružení místních samospráv, krajští / regionální architekti
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Termín: průběžně

Opatření 9.3.4

Definovat roli městských inženýrů v rozvoji sídel a způsob jejich spolupráce s městskými architekty.

Zodpovědnost: ČKAIT
Spolupráce: ČKA, veřejná správa na úrovni krajů a obcí
Termín: 2026

Opatření 9.3.5

Sdílet zkušenosti s funkcí městských kurátorů výtvarných děl a způsobem jejich spolupráce s městskými architekty.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni obcí
Spolupráce: MMR, ČKA, Galerie hlavního města Prahy, Sochařské Brno
Termín: 2026

Opatření 9.3.6

Provéřit účelnost zřízení krajských architektů (osob či institucí) jako koordinátorů Politiky architektury a stavební kultury České republiky, garantů prosazení kvality architektury a urbanismu v regionech a podpory měst a obcí v regionu.

Zodpovědnost: Veřejná správa na úrovni krajů
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, ÚÚR
Termín: 2028

Opatření 9.3.7

Provéřit účelnost zavedení institutu státního architekta (osoby či instituce) a případně navrhnout rozsah jeho kompetencí, včetně koordinace krajských architektů. Zprostředkovat zahraniční zkušenosti v této oblasti.

Zodpovědnost: MMR
Spolupráce: ČKA, ČKAIT, AUÚP
Termín: 2026

Opatření 6.3.79.3.8

Posílit vzdělávání pro úlohu hlavního městského architekta jako koordinátora urbanistické koncepce a kompozice sídel a mediátora mezi zájmovými skupinami. Posílit vzdělávání pro úlohu městského inženýra.

Zodpovědnost: Vysoké školy
Spolupráce: MMR, ČKA, ČKAIT, AUÚP, Svaz měst a obcí, neziskové organizace, vysoké školy
Termín: ~~2018~~2026

Obr. 16 – Rezidenční projekt Sakura. Přihlášeno dle na Českou cenu za architekturu 2021. Praha.
Autor: Jestico + Whiles. Fotografie: BoysPlayNice.
Pozornost si zaslouží zejména použití kvalitních materiálů a využití zeleně v rezidenčním souboru.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1: AUTOŘI A POSTUP TVORBY

Zpracování návrhu Politiky rozvoje stavební kultury (architektury) uložila vláda usnesením č. 524 ze dne 13. 7. 2011, kterým byla schválena Koncepce bydlení České republiky do roku 2020. Ta v kapitole 3.3. Cíle a priority bytové politiky, v podkapitole 3.3.3. Kvalita, v Prioritě státu Kvalita vystavěného prostředí, specificky s ohledem na bydlení, určila úkol „připravit návrh politiky rozvoje stavební kultury (architektury) a předložit vládě ke schválení“. [Za splnění zodpovídá Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci s Českou komorou architektů, Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků a Státní fond rozvoje bydlení.](#)

Impulsem pro zpracování materiálu byla též výzva členskými státy definovaná v „Závěrech Rady Evropské unie o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05)“.

V průběhu přípravy dokumentu byl název změněn na Politika architektury a stavební kultury České republiky, který lépe vystihuje obsah materiálu.

Garantem, koordinátorem a současně zpracovatelem dokumentu je Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ústavem územního rozvoje.

Ještě před oficiálním uložením úkolu probíhaly na základě vstupů Evropského fóra pro politiku architektury přípravné práce na podkladech. Ústav územního rozvoje zpracoval v březnu 2011 dokument „Zvyšování kultury výstavby – Evropské fórum politik architektury“, který vyhodnotil vybrané zahraniční politiky architektury a požadavky vyplývající z evropských dokumentů.

V únoru 2013 Ústav územního rozvoje dopracoval „Analýzu stavební kultury“, kterou zpracoval tým pod vedením prof. Ing. arch. Karla Maiera, CSc. společně s týmem Ústavu územního rozvoje ([podrobněji viz kapitola Analýza](#)).

Tento dokument navazuje na usnesení vlády č. 524 ze dne 13. 7. 2011, kterým byla schválena Koncepce bydlení České republiky do roku 2020 a kterým se formálně zadalo pořízení dokumentu „Politiky rozvoje stavební kultury“. Analýza byla členěna do sedmi tematických okruhů: Estetická kvalita staveb; Energetická náročnost staveb; Životnost a udržitelnost staveb, trvalost stavebního díla. Pořizovací a provozní náklady; Začlenění staveb do území – stavby v kontextu svého prostředí; Veřejná prostranství; Prostorové uspořádání sídel, dostupnost/napojení; Podpora stavební kultury ve školství, výzkumu a vývoji. Tyto tematické okruhy se vzájemně překrývaly a také se ukazovalo, že v některých případech jsou ve vzájemném příčinném nebo hierarchickém vztahu. Komplementem analýzy pak bylo sociologické šetření mezi vybranými odborníky – architektky, urbanisty, teoretiky a pracovníky veřejné správy. Výsledky také ukázaly, že o řadě témat související právě s tématem stavební kultury a prostředím sídel existuje ve veřejném prostoru diskuze, i vyhraněné názory na problémy i případná řešení.

Materiál také vyhodnocoval dosavadní koncepcie resortů a dotačních titulů a určitým významem jimi byl ovlivněn. Koncepce evropské unie představoval například dokument Evropa 2020, který obsahoval podněty pro rozvoj stavební kultury. Byly jimi například:

- Architektura musí být vnímána jako projev kultury, který reprezentuje a dokumentuje dřívější a současné způsoby života a společné hodnoty.
- Cílem musí být dosahnout uspokojivého vzájemného působení mezi starým a novým a správné ochrany hodnot v krajině.
- Je třeba vědomě využívat nástroje pro dobrý společenský rozvoj a územní plánování, které usnadňují udržitelný rozvoj architektury.
- Stavební kultura a dobrá architektura se musí zaměřit na životní prostředí, univerzální design, dobrou kvalitu.
- Posouzení vlivu na životní prostředí je důležité také při volbě mezi zachováním stavby, novým využitím nebo novou stavbou.

Byly také reflektovány koncepce v České republice, mezi které patřila „Politika územního rozvoje České republiky z roku 2008“. Ta také jednoznačně definovala podněty pro Politiku rozvoje stavební kultury (architektury), kdy stanovila například priority:

- Chránit a rozvíjet přírodní, civilizační a kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví.
- Zachovat ráz jedinečné urbanistické struktury území, struktury osídlení a jedinečné kulturní krajiny, které jsou výrazem identity území, jeho historie a tradice.
- Minimalizovat negativní důsledky suburbanizace pro udržitelný rozvoj území.

Závěrem dokumentu byly zpracovány doporučení ke zpracování politiky rozvoje stavební kultury.

Jako jeden ze základních podkladů pro formulaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky byly využity materiály, které pro daný účel Ministerstvo pro místní rozvoj objednalo u České komory architektů, České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a u Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR.

Materiál vznikl zejména v roce 2014. V létě 2014 proběhly konzultace pracovní verze dokumentu s klíčovými partnery. Po úpravě byl materiál podroben vnitřnímu připomínkovému řízení.

V listopadu 2014 byl materiál rozeslán do meziresortního připomínkového řízení. Zúčastnila se všechna ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy a organizační složky státu a ministerstva řízené organizace, které jsou dotčeny spoluprací na jednotlivých opatřeních. Připomínkového řízení se účastnily i jednotlivé kraje. Osloveny byly též dotčené odborné a profesní svazy a spolky, vybrané vysoké školy a nevládní a neziskové organizace aktivně činné v této oblasti. V době meziresortního připomínkového řízení byl materiál rovněž zveřejněn k připomínkám nejširší veřejnosti.

Po zapracování připomínek a projednání jejich řešení s jednotlivými resorty byla Politika architektury a stavební kultury České republiky v prosinci 2014 předložena vládě. Vláda ji schválila dne 14. 1. 2015 usnesením č. 22.

Kromě aktivního plnění příslušných opatření Ministerstvo pro místní rozvoj průběžně sledovalo naplňování Politiky architektury a stavební kultury České republiky. Ministerstvo proto ve spolupráci se všemi institucemi určenými jako garanti nebo spolupracovníci na plnění opatření připravilo „Zprávu o plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k prosinci 2017“. Splněno bylo asi 15 % opatření, téměř 50 % bylo rozpracováno. V závěru zprávy byly uvedeny náměty, jejichž zařazení do aktualizace dokumentu je třeba prověřit. Ministerstvo proto již v roce 2018 zahájilo přípravné práce na aktualizaci dokumentu. Na tento materiál posléze navázalo „Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020“. Vyhodnocení konstatovalo, že více než 80 % ze všech 71 opatření bylo buď zcela splněno, nebo došlo v jejich plnění k významnému pokroku. Pouze 3 opatření se nepodařilo splnit. Kromě vyhodnocení naplňování jednotlivých opatření se materiál věnuje i popisu distribuce a medializace Politiky architektury a stavební kultury České republiky a shrnuje konference, které se na jí řešená témata konaly. Samostatná kapitola je věnována evropskému kontextu a mezinárodním akcím souvisejícím s politikami architektury a stavební kultury. Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020 vzala na vědomí vláda na svém zasedání dne 15. 3. 2021 usnesením číslo 287.

Z vyhodnocení plnění vyplynulo, že po šesti letech existence Politiky architektury a stavební kultury České republiky je vhodné přistoupit k její aktualizaci. Vláda proto uložila ministryni pro místní rozvoj zajistit zpracování aktualizace do konce roku 2022.

Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ústavem územního rozvoje začalo zpracovávat podklady pro aktualizaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky. Prvním podkladovým materiálem byla „Analýza zahraničních materiálů a doporučení“. Vznikl tak přehled národních politik jednotlivých států a jejich vliv na formování a zvyšování kvality vystavěného prostředí, ve kterém lidé žijí, pracují a rekreují se. Na tento materiál navázala „Analýza doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu“. Cílem obou materiálů byla sumarizace a zpřehlednění doporučení vyplývajících z analýz zahraničních materiálů, zadaných odborem územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj odborným zpracovatelům, kterými byly Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, Česká komora architektů a Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě.

Dne 15. 3. 2021 vláda svým usnesením č. 287 uložila zpracovat do konce roku 2022 aktualizaci Politiky architektury a stavební kultury České republiky, přičemž měl být zohledněn materiál „Náměty k aktualizaci“. Ten byl určen jako základní podklad pro diskusi. Obsahuje možná témata, která byla třeba v rámci aktualizace prověřit. Náměty uváděné v tomto materiálu vycházely z vyhodnocení plnění

Autoři a postup tvorby **Základní pojmy**

Politiky architektury a stavební kultury České republiky, z analýzy zahraničních materiálů a z doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu. Cílem tohoto materiálu bylo nastínit směry, kterými by se aktualizace témat, cílů i opatření mohla ubírat.

Obr. 17 – Zpráva o plnění *Politiky architektury a stavební kultury České republiky k prosinci 2017*

Obr. 18 – *Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020, v češtině*

Obr. 19 – *Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020, v angličtině*

Posledním podkladem byl materiál „Výsledky souhrnné analýzy výstupů k aktualizaci dokumentu“. Cílem materiálu byla sumarizace a zpřehlednění všech dosavadních výstupů, které byly podkladem pro Aktualizaci *Politiky architektury a stavební kultury ČR*. Materiál shrnuje navíc poznámky a postřehy pro debatu nad jednotlivými tématy, cíli a opatřeními. Ústav územního rozvoje na základě zadání odboru územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj vybral a zpřehlednil možnosti, které Aktualizace *Politiky architektury a stavební kultury ČR* může přinést. Z dílčích podkladů posoudil odlišnosti doporučení nebo naopak shodu těchto doporučení. Materiál byl vytvořen zejména pro diskusi o Aktualizaci *Politiky architektury a stavební kultury České republiky*. Všechna doporučení byla roztříděna podle předpokládané využitelnosti v aktualizaci na: doporučení, která je možné použít; doporučení, u kterých je potřeba diskuze pro posouzení doporučení a jeho případného dopadu; doporučení, která nelze využít, případně nespádají pod gesci *Politiky architektury a stavební kultury ČR* nebo jsou formulována příliš obecně.

V souvislosti s aktualizací *Politiky architektury a stavební kultury ČR* byla vytvořena v polovině roku 2021 pracovní skupina, která návrh aktualizace konzultovala. Skupinu svolal odbor územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj jakožto garant *Politiky architektury a stavební kultury ČR*. Členy pracovní skupiny byli 4 desítky odborníků z ministerstev, krajských úřadů, profesních organizací, Svazu měst a obcí ČR, akademické sféry či nadací zabývajících se tématy kvalitní architektury a stavební kultury. Pracovní skupina nenahrazovala formální projednání aktualizace dokumentu. Setkání pracovní skupiny se uskutečnila 29. června 2021, 14. prosince 2021 a 2. května 2022.

V květnu 2022 byl materiál rozeslán do vnitřního připomínkového řízení. Po zapracování připomínek z vnitřního připomínkového řízení i námětů pracovní skupiny byl materiál v červenci 2022 rozeslán do meziresortního připomínkového řízení. Zúčastnila se všechna ministerstva a ostatní ústřední orgány státní správy a organizační složky státu a ministerstva řízené organizace, které jsou dotčeny spoluprací na jednotlivých opatřeních. Připomínkového řízení se účastnily i jednotlivé kraje. Osloveny byly též dotčené odborné a profesní svazy a spolky, vybrané vysoké školy a nevládní a neziskové organizace aktivně činné v této oblasti. V době meziresortního připomínkového řízení byl materiál rovněž zveřejněn k připomínkám nejširší veřejnosti.

Po zapracování připomínek a projednání jejich řešení s jednotlivými resorty byla *Politika architektury a stavební kultury České republiky – Aktualizace 2022* v prosinci 2022 předložena vládě. Vláda ji schválila dne 4. ledna 2023 usnesením č. 6.

Obr. 20 – Palác elektrických podniků – rekonstrukce a konverze. Finalista České ceny za architekturu 2022. Praha. Autor: TaK Architects. Ing. arch. Marek Tichý. Fotografie: KIVA. Rekonstrukce podtrhla význam a potenciál budovy, která je významným architektonickým dědictvím konce 20. let 20. století. Důraz byl kladen na původní materiály, koncept osvětlení i původní technologická řešení.

PŘÍLOHA 2: ZÁKLADNÍ POJMY

Architektura je v obecném pojetí stavebním uměním, propojující jedinečným způsobem umělecké, humanitní a technické oblasti vzdělání a praxe s cílem vytváření kvalitního vystavěného prostředí. Její rozsah sahá od krajiny urbanismu a urbanismu krajiny přes stavby až po design a interiérovou architekturu. V užším významu se architektura zabývá řešením staveb a jejich okolí, výsledkem architektonické tvorby je pak stavba nesoucí umělecké pojetí či názor.

Architektura musí plnit sociální, kulturní, hospodářské a environmentální podmínky a požadavky a hraje zásadní roli v úsilí o zlepšení kvality vystavěného prostředí vytvářeného výstavbou. Dobrá architektura přispívá k vysoké kvalitě života a poskytuje atraktivní, funkční a harmonicky projektované stavby a okolní prostředí; vyjadřuje společnou kulturu a identitu a zároveň specifikum lokality; podněcuje uchování společenských hodnot a jejich rozvoj.

Krajinářská architektura se zabývá plánováním, projektováním a správou přirozeného a člověkem vystavěného prostředí, a to za využití estetických a vědeckých zásad. Cílem je řešení otázek ekologické udržitelnosti, kvalitní a zdravé krajiny, kolektivní paměti, historického dědictví, kultury a spravedlivého využití daného území. Prostřednictvím řízení a koordinace dalších oborů pracuje krajinářský architekt s interakcemi mezi přirozenými a kulturními ekosystémy, jako je adaptace a mitigace v oblasti změny klimatu, stabilita ekosystémů, socioekonomický pokrok, zdraví komunit a kvalita jejich života, s cílem vytvořit místa s předpokladem nastolení společenské a hospodářské rovnováhy.

Urbanismus je obor lidské činnosti, jehož posláním a cílem je vytvářet harmonické, pestré a přitažlivé prostředí v lidských sídlech a krajině. Vychází přitom z komplexní analýzy a ekologicky pojaté syntézy přírodních, historických a kulturních hodnot, poznání sociálních procesů, místních potřeb, tradic a zvyklostí i ekonomických a technických možností společnosti. Jedná se o vyváženou syntézu hledisek humanitních, přírodních a technických, posilovanou kulturními hledisky a uměleckými přístupy.

Územní plánování je soustava pravidel, metod a nástrojů, které zajišťují postupné, často dlouhodobé naplňování dohodnutých cílů urbanistické, krajinářské a architektonické tvorby. Územní plánování vytváří předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území.

Regionální plánování je strategické plánování. Stanovuje koncepce, směry a případně i projekty pro vyvážený rozvoj území. Zahrnuje úroveň státní, regionální i obecní. Je důležité, aby dokumenty regionálního a územního plánování byly v souladu.

Krajina je dle „Evropské úmluvy o krajině“ definována jako část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem lidmi, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů.

Veřejné prostranství jsou fyzickou částí veřejného prostoru. Jedná se o náměstí, nádvoří, ulice, nábřeží, tržiště, pasáže, průchody, pěší a cyklistické cesty, parky, zahrady a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostranství nebo jeho části. Veřejná prostranství tvoří systém, který může být funkčně a významově hierarchizován.

Zelená infrastruktura je dle zákona č. 283/2021 Sb. plánovaný, převážně spojitý systém ploch a jiných prvků vegetačních, vodních a pro hospodaření s vodou, přírodního a polopřírodního charakteru, které svým cílovým stavem umožňují nebo významně podporují plnění široké škály ekosystémových služeb a funkcí; součástí zelené infrastruktury je také územní systém ekologické stability. Zelená infrastruktura je součástí veřejné infrastruktury.

Architektonická soutěž je efektivní nástroj pro realizaci stavebních záměrů. Architektonická soutěž propojuje zadavatele s profesionály z oboru, kteří pomohou nastavit podmínky pro výběr nejkvalitnějšího projektu, a zároveň zadavateli umožní ponechat si kontrolu nad celým procesem. Nespornou výhodou architektonické soutěže je možnost porovnávat mezi sebou větší množství návrhů. Převážně nezávislá odborná porota pomůže nejen při výběru návrhu, ale rovněž spolupracuje už při přípravě soutěžních podmínek, při diskusi s architekty a také vypracuje odborné posudky soutěžních prací. Architektonickou soutěž je možné vypsat na jakýkoliv druh stavby, doporučuje se ale zejména pro veřejné zakázky s vyššími investičními náklady nebo stavby v centrech měst, v chráněném území a dále u veřejných budov, jako jsou knihovny, školy, divadla, nádraží, náměstí apod.

Stavební kultura (německy „Baukultur“) je proces a výsledek vývoje prostředí vytvářeného lidskou činností v oblasti architektury a stavebnictví. Zahrnuje plánování, navrhování a přípravu staveb, jejich zasazení do urbanistického kontextu, jejich realizaci, případnou rekonstrukci i jejich užívání včetně

údržby. Je součástí obecné kultury, tedy hodnot, které jednotlivci i celá společnost zastávají, sdílejí, respektují, rozvíjejí, chrání a prosazují. Zahrnuje stávající budovy, včetně památek a dalších prvků nemovitého dědictví, jakož i návrh a výstavbu současných budov, infrastruktury, veřejných prostor a krajin, které jsou zasazeny do přírodního prostředí a s ním souvisejí. Stavební kultura rovněž odkazuje na postupy plánování pro stavební projekty, infrastruktury, města, vesnice a otevřenou krajinu a na tradiční a inovativní stavební techniky a metody. Existuje široké implicitní společenské chápání kvality, jakož i nástrojů, postupů a praktik, odkud pramení selektivní používání slova „kultura“ v tomto pojmu.¹⁸

Stavební kultura zahrnuje architekturu, stavební inženýrství, urbanismus, územní a regionální plánování, krajinou krajinářskou architekturu, zahradní architekturu, památkovou péči a v neposlední řadě tvorbu veřejného prostoru zastavěného území od jeho celkové koncepce až po výtvarný detail. Kromě užitkových, uměleckých a pocitových, má stavební kultura řadu atributů sociálních.

Kvalita stavební kultury je přímo úměrná odpovědnosti, se kterou přistupujeme k ochraně hodnot, jako jsou kulturní památky, urbanisticky hodnotné soubory a architektonicky cenné stavby, veřejná prostranství nebo nezastavěné území – volná krajina. Její hodnota je většinou nejvíce ovlivněná nikoliv tím nejkvalitnějším (výjimečnými díly architektonickými, technickými, krajinářskými apod.), ale spíše opomíjenou nebo zanedbávanou částí celku, která však může ve výsledku tvořit velkou část vystavěného prostředí vytvářeného výstavbou.

Davoský systém kvality stavební kultury (Davos Baukultur Quality System) je souborem nástrojů, který umožňuje vymezení a posouzení kvalit stavební kultury na místech zahrnujících a zhodnocujících sociální, emocionální a kulturní hodnoty, jakož i technická a funkční hlediska, za pomoci těchto osmi kritérií: správa, funkčnost, životní prostředí, hospodářství, rozmanitost, kontext, smysl pro místo a krása.

Prostředí vytvářené výstavbou **Vystavěné prostředí** je chápáno jako prostředí vně i uvnitř staveb, bezprostředně a pravidelně využívané v souvislosti s těmito stavbami. Je to prostředí vytvořené člověkem, člověkem udržované a užívané. K tomuto prostředí náleží stavby i soubory staveb s jejich pozemky, nezastavěné proluky mezi stavbami, volná prostranství včetně zeleně jako součástí těchto prostranství, chodníky, silnice a ostatní dopravní stavby, veškeré zpevněné plochy, zahrady, stavby v krajině i krajina sama, je-li upravena podle architektonických zásad.

Vystavěné prostředí vytvářené výstavbou je odrazem vývoje společnosti, její materiální a duchovní úrovně. Základní hodnotou vystavěného prostředí vytvářeného výstavbou je jeho trvání, umění odpovědně reagovat na potřeby dneška a zároveň se ušlechtilě proměňovat v čase podle měnících se potřeb společnosti. **Vystavěné prostředí vytvářené výstavbou** má dávat pocit kontinuity a stability, nabízet prožitky krásy a pohody a poskytovat hodnotný rámec pro život každého člověka.

Prostředí pro život je vyvážené složení umělého a přírodního prostředí, které zahrnuje jak venkovní, tak vnitřní prostory.

Místní přístup je přístup, který se zaměřuje na konkrétní okolnosti daného místa a zapojuje komunitu a širokou škálu místních organizací z různých odvětví jako aktivní účastníky jejich rozvoje a provádění.

Státní, krajské, regionální a městské týmy architektů či jednotlivé osoby, případně obdobné týmy u státem zřízených institucí, jsou jednotlivci či týmy architektů v rámci veřejné správy, jejichž posláním je poskytovat vedení v oblasti navrhování a strategické poradenství s cílem zlepšit koncepci veřejných staveb, podporovat kvalitu daného prostoru a podporovat kulturu rozvoje veřejného prostoru. V dokumentu je často používán nadřazený pojem hlavní architekt, který sdružuje výše uvedené týmy architektů či jednotlivé osoby.

Místní a krajské / regionální politiky architektury jsou strategické dokumenty, které pro vymezené území definují zejména priority pro vytváření kvalitního vystavěného prostředí s respektem k místním hodnotám a určují prostředky, jak priorit dosáhnout.

Oběhový design je vytváření výrobků a služeb, které již nemají životní cyklus se začátkem, středem a koncem. Účelem je navrhnout výrobky, které lze použít, opětovně využít a recyklovat, což vede k nižší spotřebě zdrojů, menšímu množství odpadu a větší přidané hodnotě pro ekosystém. Oběhový design se zaměřuje na vytváření výrobků a služeb pro oběhové hospodářství.

Světelné znečištění je souhrn nepříznivých účinků umělého osvětlení, zejména v oblasti lidského zdraví, životního prostředí, ekonomiky, bezpečnosti i viditelnosti noční hvězdné oblohy. Dochází k němu především směřováním světla do nežádoucích prostor, osvětlováním mimo nutné časové období, použitím světelných zdrojů s příliš vysokou intenzitou nebo nevhodnými spektrálními charakteristikami.

¹⁸ Závěry Rady o kultuře, vysoce kvalitní architektuře a zastavěném prostředí jakožto klíčových prvcích iniciativy Nový evropský Bauhaus (2021/C 501 I/03) ze dne 13. 12. 2021.

Obr. 21 – Kulturní centrum – Pivovar Domažlice. Cena partnera České ceny za architekturu 2022.
Autor: Mepro. Ing. arch. Ivan Březina, Ing. arch. Martin Březina, Ing. arch. Václav Matějka.
Příkladná rekonstrukce historického objektu realizovaná na základě architektonické soutěže. Pozornost zasluží kombinace původních konstrukcí s novými doplňky a inspirativní detaily.

PŘÍLOHA 3: SOUVISEJÍCÍ PRÁVNÍ PŘEDPISY

IV.1 Evropské právní předpisy

V nedávné době se stala Oblast architektury a stavební kultury je předmětem mnohých mezinárodních úmluv a dohod. Mezi nejvýznamnější patří:

- **Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy** (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 73/2000 Sb.m.s.), přijatá dne 3. října 1985 v Granadě. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. srpna 2000. Hlavním cílem úmluvy je ochrana památek, architektonických souborů a míst jako kombinovaných děl člověka a přírody, včetně okolí chráněných statků.
- **Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy** (revidovaná) (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 99/2000 Sb.m.s.), přijatá dne 16. ledna 1992 ve Vallettě. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 23. září 2000. Cílem této úmluvy je ochraňovat archeologické dědictví jako zdroj evropské kolektivní paměti a jako nástroj historického a vědeckého studia.
- **Evropská úmluva o krajině**, podepsaná dne 20. října 2000 ve Florencii, vstoupila v mezinárodní platnost dne 1. března 2004. Hlavním cílem Úmluvy je zajistit ochranu jednotlivých typů evropské krajiny **krajin Evropy**. Její význam spočívá v tom, že ukládá povinnost vytvářet a realizovat ohleduplné a z hlediska charakteru krajiny udržitelné krajinové politiky, a to za účasti veřejnosti a místních a regionálních úřadů, a dále pak zohledňovat charakter krajiny při formování politik územního rozvoje, urbánního plánování a jiných sektorálních či intersektorálních politik.
- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES** ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací. Tato směrnice byla změněna směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/55/EU ze dne 20. listopadu 2013. **Další změny na základě rozhodnutí komise v přenesené působnosti.**

IV.2 Národní právní předpisy

Základním národním rámcem pro Politiku architektury a stavební kultury ČR je **Listina základních práv a svobod**, která v článku 35 odstavci 1 stanoví, že „každý má právo na příznivé životní prostředí“. Tamtéž v odstavci 3 se stanovuje, že „při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem“.

Politika architektury a stavební kultury ČR vychází zejména z následujících právních předpisů, ve znění platném k datu jejího zpracování:

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), **ve znění pozdějších předpisů**
- **Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění zákona č. 195/2022 Sb.**
- Vyhláška č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, **ve znění pozdějších předpisů**
- Vyhláška č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, **ve znění pozdějších předpisů**
- Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, **ve znění pozdějších předpisů**
- Vyhláška č. 503/2006 Sb., o podrobnější úpravě územního řízení, veřejnoprávní smlouvy a územního opatření, **ve znění pozdějších předpisů**
- Vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby
- Vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb
- Zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě (**autorizační zákon**), **ve znění pozdějších předpisů**
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, **ve znění pozdějších předpisů**
- **Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách**
- **Zákon 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů**

Související právní předpisy

- ~~Vyhláška č. 230/2012 Sb., kterou se stanoví podrobnosti vymezení předmětu veřejné zakázky na stavební práce a rozsah soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr~~
- ~~Vyhláška č. 231/2012 Sb., kterou se stanoví obchodní podmínky pro veřejné zakázky na stavební práce~~
- ~~Vyhláška č. 232/2012 Sb., o podrobnostech rozsahu odůvodnění účelnosti veřejné zakázky a odůvodnění veřejné zakázky~~
- Vyhláška č. 168/2016 Sb., o uveřejňování formulářů pro účely zákona o zadávání veřejných zakázek a náležitostech profilu zadavatele
- Vyhláška č. 169/2016 Sb., o stanovení rozsahu dokumentace veřejné zakázky na stavební práce a soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr, ve znění vyhlášky č. 405/2017 Sb.
- Vyhláška č. 170/2016 Sb., o stanovení paušální částky nákladů řízení o přezkoumání úkonů zadavatele při zadávání veřejných zakázek
- Vyhláška č. 260/2016 Sb., o stanovení podrobnějších podmínek týkajících se elektronických nástrojů, elektronických úkonů při zadávání veřejných zakázek a certifikátu shody
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření s energií, ve znění pozdějších předpisů
- ~~Vyhláška č. 78/2013 Sb., o energetické náročnosti budov~~ Vyhláška č. 264/2020 Sb., o energetické náročnosti budov

Politiky architektury a stavební kultury České republiky se týkají i profesní předpisy, např. řády ČKA a ČKAIT, včetně Soutěžního řádu ~~Soutěžní řád~~ České komory architektů.

PŘÍLOHA 4: RELEVANTNÍ DOKUMENTY

V.1 Evropské dokumenty

Základními evropskými dokumenty, které podnítily vznik Politiky architektury a stavební kultury České republiky, jsou:

- **Usnesení Rady Evropské unie o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí (2001/C 73/04)** ze dne 12. 2. 2001. Klade důraz na vnímání městského a venkovského prostředí, na krajinu a kulturní dědictví. Definuje architekturu a vyslovuje podporu úloze architektury a územního plánování. Požaduje zlepšování kvality staveb, a to zejména ve veřejné výstavbě, která by se měla stát příkladem pro soukromé **investory stavebníky**. Usnesení dále pokládá za důležité prohlubování povědomí o hodnotě architektury, urbanismu a krajinné kultury.
- **Závěry Rady Evropské unie o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj (2008/C 319/05)** ze dne 13. 12. 2008. Pro udržitelný rozvoj měst dokument požaduje integrovaný a kreativní přístup, v jehož rámci je stejně významná úloha přisuzována kultuře, hospodářství, sociálním aspektům a životnímu prostředí. Požaduje věnovat zvláštní pozornost kvalitě a rozmanitosti architektury a podporovat kvalitní architektonickou tvorbu jako jeden z faktorů hospodářské dynamiky měst a jejich přitažlivosti pro cestovní ruch. Vyzývá k tomu, aby architektura měla integrující a inovační úlohu již ve fázi návrhu projektu, územního plánování, tvorby krajiny nebo obnovy krajiny. Zdůrazňuje potřebu využívání existujících zastavěných pozemků a budov. Připomíná nutnost zvyšování povědomí veřejnosti o úloze architektury, urbanismu a tvorby krajiny a podpory vzdělávání v těchto oborech. Podporovány mají být inovace a experimentování v oblasti architektury, urbanismu a tvorby krajiny. Členské státy jsou vyzvány, aby zajistily opatření navazující na tyto závěry a podaly zprávu o jejich provádění. Česká republika tuto výzvu plní mj. vznikem Politiky architektury a stavební kultury.

Politika architektury a stavební kultury České republiky a její **aktualizace** dále vychází zejména z následujících evropských dokumentů:

- **Závěry Rady o kultuře, vysoce kvalitní architektuře a zastavěném prostředí jakožto klíčových prvcích iniciativy Nový evropský Bauhaus (2021/C 501 I/03)** ze dne 13. 12. 2021.
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Zelená infrastruktura – zlepšování přírodního kapitálu Evropy (COM(2013) 249 final)** ze dne 6. 5. 2013, které definuje zelenou infrastrukturu, její úlohu v politikách EU a úlohu při ochraně, zachování a zlepšení stavu přírodního kapitálu v EU. Určuje i další kroky pro rozvoj zelené infrastruktury.
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Zelená dohoda pro Evropu (European Green deal) (COM(2019) 640 final)** ze dne 11. 12. 2019, představuje Zelenou dohodu pro Evropskou unii a její občany. Opětovně formuluje odhodlání Evropské komise řešit problémy způsobené změnou klimatu a životního prostředí, což je definiční úkol této generace. Cílem je transformovat EU na spravedlivou a prosperující společnost s moderní a konkurenceschopnou ekonomikou efektivně využívající zdroje, která v roce 2050 nebude produkovat žádné emise skleníkových plynů a ve které bude hospodářský růst oddělen od využívání zdrojů. Také má chránit, zachovávat a posilovat přírodní kapitál EU a chránit zdraví a blahobyt občanů před environmentálními riziky a dopady.
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: **Nový evropský Bauhaus – Estetika, udržitelnost, pospolitost (New European Bauhaus) (COM(2021) 573 final)** ze dne 15. 9. 2021, které definuje Nový evropský Bauhaus. Zelené dohodě pro Evropu dodává kulturní a kreativní rozměr, čímž podporuje udržitelnost inovací, technologií a celého hospodářství. Cílem této iniciativy je poskytnout všem občanům přístup k oběhovému zboží s nižšími uhlíkovými emisemi, které podporuje obnovu přírody a chrání biologickou rozmanitost.
- **Evropské perspektivy územního rozvoje (ESDP – European Spatial Development Perspective)**, přijaté v Postupimi ministry zemí Evropské unie v roce 1999. Určují společné cíle a koncepce budoucího rozvoje území Evropské unie. Vzhledem k Politice architektury a stavební kultury ČR

Relevantní dokumenty

obsahují požadavek na zachování a spravování přírodních zdrojů a kulturního dědictví či upozornění na problémy spojené s pokračujícím rozšiřováním měst.

- **Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu** (Rada Evropy, Evropská konference ministrů zodpovědných za územní plánování – CEMAT), přijaté v Hannoveru v roce 2000. Poukazují na význam ochrany a zlepšování stavu a zachování rozmanitosti kulturního dědictví. **Cílem je napomoci integraci a územní koordinaci společného evropského prostoru. S tím souvisí mimo jiné podpora územní koheze, zlepšování vztahů mezi městem a venkovem, dopravní dostupnost, rozvíjení přístupu k informacím, ochrana přírodního a kulturního dědictví, rozvíjení energetických zdrojů při zachování jejich bezpečnosti, turistický ruch, omezení dopadů přírodních katastrof a další.**
- **Charta evropského plánování urbanismu** ECTP-CEU (Evropská rada urbanistů – European Council of Spatial Planners – Conseil européen des urbanistes), schválená 22. 4. 2013 v Barceloně, klade kromě potřeby spolupráce měst a regionů důraz např. na posilování identity místa, na dostupnost služeb pro všechny obyvatele či na účast veřejnosti v procesu plánování.
- ~~Lipská charta o udržitelných evropských městech, dohodnutá u příležitosti neformální schůze ministrů na téma městský rozvoj a územní soudržnost v Lipsku ve dnech 24. a 25. 5. 2007, ze které vycházejí závěry uvedené v následujícím bodě.~~ **Nová lipská charta – Využití transformativní schopnosti měst pro obecné blaho** byla schválena na neformálním ministerském setkání dne 30. 11. 2020. Nová lipská charta vychází z Lipské charty schválené roku 2007. Zaměřuje se na integrovaný a udržitelný městský rozvoj v Evropě. Dokument je provázán s politikou soudržnosti a jejím rámcem pro udržitelný rozvoj měst. Jejimi principy jsou zelená, produktivní a živoucí města, která lze aplikovat na 5 oblastech dobrého vládnutí a při zohlednění funkčních území, dostupných finančních a právních nástrojů umožňujících změnu a posílení kapacit měst k jednání.
- **Územní agenda 2030** představuje strategický rámec pro vymezení priorit územního rozvoje EU s horizontem až do roku 2030. Vize Územní agendy 2030 si klade za cíl přispět k inkluzivní a udržitelné budoucnosti všech území a všech občanů Evropy. Podtrhuje význam a udává směr pro strategické územní plánování a zapojení územní dimenze do sektorových politik na všech úrovních veřejné správy. Této vize lze dosáhnout, pokud bude kladen důraz zejména na diverzitu evropského území, na potenciál k rozvoji území a výzvy, kterým území čelí.
- **Marseilleská deklarace „Udržitelné a otevřené město“** – závěrečné prohlášení ministrů členských států Evropské unie odpovědných za rozvoj měst, učiněné v Marseille dne 25. 11. 2008. Prohlášení se zaměřuje na udržitelný a soudržný integrovaný rozvoj měst a na řešení otázky **klimatické změny klimatu** v souvislosti s rozvojem měst.
- **Stockholmská deklarace** a výzva z 2.–4. prosince 2009 požaduje, aby vlády evropských a světových zemí v oblasti stavebnictví přispěly k neutralizaci vlivu uhlíku v nových stavbách do roku 2020, podpořily kompaktní lidská obydlí, města a metropole s vysokou kvalitou života a povzbudily investice, které směřují do kvality života lidí a jejich potomků prostřednictvím kvalitního **vystavěného prostředí vytvářeného výstavbou** a infrastruktury, a to vždy se zřetelem na planetární omezené zdroje a na snižování dopadu stavebnictví na životní prostředí lidí.
- **Davoská deklarace** přijatá dne 22. 1. 2018 na Konferenci evropských ministrů kultury na téma kvalitní stavební kultury. Davoská deklarace je vyjádřením úsilí ministrů kultury dosáhnout vysoce kvalitní úrovně stavební kultury, která zásadním a mnohvrstevným způsobem ovlivňuje životy lidí. Zdůrazňuje společnou zodpovědnost států, nevládních organizací a soukromého sektoru. Ministerstva kultury jednotlivých zemí se zavázala šířit myšlenky a principy deklarace nejen v rámci vlád, ale mezi všechny účastníky procesů plánování a výstavby, stejně jako v široké veřejnosti. Implementace Davoské deklarace je nazývána Davoským procesem. Davoský proces je postaven na 3 pilířích: Politika a komunikace; Koncepty a reflexe; Národní politiky (místní a regionální). Dosavadním výstupem je Davoský systém kvality stavební kultury.
- **Davoský systém kvality stavební kultury** (Davos Baukultur Quality System), který je výstupem v rámci Davoského procesu. Slouží pro hodnocení vysoce kvalitní architektury a vystavěného prostředí pro každého. Obsahuje 8 kritérií, jež by měla být posuzována při hodnocení kvality záměrů, a k nimž jsou navrženy otázky a indikátory, podle kterých by mělo být jejich splnění hodnoceno. Kritéria tvoří: dobrá správa, funkčnost, vliv na životní prostředí, ekonomické aspekty, diversity, kontext, vztah k místu a krása.

- **Deklarace ministrů EU zodpovědných za bydlení a výstavbu** z Nice ze dne 8. 3. 2022 byla přijata na neformálním zasedání během francouzského předsednictví Rady Evropské unie, jehož tématem bylo zajištění dostupného, udržitelného, důstojného a odolného bydlení, které zajistí kvalitu života. Byl kladen důraz na to, že je důležité zohlednit již vykonanou práci v oblasti udržitelného a cenově dostupného bydlení, velkou různorodost situací v členských státech, zejména mezi městskými a venkovskými oblastmi, ale také mezi oblastmi s rostoucím nebo klesajícím počtem obyvatel, potřebu zapojit do procesu místní orgány a regiony, jakož i potřebu posílit spolupráci mezi institucemi, členskými státy a územními orgány, a konečně na význam vytvoření nástrojů pro lepší pochopení otázek spojených s bydlením.

V.2 Národní dokumenty

Základním východiskem pro zpracování Politiky architektury a stavební kultury na národní úrovni je byla **Koncepce bydlení České republiky do roku 2020**, kterou schválila vláda usnesením č. 524 ze dne 13. července 2011. V kapitole 3.3.3. Kvalita, prioritě „Kvalita vystavěného prostředí, specificky s ohledem na bydlení“, vláda uložila úkol připravit návrh politiky rozvoje stavební kultury (architektury) a předložit vládě ke schválení. V roce 2021 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR představilo novou **Koncepci bydlení ČR 2021+**, kterou schválila vláda usnesením č. 358 ze dne 12. dubna 2021. Politika architektury a stavební kultury České republiky souvisí s koncepcí bydlení zejména v oblastech vytváření kvalitního a dostupného veřejného prostoru, zajištění dostupnosti veřejné infrastruktury, přiměřeného a udržitelného rozvoje sídel včetně jejich obytných území a kvalitního a dostupného vnitřního prostoru obytných budov, ale nemá již přímou vazbu na úkoly, uložené koncepcí bydlení.

~~Politika architektury a stavební kultury České republiky zohledňuje „Metodiku přípravy veřejných strategií“, kterou schválila vláda dne 2. května 2013. Metodika upravuje postup přípravy dokumentu a určuje i jeho rámcový obsah a strukturu.~~

Tvorba Politiky architektury a stavební kultury České republiky vycházela také z „**Metodiky přípravy veřejných strategií**“, aplikované dle usnesení vlády ČR ze dne 2. května 2013 č. 318 a její aktualizace z roku 2019.

Politika architektury a stavební kultury České republiky byla schválena usnesením vlády ČR ze dne 14. ledna 2015 č. 22, kterým se současně ukládá zpracovat a vládě předložit zprávu o vyhodnocení plnění politiky. V roce 2021 uložila vláda na základě vyhodnocení plnění první verze dokumentu zpracovat do konce roku 2022 jeho aktualizaci.

Politika architektury a stavební kultury **ČR České republiky** je v souladu, s již přijatými politikami v České republice a je chápána v souvislostech, které se vzájemně podporují a umocňují, zejména s:

- **Politikou územního rozvoje České republiky 2008** (schválena usnesením vlády ČR č. 929 ze dne 20. 7. 2009). **Politikou územního rozvoje České republiky** ve znění závazném od 1. 9. 2021 (schválena usnesením vlády ČR ze dne 12. července 2021 č. 618). Politika architektury a stavební kultury České republiky přispívá k naplnění republikových priorit Politiky územního rozvoje České republiky 2008, především se jedná o následující priority:

Článek 14: Ve veřejném zájmu chránit a rozvíjet přírodní, civilizační a kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Zachovat ráz jedinečné urbanistické struktury území, struktury osídlení a jedinečné kulturní krajiny, které jsou výrazem identity území, jeho historie a tradice. Tato území mají značnou hodnotu, např. i jako turistické atraktivity. Jejich ochrana by měla být provázána s potřebami ekonomického a sociálního rozvoje v souladu s principy udržitelného rozvoje. V některých případech je nutná cílená ochrana míst zvláštního zájmu, v jiných případech je třeba chránit, respektive obnovit celé krajinné celky. Krajina je živým v čase proměnným celkem, který vyžaduje tvůrčí, avšak citlivý přístup k vyváženému všestrannému rozvoji tak, aby byly zachovány její stěžejní kulturní, přírodní a užitné hodnoty. ~~Bránit upadání venkovské krajiny jako důsledku nedostatku lidských zásahů.~~

Článek 28: Pro zajištění kvality života obyvatel zohledňovat ~~nároky dalšího vývoje území, požadovat jeho řešení ve všech potřebných dlouhodobých souvislostech, včetně nároků na veřejnou infrastrukturu.~~ **potřeby rozvoje území v dlouhodobém horizontu a nároky na veřejnou infrastrukturu, včetně veřejných prostranství.** Návrh a ochranu kvalitních městských prostorů a veřejné infrastruktury je **nutné vhodné** řešit ve spolupráci veřejného i soukromého sektoru s veřejností.

Politika architektury a stavební kultury ČR má vazbu také na další republikové priority, uvedené například v článcích 16, 18 až 21, 23 až 27, a 29. ~~a 32.~~

Relevantní dokumenty

- **Zásadami urbání politiky – Aktualizace 2017** (schváleny usnesením vlády ČR ze dne ~~10. května 2010 č. 342~~ 24. července 2017 č. 549). Důvodem aktualizace bylo promítnutí posledního vývoje a trendů v rozvoji měst, včetně mezinárodního kontextu. Politika architektury a stavební kultury ČR České republiky je v souladu s následujícími zásadami urbání politiky:
 - Zásada 1 ~~Regionální charakter urbání politiky~~ Strategický a integrovaný přístup k rozvoji měst,
 - Zásada 2 Polycentrický rozvoj sídelní soustavy,
 - ~~Zásada 3 Strategický a integrovaný přístup k rozvoji měst,~~
 - Zásada ~~4~~ 3 Podpora rozvoje měst jako pólů rozvoje v území,
 - Zásada ~~5~~ 4 Péče o městské životní prostředí,
 - Zásada ~~6~~ 5 ~~Prohlubování spolupráce, vytváření partnerství a výměna zkušeností při udržitelném rozvoji měst~~ Zajištění implementace Nové městské agendy.
- **Strategií regionálního rozvoje České republiky 2014–2020 ČR 2021+** (schválena usnesením vlády ČR ze dne ~~15. 5. 2013 č. 344~~ 4. listopadu 2019 č. 775). Politika architektury a stavební kultury ČR má vazbu především na následující priority a opatření strategické a specifické cíle a typová opatření Strategie regionálního rozvoje České republiky 2014–2020 ČR 2021+:
 - ~~Priorita 1 Využití potenciálu rozvojových území: opatření 1.2, 1.4,~~
 - ~~Priorita 3 Zkvalitnění sociálního prostředí rozvojových území: opatření 3.1, 3.2,~~
 - ~~Priorita 4 Vyvážený rozvoj stabilizovaných území: opatření 4.1, 4.2,~~
 - ~~Priorita 5 Oživení periferních území: opatření 5.3,~~
 - ~~Priorita 6 Ochrana a udržitelné využívání přírodních zdrojů v regionech: opatření 6.1, 6.5,~~
 - ~~Priorita 7 Ochrana přírody a krajiny, prevence vzniku živelních pohrom a řešení jejich dopadů: opatření 7.1, 7.2,~~
 - ~~Priorita 9 Podpora spolupráce na místní a regionální úrovni: opatření 9.2.~~
 - Strategický cíl 1: Mezinárodně konkurenceschopná metropolitní území adaptovaná na ekonomický, prostorový a populační růst
 - Specifický cíl 1.3: Zajistit občanskou vybavenost v dostatečném rozsahu a dostupnosti v jádrech metropolitních oblastí, suburbiích i v širším zázemí a omezit riziko vzniku sociální polarizace a segregovaných či vyloučených lokalit – typová opatření 8., 10.;
 - Specifický cíl 1.4: Efektivně využívat zastavěné území, omezit zastavování volné krajiny vyvolávané růstem metropolitních území, rozšiřovat a propojovat plochy a hmoty zeleně v intravilánech a zefektivnit hospodaření s vodou a energií v metropolitních územích – typová opatření 11., 12.;
 - Strategický cíl 2: Aglomerace využívající svůj růstový potenciál a plnící úlohu významných krajských hospodářských, kulturních a akademických center
 - Specifický cíl 2.4: Efektivně řešit problémy životního prostředí spojené s koncentrací velkého množství obyvatel a adaptovat aglomerace na změnu klimatu – typová opatření 20., 21.;
 - Strategický cíl 3: Hospodářsky stabilizovaná regionální centra představují snadno dostupná centra kultury, zaměstnanosti a obslužnosti příslušných funkčních regionů, jejich venkovské zázemí je na regionální centra dobře dopravně napojeno, disponuje dostatečnou sítí služeb a jsou v něm uplatňována inovativní řešení
 - Specifický cíl 3.1: Vytvořit vhodné podmínky pro diverzifikaci ekonomické základny regionálních center a jejich venkovského zázemí a využití jejich potenciálu a podpořit propojení podnikatelských subjektů ve vztahu k potřebám trhu práce – typová opatření 25., 27.;
 - Specifický cíl 3.3: Zlepšit dostupnost služeb v regionálních centrech i v jejich venkovském zázemí s důrazem na kulturní dědictví, péči o památky a místní specifika a reagovat na problémy spojené se stárnutím a existencí či vznikem sociálně vyloučených lokalit – typová opatření 33.;
 - Specifický cíl 3.4: Pečovat o prostředí obce a stabilizovat dlouhodobé využívání krajiny a zamezit její degradaci – typová opatření 34., 35., 37.;
 - Strategický cíl 6: Kvalitní plánování regionálního rozvoje přispívající k plnění cílů regionální politiky
 - Specifický cíl 6.1: Posilovat koordinaci strategického a územního plánování – typová opatření 48.;
 - Specifický cíl 6.2: Rozvíjet strategické plánování na bázi funkčních regionů a posilovat spolupráci aktérů v území – typová opatření 49.–52.;
 - Specifický cíl 6.3: Zohledňovat územní dimenzi v rámci sektorových politikách a rozvíjet SMART řešení – typová opatření 53., 55.

Vize a cíle obsažené v Politice architektury a stavební kultury ČR podporuje celá řada dalších dokumentů, např.:

- **Memorandum o vzdělávání a architektuře**, podepsané představiteli České komory architektů a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR na konferenci Evropského fóra pro politiky architektury (EFAP) v Praze, pořádané v roce 2009 **během** ~~v rámci~~ českého předsednictví EU.
- **Memorandum Architektura ve vzdělávání**, které vzniklo na základě mezioborového setkání „Otevřený think tank architektů – OTTA“, konaného dne 1. 4. 2014 v Plzni na téma „Vzdělávání aneb Architektura součástí základního vzdělání“.
- ~~Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí (schválen usnesením vlády ČR ze dne 13. února 2013 č. 108), který mj. klade důraz na význam celoživotního učení. Jednou z jeho vizí je kvalitní prostředí s odpovídající infrastrukturou, dostatečnou nabídkou bydlení a občanské vybavenosti umožňující aktivní zapojení seniorů do komunitního života.~~
- **Koncepce rozvoje venkova 2021–2027**
(schválena usnesením vlády ČR ze dne 13. ledna 2020 č. 36)
- **Strategie rozvoje cestovního ruchu ČR 2021–2030**
(schválena usnesením vlády ČR ze dne 19. července 2021 č. 640)
- **Národní strategie regeneraci brownfieldů 2019–2024**
(vláda vzala na vědomí dne 8. července 2019)
- **Implementace Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj (Cílů udržitelného rozvoje) v České republice (2018–2030)**
- **Strategický rámec Česká republika 2030** (schválen usnesením vlády č. 292 dne 19. 4. 2017)
- **Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, vč. Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu** (schválena usnesením vlády č. 785 dne 13. 9. 2021)
- **Státní politika životního prostředí ČR 2023 s výhledem 2050** (schválena usnesením vlády č. 21 dne 11. 1. 2021)
- **Plán odpadového hospodářství ČR 2015–2024** (schválen usnesením vlády č. 1080 dne 22. 12. 2014)
- **Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040** (schválen usnesením vlády č. 1151 dne 13. 12. 2021)

Obr. 22 – Provaznictví Újezd. Nominace na Českou cenu za architekturu 2022. Praha.
Autor: JRA Jaroušek Rochová architekti. Ing. arch. Magdalena Rochová, Ing. arch. Radek Jaroušek. Foto: Filip Šlapal.
Ukázkové využití prodávaného sortimentu k vytvoření vizuální identity obchodního prostoru. Rekonstrukcí vznikl valkorysý prostor kultivující též obchodní parter ulice.

PŘÍLOHA 5: SEZNAM ZKRATEK

ACE	Rada evropských architektů – Architects' Council of Europe
AUÚP	Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR
AVČR	Akademie věd České republiky
ČAS	Česká agentura pro standartizaci
ČKA	Česká komora architektů
ČKAIT	Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě
ČR	Česká republika
ECAP	Evropská konference k politikám architektury – European Conference on Architectural Policies
EDAP	Evropští ředitelé politik architektury – European Directors on Architectural Policies
EFAP	Evropské fórum pro politiky architektury – European Forum for Architectural Policies
EU	Evropská unie
MD	Ministerstvo dopravy
MF	Ministerstvo financí
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MO	Ministerstvo obrany
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NPÚ	Národní památkový ústav
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
NPI	Národní pedagogický institut
PASK ČR	Politika architektury a stavební kultury České republiky
TAČR	Technologická agentura České republiky
ÚNMZ	Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví
ÚÚR	Ústav územního rozvoje

PŘÍLOHA 6: SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek na titulní stránce – Rekonstrukce paláce hradu Helfštýna. Hlavní cena České ceny za architekturu 2021. Týn nad Bečvou.

Autor: Ing. arch. Miroslav Pospíšil. Fotografie: BoysPlayNice.

Obr. 1 – Dům na Kozině. Hlavní cena České ceny za architekturu 2022. Trhové Sviny.

Autor: Atelier 111 architekti. Ing. arch. Jiří Weinzettl, Ing. arch. Barbora Weinzettlová. Fotografie: Alex Shoots Buildings.

Obr. 2 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Analýza zahraničních materiálů a doporučení

Obr. 3 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Analýza doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu

Obr. 4 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Náměty k aktualizaci

Obr. 5 – Politika architektury a stavební kultury České republiky – Výsledky souhrnné analýzy výstupů k aktualizaci dokumentu

Obr. 6 – Hlídka na Stráži – Horník. Finalista České ceny za architekturu 2022. Rokytnice nad Jizerou.

Autor: Mjölkl architekti. Ing. arch. Jan Mach, Ing. arch. Jan Vondrák. Fotografie: BoysPlayNice.

Obr. 7 – Archeopark Pavlov. Hlavní cena České ceny za architekturu 2017. Pavlov.

Autor: Ing. arch. Radko Květ, Ing. arch. Pavel Pijáček. Fotografie: Ales Jungmann.

Obr. 8 – Revitalizace Kostnického náměstí. Finalista na Českou cenu za architekturu 2021. Praha.

Autor: Ing. arch. Hana Špalková, Ing. Radmila Fingerová. Fotografie: Aleš Motejl.

Obr. 9 – Top rezidence Šárecké údolí. Přihlášená díla na Českou cenu za architekturu 2020. Praha 6.

Autor: Ing. arch. Oldřich Hájek, prof. Ing. arch. Jaroslav Šafer. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 10 – Nová radnice Prahy 7. Nominace na Českou cenu za architekturu 2020. Praha 7.

Autor: Ing. arch. Vojtěch Sosna, Ing. arch. Jakub Straka, Ing. arch. Jáchym Svoboda. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 11 – Café Re:public na Petříně. Přihlášené díla na Českou cenu za architekturu 2021. Praha.

Autor: Ing. arch. Marek Pyszko, Ing. arch. Marek Wojnar, Ing. Michal Sedláček, MSc, Ing. arch. Lukáš Wawrosz. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 12 – Dřevák. Nominace na Českou cenu za architekturu 2017. Líbeznice.

Autor: Jan Havlas, Jan Hájek, Pavel Joba. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 13 – Vo2max fyzioterapie. Přihlášená díla na Českou cenu za architekturu 2017. Praha 8.

Autor: Marek Deyl, Jan Šesták. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 14 – Dům v sadu. Nominace na Českou cenu za architekturu 2017. Praha, Kyje.

Autor: doc. Ing. akad. arch. Jan Šépka. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 15 – Ústavní soud České republiky – architektonické ztvárnění interiérů. Přihlášená díla na Českou cenu za architekturu 2019. Brno.

Autor: Ing. arch. Darja Kafková, Ing. arch. Ondřej Kafka. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 16 – Rezidenční projekt Sakura. Přihlášená díla na Českou cenu za architekturu 2021. Praha.

Autor: Jestico + Whiles. Fotografie: Česká komora architektů.

Obr. 17 – Zpráva o plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k prosinci 2017

Obr. 18 – Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020, v češtině

Obr. 19 – Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020, v angličtině

Obr. 20 – Palác elektrických podniků – rekonstrukce a konverze. Finalista České ceny za architekturu 2022. Praha. Autor: TaK Architects. Ing. arch. Marek Tichý. Fotografie: KIVA.

Obr. 21 – Kulturní centrum – Pivovar Domažlice. Cena partnera České ceny za architekturu 2022. Autor: Mepro. Ing. arch. Ivan Březina, Ing. arch. Martin Březina, Ing. arch. Václav Matějka.

Obr. 22 – Provaznictví Újezd. Nominace na Českou cenu za architekturu 2022. Praha. Autor: JRA Jaroušek Rochová architekti. Ing. arch. Magdalena Rochová, Ing. arch. Radek Jaroušek. Foto: Filip Šlapal.

Název: **POLITIKA ARCHITEKTURY A STAVEBNÍ KULTURY
ČESKÉ REPUBLIKY – AKTUALIZACE 2022**

Vydává: Ministerstvo pro místní rozvoj
Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1

Spolupráce: Ústav územního rozvoje
Jakubské náměstí 3, ~~658-34~~ 602 00 Brno

Rok vydání: ~~2015~~ 2023

Vydání: První

Místo vydání: Praha a Brno

~~Náklad:~~ 3000 ks

Počet stran: 4764

~~ISBN~~ ~~978-80-87147-83-2~~ Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha
~~ISBN~~ ~~978-80-87318-34-8~~ Ústav územního rozvoje. Brno
ISBN 978-80-7538-448-5 Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha (tištěná verze)
ISBN 978-80-7538-447-8 Ministerstvo pro místní rozvoj. Praha (online verze)
ISBN 978-80-7663-039-0 Ústav územního rozvoje. Brno (tištěná verze)
ISBN 978-80-7663-040-6 Ústav územního rozvoje. Brno (online verze)

Ministerstvo pro místní rozvoj

Staroměstské náměstí 6

110 15 Praha 1

Tel.: +420 224 861 111

www.mmr.cz

Ústav územního rozvoje

Jakubské náměstí 3

~~658-34~~ 602 00 Brno

Tel.: +420 542 423 111

www.uur.cz